
Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Lider w EGO”

2014-2020 (23)

Europejski Fundusz Rolny
na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.
Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Lider w EGO” współfinansowana jest z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Olecko, 2021

Spis treści

Rozdział I. Charakterystyka LGD	3
1.1. Nazwa LGD.....	3
1.2. Zwięzły opis obszaru	3
1.3. Spójność przestrzenna LGD	3
1.4. Opis procesu tworzenia Partnerstwa i doświadczenie LGD	3
1.5. Opis struktury LGD.....	5
1.6. Opis składu organu decyzyjnego - RADY	6
1.7. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	6
1.8. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	7
Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR.....	7
Rozdział III. Diagnoza – opis obszaru i ludności.....	12
3.1. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemy i obszary interwencji odnoszące się do tych grup	12
3.2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości oraz branż z potencjałem rozwojowym.....	16
3.2.1 Przedsiębiorczość	16
3.2.2 Rolnictwo	19
3.2.3 Turystyka	21
3.2.4. Przedsiębiorczość społeczna	21
3.3. Opis rynku pracy	22
3.4. Działalność sektora społecznego, w tym rozwój społeczeństwa obywatelskiego	24
3.4.1. Infrastruktura społeczna.....	24
3.4.2. Kapitał społeczny	24
3.5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego	25
3.5.1. Infrastruktura techniczna	25
3.5.2. Pomoc społeczna	27
3.5.3. Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego	29
3.6. Wewnętrzna spójność obszaru LSR	30
3.6.1. Spójność geograficzna i przyrodnicza	30
3.6.2. Spójność historyczna i kulturowa	32
Rozdział IV. Analiza SWOT	34
Rozdział V. Cele i wskaźniki	36
Specyfikacja wskaźników wraz z uzasadnieniem.....	48
Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru	55
Rozdział VII. Plan działania	55
Założenia Harmonogramu Planu działania	58
Rozdział VIII. Budżet LSR.....	58
Rozdział IX. Plan komunikacji	59
Rozdział X. Zintegrowanie	59
Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja.....	65
Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	66
Wykaz wykorzystanej literatury	68
Spis map:	69
Spis rysunków:	69
Spis tabel:	69
Załączniki do LSR.....	70
ZAŁĄCZNIK 1. Procedura aktualizacji LSR	70
ZAŁĄCZNIK 2: Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu	71
ZAŁĄCZNIK 3. Plan Działania	73
ZAŁĄCZNIK 4. Budżet LSR.....	78
ZAŁĄCZNIK 5. Plan komunikacji	79

Rozdział I. Charakterystyka LGD

1.1. Nazwa LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”, zwana w dokumencie również LGD EGO, LGD „Lider w EGO”.

1.2. Zwięzły opis obszaru

Lokalną Grupę Działania „Lider w EGO” tworzy obecnie **11 gmin**. W 2014 r. Gmina Ełk wyraziła chęć współpracy na rzecz wspólnego wypracowania założeń Lokalnej Strategii Rozwoju „Lider w EGO” na lata 2014-2020(23), a w dniu 22 maja 2015 r. została przyjęta do LGD (dotychczas Gmina Ełk tworzyła LGD „Razem Silniejsi”).

W skład rozszerzonej LGD, w nowej perspektywie finansowej wchodzi: 9 gmin wiejskich oraz 2 gminy miejsko-wiejskie należące do następujących powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Tabela 1. Powierzchnia, typ gmin oraz liczba ludności w 2013 r. na obszarze LGD „Lider w EGO”

L.p.	Powiat	Gmina	Typ gminy	Powierzchnia w km ²	Liczba mieszkańców
1	ełcki	Ełk	wiejska	380	11147
2		Kalinowo	wiejska	284	7064
3		Prostki	wiejska	231	7519
4		Stare Juchy	wiejska	197	3957
5	olecki	Kowale Oleckie	wiejska	251	5286
6		Olecko	miejsko-wiejska	267	22196
7		Świątajno	wiejska	215	4023
8		Wieliczki	wiejska	141	3382
9	gołdapski	Banie Mazurskie	wiejska	205	3926
10		Dubeninki	wiejska	205	3096
11		Gołdap	miejsko-wiejska	362	20438
-	-	RAZEM LGD	-	2738	92034

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (wrzesień 2015)

1.3. Spójność przestrzenna LGD

Obszar LGD „Lider w EGO” jest spójny przestrzennie, co przedstawiają poniższe mapy.

Mapa 1. Obszar LGD „Lider w EGO” na tle województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: www.osp.org.pl

Mapa 2. Obszar LGD „Lider w EGO”

Źródło: http://www.pzd.olecko.pl/?Obszar_dzia%C5%82ania:Po%C5%82o%C5%BCenie_miasta_i_powiatu

1.4. Opis procesu tworzenia Partnerstwa i doświadczenie LGD

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”, powiększone w 2015 r. o gminę Ełk, jest kontynuacją LGD, która realizowała LSR w okresie programowania 2007-2013 i posiada doświadczenie we wdrażaniu podejścia LEADER. Proces budowania partnerstwa na obszarze EGO rozpoczął się w 1996 roku, gdy miasto Ełk

zapropowało gminom z tego obszaru wspólne działania na rzecz rozwoju subregionu, które miały się koncentrować na przedsięwzięciach promocyjno-kulturalnych. W dniu 15.04.1997 r. w Kalinowie zostało podpisane Porozumienie na rzecz Rozwoju Pojezierza Łęckiego „Kraina Bociana”. Członkami Porozumienia zostały: Miasto i Gmina Łęka oraz gminy Kalinowo, Prostki, Stare Juchy, Wieliczki, Kowale Oleckie i Świątajno. Następnie w 2002 r. narodził się pomysł zawiązania stowarzyszenia powiatów, miast i gmin obszaru trzech powiatów: łęckiego, gołdapskiego i oleckiego. Zostało ono zarejestrowane jako stowarzyszenie osób prawnych – jednostek samorządu terytorialnego w dn. 10 marca 2004 r. pod nazwą Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin Stowarzyszenie EGO „Kraina Bociana”. Z inicjatywy gmin powiatu łęckiego i Starostwa Powiatowego została podjęta inicjatywa opracowania projektu Pilotażowego Programu LEADER+, Schemat I.

Projekt w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”, Działania 2.7. „Pilotażowy Program Leader+” pt.: „Aktywizacja społeczności lokalnej oraz rozwój obszarów wiejskich na obszarach atrakcyjnych turystycznie w EGO (Łęka, Gołdap, Olecko)” został złożony i wdrożony przez Stowarzyszenie. Projekt był realizowany na obszarach wiejskich w gminach: Prostki, Łęka, Stare Juchy, Kalinowo, Świątajno, Kowale Oleckie, Wieliczki, Olecko, Gołdap, Banie Mazurskie i Dubeninki (wartość projektu wyniosła 68.500 zł). Aby zrealizować założone cele w ramach Schematu I zostały podjęte i wykonane m.in. następujące działania: promocja projektu; opracowanie analizy i diagnozy stanu gospodarki, analizy zasobów, lokalnych rynków towarów, usług, pracy i kapitału, sytuacji demograficzno-zawodowej obszarów wiejskich w Subregionie EGO objętych projektem; szkolenia dla liderów lokalnych reprezentujących samorządy, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców z Subregionu EGO w zakresie opracowywania strategii, przygotowania koncepcji rozwoju obszarów wiejskich w Subregionie EGO i tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych; opracowanie dokumentu Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Subregionu EGO. Jednym z celów było utworzenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”. Zebranie założycielskie odbyło się w Łęce 27.01.2006 r., natomiast **Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO” zostało zarejestrowane w KRS 13.03.2006 r., za cel stawiając sobie działania na rzecz obszarów wiejskich w celu ochrony oraz promocji środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych.** Już 25.08.2006 r. Stowarzyszenie złożyło wniosek do FAPA na realizację Schematu II. W ramach projektu przyjęto do realizacji m.in. takie działania jak: szkolenia dla animatorów lokalnych, animatorów kultury, rolników, agroturystów, samorządowców, NGOs; analizy i ekspertyzy dot. m.in. audytu turystycznego, prowadzenia działalności związanej z usługami prozdrowotnymi, znaku produktu regionalnego, itp. Projekt został w całości zrealizowany i rozliczony terminowo.

W czerwcu 2008 r. rozpoczęto w LGD prace nad opracowaniem LSR. Wykorzystano przede wszystkim doświadczenia i ustalenia wypracowane na podstawie konsultacji i szkoleń, zawarte w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich Subregionu EGO. W grudniu 2008 r. na Walnym Zebraniu Członków przyjęto Lokalną Strategię Rozwoju Subregionu EGO na lata 2009-2015.

DOŚWIADCZENIE LGD w ramach realizacji LSR 2009-2015 potwierdzają operacje mające znaczący wpływ na sytuację na obszarze działania LGD:

Znacząco poprawił się m.in. stan infrastruktury rekreacyjno-turystycznej (z planowanych 5 obiektów, w sprzęt i infrastrukturę turystyczną zostało doposażonych 40), odbyły się liczne imprezy promujące obszar i aktywizujące mieszkańców (zorganizowano 33 a nie jak planowano min. 14 imprez lokalnych promujących specyfikę subregionu i 36 a nie min. 10 imprez wykorzystujących walory kulturowe subregionu).

Członkowie LGD zrealizowali wiele przedsięwzięć, w tym o zakresie podobnym do zakresu realizacji tworzonej LSR, w tym m.in.:

- **z zakresu infrastruktury:** Gmina Gołdap: „Utworzenie miejsca rekreacji i wypoczynku w miejscowości Skoczce” - kwota dofinansowania 32.002,31 zł; Gmina Dubeninki: „Wykonanie siłowni pod chmurką w miejscowości Dubeninki i Żytkiejmy wraz z infrastrukturą komunikacyjną” - kwota dofinansowania 78.048,00 zł; Gmina Kowale Oleckie: „Rozbudowa i przebudowa ze zmianą użytkowania budynku poszkolnego na świetlicę wiejską i mieszkania komunalne w Monetach - kwota dofinansowania 300.731,00 zł.

- **z zakresu integracji społecznej:** Gmina Świątajno: „Nasz GOK uczy, bawi, integruje” – kwota dofinansowania 19.145,37 zł; Gmina Olecko: „Międzyszkolny Ludowy Klub Sportowy „Czarni”, Inwestujemy w sport, Olecko 2013” – kwota dofinansowania 25.000,00 zł; Gmina Gołdap – „Rozwój potencjału turystycznego uzdrowiska Gołdap poprzez stworzenie nowego produktu turystycznego oraz aktywizację społeczności lokalnej” - kwota dofinansowania 26.188,14 zł.

Doświadczenie i efektywność działań LGD przejawia się również w 93,56% budżetu, licząc średnią arytmetyczną stopnia wykorzystania budżetu zgodnie z ostatnim zawartym aneksem do umowy ramowej dla dwóch partnerstw.

LGD „Lider w EGO” posiada również doświadczenie we wdrażaniu projektów i przedsięwzięć finansowanych z innych źródeł niż PROW 2007-2013 (w kwocie powyżej 500.000 zł):

1. PROJEKT „PRODUKTY LOKALNE EGO”: 6.3 POKL - 06.2011-09.2011 - wartość: 42.639,00 zł. Projekt realizowany przez LGD (wnioskodawca) w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Agroturystycznym „Mazurska Kraina”.

2. PROJEKT „AKADEMIA OBYWATELA”: 5.4.2 POKL - 01.05.2011 - 30.06.2014 - wartość: 1.506.000,00 zł. Projekt realizowany przez LGD (wnioskodawca) w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. Św. Łukasza oraz Powiatem Oleckim.

3. PROJEKT „PRODUKTY LOKALNE EGO”: Szwajcarsko-Polski Program Współpracy w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych - 04.11.2013 – 31.07.2014 - wartość projektu: 147.110,00 zł. Projekt realizowany przez Mazurskie Stowarzyszenie Lotnicze w partnerstwie z LGD "Lider w EGO".

LGD „Lider w EGO” zrealizowała również z powodzeniem 3 PROJEKTY WSPÓŁPRACY, w tym: 2 projekty międzyregionalne oraz jeden w partnerstwie 7 partnerów z województwa warmińsko-mazurskiego, ponadto była liderem dwóch projektów współpracy:

1. CWT - „CIEPLEJ (C), WIDNIEJ (W), TANIEJ (T). OPRACOWANIE DWÓCH MODELOWYCH PROJEKTÓW DOTYCZĄCYCH OGRZEWANIA BUDYNKU I OŚWIETLENIA ULICZNEGO CHRONIĄCYCH ŚRODOWISKO NATURALNE”: 03-09.2014 - wartość całego projektu: 104.750,00 zł, w tym LGD „Lider w EGO”: 54.229,99 zł. **LGD EGO – LIDER PROJEKTU.** Projekt współpracy o tematyce ekologicznej, w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania z Podkarpacia – Eurogalicją. Cel projektu: podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców terenów działania dwóch LGD oraz wypracowanie nowatorskich rozwiązań technicznych w zakresie wykorzystania OZE.

2. PÓŁNOC - POŁUDNIE EKO-TOUR: 03-12.2014 – wartość projektu : 380.617,55 zł w tym LGD „Lider w EGO”: 170.648,46 zł. **LGD EGO – LIDER PROJEKTU.** Realizowany w partnerstwie z LGD Eurogalicja oraz z LGD Razem Silniejsi (15.438,60 zł). Cel: podniesienie atrakcyjności obszarów partnerskich LGD w oparciu o lokalne zasoby, szczególnie w związku z turystyką. Dla realizacji tego celu opracowano innowacyjny w skali regionu portal internetowy z funkcjonalnością w urządzeniach mobilnych promujący walory turystyczne terenów działania LGD – partnerów projektu.

3. Warmińsko – Mazurskie Duże Targi Małych Projektów: 02-07.2014 - wartość całego projektu 163.932,03 zł, w tym LGD „Lider w EGO”: 12.788,61 zł, LGD „Razem Silniejsi” 7.128,28 zł. Projekt współpracy realizowany w partnerstwie z 7 LGD z województwa warmińsko - mazurskiego: "Warmiński Zakątek", "Południowa Warmia", "Brama Mazurskiej Krainy", "Razem silniejsi", „Łączy Nas Kanał Elbląski”, "Barcja", „Ziemia Lubawska”.

W okresie 2014-2020 LGD zamierza kontynuować swoją politykę. Dotychczasowe strategiczne działania LGD opierały się na promocji terenu EGO jako miejsca o niezwykłych walorach przyrodniczych i kulturowych, służących rozwojowi turystyki. Miały na celu: wykreowanie obszaru EGO jako miejsca o bogatym i czystym środowisku naturalnym oraz miejsca przyjaznego mieszkańcom i turystom; aktywizację lokalnych społeczności i wsparcie inicjatyw służących działaniom szkoleniowym i warsztatowym, podnoszącym poziom jakości życia społeczno-gospodarczego na obszarze EGO. Ma to olbrzymie znaczenie dla wdrażania planowanej LSR: **w nowej perspektywie finansowej nacisk zostanie położony przede wszystkim na rozwój lokalnej gospodarki w oparciu o zasoby obszaru – na przedsiębiorczość w obszarze turystyki, rekreacji, przetwórstwa lokalnego.** Kontynuowane będą inwestycje w rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej jak również inwestycje w lokalną infrastrukturę kulturalną. Podczas konsultacji zwrócono również uwagę na konieczność kontynuowania działań zmierzających do wzmocnienia kapitału społecznego i aktywności mieszkańców, w tym skierowanych do nowej grupy docelowej - mieszkańców osiedli popegeerowskich.

1.5. Opis struktury LGD

LGD skupia najbardziej aktywnych i zaangażowanych liderów reprezentujących trzy sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy. Liczy 78 członków zwyczajnych, w tym 49 reprezentantów sektora społecznego, 12-publicznego i 17 gospodarczego, reprezentujących następujące obszary działalności handel, ubezpieczenia, nieruchomości, produkcja, turystyka, reklama, transport, technologie informatyczne i komputerowe, budownictwo, oraz 3 członków wspierających.

Tabela 2. Reprezentatywność sektorów LGD

Sektor	Liczba przedstawicieli	Udział procentowy
Spółeczny	49	62,83%
w tym: mieszkańcy	18	-
w tym: organizacje pozarządowe	30	-
W tym prowadzące CIS, WTZ, ZAZ, OWES	1	-
Gospodarczy	17	21,79%
Publiczny	12	15,38%
Razem	78	100%

Źródło: Opracowanie własne

W skład LGD oprócz sektora publicznego wchodzi organizacje społeczne wspierające grupy defaworyzowane (w tym prowadzące na terenie LGD: CIS, WTZ, OWES, spółdzielnie socjalne) oraz przedsiębiorcy, którzy budują rynek pracy lokalnie i zgodnie z założeniami EFROW tworzyć będą miejsca pracy w ramach środków przewidzianych na przedsiębiorczość. Skład wynika również z konsultacji, kiedy zwrócono uwagę na konieczność uwzględnienia w składzie instytucji prowadzących działania skierowanych do przedstawicieli w/w grup. Planowane są m.in. różnorodne inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego i wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (integracja społeczności, organizacja czasu wolnego, promocja ekonomii społecznej, aktywizacja zawodowa).

1.6. Opis składu organu decyzyjnego - RADY

Mając na uwadze rekomendacje oraz doświadczenia z wdrażania LSR w perspektywie 2007-2013 LGD podjęła decyzję o ustanowieniu organu decyzyjnego, jakim jest Rada „Lider w EGO” w składzie 13 członków. Rada jako organ decyzyjny, odpowiedzialna będzie za wybór operacji i gwarantować, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Ponadto w zakresie zasad konstytuujących skład Rady, spełnia ona katalog następujących założeń:

1. Ani reprezentanci władz publicznych, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie ma więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji.
2. Sektor Publiczny stanowi mniej niż 30% składu organu decyzyjnego.
3. Skład Rady jest reprezentatywny: w jej składzie znajduje się: 4 przedsiębiorców; 6 kobiet; 3 osoby poniżej 35 roku życia.
4. Ograniczone zostało reprezentowanie sektora społeczno-gospodarczego przez osoby związane z sektorem publicznym (poprzez zakaz członkostwa/reprezentacji członka z sektora społeczno – gospodarczego przez osoby powiązane służbowo z członkami z sektora publicznego oraz zakaz łączenia przez osoby fizyczne członkostwa w LGD z reprezentowaniem w niej osób prawnych). Wprowadzono również brak możliwości upoważniania osób trzecich do udziału w podejmowaniu decyzji.

Prowadzony będzie rejestr interesów członków Rady, pozwalający na identyfikację charakteru powiązań z wnioskodawcami / poszczególnymi projektami.

W celu zapewnienia sprawnego, przejrzystego i rzetelnego wyboru operacji, oraz zapewnienia wysokiego poziomu wiedzy i podnoszenia kompetencji członków Rady:

1. wprowadzony zostanie test wiedzy dla członków Rady w zakresie zapisów LSR;
2. W przypadku wystąpienia rażącej rozbieżności oceny w ramach kryteriów oceny Przewodniczący wzywa członków Rady do ponownej analizy dokonanej oceny. W razie konieczności odbywa się dyskusja.
3. na początku posiedzenia członkowie Rady będą podpisywać oświadczenia, że zapoznali się z ocenianymi wnioskami przed posiedzeniem dotyczącym wyboru;
4. podczas posiedzeń Rady jest kworum i zachowany parytet sektorowy.

Proces decyzyjny opisany został szczegółowo w Procedurach wyboru i oceny operacji będącej załącznikiem do Wniosku o wybór LSR.

1.7. Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Władzami stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków (najwyższa), Zarząd, Komisja Rewizyjna. W Stowarzyszeniu działa również Rada, wybierana przez Walne Zebranie Członków. Realizacji celów i zadań Zarządu oraz Stowarzyszenia służy Biuro, którym kieruje Dyrektor Biura zatrudniony przez Zarząd Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”. Zarząd udziela pełnomocnictwa Dyrektorowi Biura do prowadzenia spraw bieżących Stowarzyszenia. Dyrektora Biura upoważniony jest do kierowania pracą i nadzoru nad 4 pracownikami Biura, którymi są:

- Specjalista ds. monitoringu i komunikacji (jest odpowiedzialny za bieżącą analizę stopnia zrealizowanych wskaźników i wdrażania planu komunikacji, animowanie i aktywizację środowisk lokalnych a tym samym kreowanie pozytywnego wizerunku LGD.)
- Koordynator ds. wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju (odpowiedzialny za monitorowanie wdrażania LSR, kompleksową obsługę Rady oraz potencjalnych beneficjentów, przygotowanie dokumentacji oraz realizację i rozliczenie procesu dotyczącego projektów);
- Księgowa (odpowiedzialna za przygotowanie i przestrzeganie polityki finansowej Stowarzyszenia);
- Pracownik administracyjno – biurowy (odpowiedzialny za sprawy administracyjne i kadrowe; odpowiada za przechowywanie danych osobowych członków LGD).

Zakres obowiązków Dyrektora oraz pracowników biura określony został w „Regulaminie Biura Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Lider w EGO” – załączniku do wniosku o wybór (paragraf 5-11).). Postawione wymagania na stanowiskach pracy są adekwatne do przewidzianych obowiązków i wynikają z praktyki wdrażania LSR w 2007-2013 oraz wymogów związanych z nowym okresem programowania. Na dzień składania Wniosku, **co najmniej 50**

% osób zatrudnionych w biurze posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym/regionalnym oraz doświadczenie w zarządzaniu LGD, co pozwoli na sprawne i efektywne wdrażanie środków finansowych w nowej perspektywie.

DORADZTWO

Do obowiązków personelu zatrudnionego w Biurze należą m.in. obowiązki związane z prowadzeniem szkoleń oraz doradztwo na rzecz beneficjentów LSR 2014-2020 (23). Na stanowisku pracy związanym z udzielaniem doradztwa **określono sposób pomiaru jakości i efektywności udzielanego doradztwa, opisany szczegółowo w załączniku Regulamin pracy biura LGD, stanowiący załącznik do Wniosku o wybór LSR.**

W celu ciągłego podnoszenia standardów wiedzy i kompetencji członków i pracowników LGD, zaplanowano **plan szkoleń dla członków organu decyzyjnego i pracowników biura (stanowiący Załącznik do Wniosku o wybór LGD).**

ANIMACJA LOKALNA I WSPÓŁPRACA:

Opis poszczególnych stanowisk pracowników biura określa również ich obowiązki w zakresie animacji lokalnej, w tym m.in. organizowanie szkoleń, konferencji i innych imprez zaplanowanych przez LGD, przygotowania udziału LGD w targach, konferencjach, szkoleniach, imprezach społeczno - kulturalnych i innych wydarzeniach mogących pomóc w promocji LGD oraz inicjowanie i prowadzenie działań związanych ze współpracą międzyregionalną i międzynarodową. Do poszczególnych zadań określono metody ich pomiaru, szczegółowo opisane w **Regulaminie pracy biura LGD, stanowiącego załącznik do Wniosku o wybór LSR.**

SPOSÓB ROZSZERZANIA LGD:

Członkowie LGD dzielą się na zwyczajnych i wspierających. Osoby lub podmioty prawne mogą zostać członkami Stowarzyszenia po złożeniu wniosku do Zarządu Stowarzyszenia. Nabycie i utrata członkostwa następuje w drodze uchwały przyjętej zwykłą większością głosów Zarządu Stowarzyszenia. Reguluje to § 12 i 13 Statutu LGD.

1.8. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

STATUT STOWARZYSZENIA LGD „Lider w EGO” - określa formę prawną, strukturę partnerstwa, charakteryzuje członków oraz reguluje proces powoływania organów i zasady działania. Zmiany/ aktualizacja wprowadzane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW LGD „Lider w EGO” – reguluje zakres zadań, tryb podejmowania uchwał, głosowania, wnoszenia wniosków przez Walne Zebranie Członków, które jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. Zmiany/ aktualizacja wprowadzane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN ZARZĄDU STOWARZYSZENIA LGD „Lider w EGO” – określa zasady funkcjonowania i zakres działania Zarządu jako organu wykonawczego i władzy Stowarzyszenia w okresach pomiędzy Walnymi Zebraniem Członków. Zmiany/ aktualizacja wprowadzane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN BIURA STOWARZYSZENIA LGD „Lider w EGO” - określa zasady funkcjonowania Biura, ramowy zakres działania i kompetencje Dyrektora Biura, pracowników biura. Regulamin biura ustala Zarząd. Zmiany/ aktualizacja wprowadzane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN RADY STOWARZYSZENIA LGD „Lider w EGO” - Reguluje pracę Rady, która jako organ decyzyjny odpowiada za wybór operacji i gwarantuje, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Zmiany/ aktualizacja wprowadzane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN KOMISJI REWIZYJNEJ STOWARZYSZENIA LGD „Lider w EGO” - określa zasady oraz tryb pracy Komisji Rewizyjnej, powołanej do sprawowania kontroli nad działalnością Stowarzyszenia. Zmiany/ aktualizacja wprowadzane uchwałą Walnego Zebrania Członków.

Rozdział II. Partycypacyjny charakter LSR

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „LIDER w EGO” przy aktywnym udziale społeczności lokalnej oddolnie przygotowało zapisy LSR na lata 2014-2020. Do partycypacyjnego przygotowania LSR wykorzystano szereg metod¹, na każdym rekomendowanym kluczowym etapie przygotowywania i planowanej realizacji LSR.

W związku z powyższym już w 2014 roku, mając na uwadze przyszłą perspektywę wdrażania w ramach działań własnych LGD, w tym aktywizacji, podjęto działania na rzecz analizy społeczności lokalnej. Zorganizowano szereg spotkań szkoleniowo-informacyjnych mających na celu: wstępne rozpoznanie głównych udziałowców życia społeczno-gospodarczego terenu działania LGD, poinformowanie ich o celach i osiągnięciach w dotychczasowej

¹ www.decdujmyrazem.pl/...ja/baza_dobrych_praktyk.html

działalności Grupy oraz szkolenie w zakresie przyszłych możliwości działalności w ramach LGD. Na spotkaniach tych dokonano również rozpoznania głównych problemów jakie ich uczestnicy widzą w swoim otoczeniu w sferach społecznej, gospodarczej i około infrastrukturalnej, a które w przyszłości mogłyby być rozwiązane lub zniwelowane przy udziale Lokalnej Grupy Działania. W wyniku tych spotkań Zarząd LGD podjął decyzję o powołaniu **Zespołu opracowującego LSR**, w skład którego weszli przedstawiciele 3 sektorów oraz pracownicy biura i przedstawiciele Zarządu. Łącznie w pracach Zespołu uczestniczyło stale do 8 osób, członków i pracowników LGD, które koordynowały proces partycypacyjnego konsultowania LSR, oraz przygotowywały LSR bez udziału ekspertów zewnętrznych.

Proces partycypacji społeczności lokalnej przeprowadzono w następujących 5 kluczowych etapach:

ETAP 1: Diagnoza i analiza SWOT:

Mając na uwadze szerokie spektrum oddziaływania przewidywane dla przyszłej LSR do współtworzenia partycypacyjnej diagnozy zaproszono przedstawicieli sektora społecznego, publicznego, prywatnego oraz mieszkańców zamieszkałych na terenie LGD. Łącznie w tym etapie udział wzięło ponad 160 osób, poprzez aktywne uczestnictwo w następujących działaniach:

1. Identyfikacja głównych problemów społeczno-gospodarczych obszaru w oczach mieszkańców – analiza własna na podstawie wywiadów (listopad 2014).

Analiza własna LGD na podstawie zebranych wniosków ze szkoleń informacyjnych w ramach aktywizacji przeprowadzonych w listopadzie 2014 r. Równoległe do działań szkoleniowych przeprowadzono 132 wywiady z uczestnikami spotkań, dotyczące rozpoznania głównych wyzwań i problemów dla obszaru LGD w perspektywie społecznej, gospodarczej, infrastrukturalnej. We wszystkich obszarach wypowiedzieć się mogli i to czynili przedstawiciele wszystkich trzech sektorów uczestniczący w spotkaniach. Pozwoliło to uzyskać realne i adekwatne wnioski co do niedostatków w poszczególnych dziedzinach, jak i sposobu ich przyszłej niwelacji.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski zostały przeanalizowane przez Zespół i całkowicie wykorzystane w rozdziale III: Diagnoza oraz IV: SWOT.

2. Debaty otwarte dla przedstawicieli sektorów społecznego, gospodarczego, prywatnego (maj 2015)

W ramach aktywizacji LGD zorganizowało debaty z przedstawicielami 3 sektorów nad stanem obszaru LGD i głównymi kierunkami rozwoju, ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń w zakresie potrzeb i doświadczeń przedsiębiorców (diagnoza w zakresie wsparcia przedsiębiorczości), sektora publicznego (diagnoza w zakresie problemów społecznych, stanu infrastruktury, gminnych strategii rozwoju), sektora społecznego i mieszkańców (diagnoza w zakresie poziomu aktywności społecznej, głównych problemów społecznych, identyfikacji grup defaworyzowanych).

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski z debat pozwoliły na wstępne zdefiniowanie głównych obszarów problemowych oraz grup defaworyzowanych niezbędnych do głębszego zweryfikowania w kolejnych etapach partycypacyjnej diagnozy.

3. Sondaż konsultacyjny wśród członków LGD (czerwiec 2015)

W ramach działań własnych LGD, przy okazji Walnego Zgromadzenia Członków w czerwcu 2015 r., Biuro LGD przeprowadziło sondaż konsultacyjny rangujący mocne i słabe strony, zagrożenia i możliwości stojące przed LGD w nowej perspektywie w oparciu o wstępne obszary problemowe wskazywane w poprzednich etapach partycypacyjnej diagnozy.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Działanie partycypacyjne pozwoliło na wstępne zdefiniowanie obszarów SWOT.

4. Spotkania informacyjno-konsultacyjne (okres przygotowawczy) sierpień 2015 w zakresie diagnozy obszaru

W ramach spotkań udział wzięło łącznie 34 osoby. Zorganizowane zostały w Olecku w Sali Konferencyjnej Stowarzyszenia LGD „Lider” w EGO, w Urzędzie Gminy w Prostkach oraz w Urzędzie Gminy w Baniach Mazurskich. Celem spotkań było zapoznanie zebranych z założeniami programu LEADER na lata 2014-20 oraz na tym etapie warsztatowe określenie stopnia ważności poszczególnych problemów/zagadnień, zidentyfikowanie mocnych i słabych stron dla rozwoju danej gminy. **ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR:** Zebrane wnioski dotyczące pełnej diagnozy w oparciu o zbierane równoległe przez pracowników Biura dane dotyczące obszaru LGD zostały przyjęte i wpisane do rozdziału III i IV w zakresie diagnozy oraz analizy SWOT, ze szczególnym uwzględnieniem problemów społecznych, z którymi boryka się ten obszar a mianowicie potrzebą wsparcia grup defaworyzowanych w obszarze: osób zamieszkujących wieś, w tym osób młodych i kobiet oraz mieszkańców byłych osiedli popegeerowskich, którzy w sposób szczególny wpisują się w społeczność lokalną tworząca LGD EGO.

ETAP 2: Określenie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie Planu Działania

1. Badanie ankietowe dotyczące potrzeb i propozycji rozwiązań problemów (badanie własne LGD; Operacje w odpowiedzi na zgłaszane problemy) – lipiec 2015

W badaniu ankietowym realizowanym przez LGD w okresie od XII.2014-VIII.2015 wzięło udział 65 respondentów. Zebrano 65 ankiet². Mieszkańcy LGD zostali poproszeni o wskazanie głównych problemów oraz ewentualnych propozycji ich rozwiązania.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Zebrany materiał został opracowany przez pracowników LGD w postaci zestawienia obszarów służących zidentyfikowaniu głównych problemów obszaru i wstępnych celów planowanej strategii, w zgodzie z zdiagnozowanymi głównymi potrzebami i wyzwaniem obszaru (z etapu 1) i wykorzystany do konsultacji celów i wskaźników w kolejnych etapach partycypacji.

2. Panel wymiany doświadczeń dla przedstawicieli LGD (23 VII.2015)

Zorganizowany z udziałem przedstawicieli LGD, w tym Zarządu oraz pracowników z głosem doradczym w zakresie PROW przedstawiciela Podlaskiej Sieci Lokalnych Grup Działania. Jego celem było porównanie doświadczeń, zebranie opinii na temat wyników badania ankietowego oraz zebranie uwag i opinii dotyczących głównych kierunków rozwoju/celów oraz ich hierarchii, również w odniesieniu do planu działania i wytycznych PROW. Spotkanie prowadzone było przez Dyrektora Biura. W panelu uczestniczyło 10 osób.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski z panelu uwzględniono w zapisach prezentacji na spotkania konsultacyjne oraz zapisach rozdziału IV LSR.

3. Spotkania informacyjno-konsultacyjne (okres przygotowawczy) – wrzesień 2015 w zakresie ustalania celów LSR

W ramach spotkań udział wzięło łącznie 33 osoby. Zorganizowane zostały w Gminnym Centrum Kultury w Dubeninkach, w Gminie Kowale Oleckie w Gminnym Centrum Kultury oraz w Gminie Stare Juchy w Bibliotece Centrum Informacji i Kultury w Starych Juchach. Zbierane wnioski dotyczące diagnozy zostały w kolejnym etapie spotkań połączone z wynikami badania ankietowego przedsięwzięć (metoda 2.1), ze szczególnym uwzględnieniem planowanych obszarów wsparcia w LSR.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski ze spotkań pozwoliły na sformułowanie ostatecznego brzmienia oraz hierarchii celów, wraz z potencjalnymi typami przedsięwzięć kierowanych do przyszłych konkursów. Ponadto sformułowano cele w odniesieniu do niwelowania problemów społecznych, z którymi boryka się ten obszar, a mianowicie potrzebą wsparcia grup defaworyzowanych w obszarze: osób zamieszkujących wieś, w tym osób młodych i kobiet oraz mieszkańców byłych osiedli popegeerowskich, którzy w sposób szczególny wpisują się w społeczność lokalną tworzącą LGD EGO.

4. Konsultacje indywidualne w Punkcie Informacyjnym LGD (wrzesień – grudzień 2015)

W ramach Punktu Informacyjnego udostępniono odwiedzającym LGD wypracowane w ramach partycypacji zapisy dotyczące planowanych celów LSR i hierarchii oraz wstępną wersję planu działania z podziałem realizacji LSR na dwuletnie okresy do roku 2023. Łącznie w konsultacjach w Punkcie Informacyjnym LGD wzięło udział 34 osoby. Zgłosiły one ponad 20 wniosków do zapisów LSR w zakresie celów, hierarchii oraz Planu Działania.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski na bieżąco były konsultowane przez Zespół ds. opracowywania Strategii oraz większość z nich została przyjęta w zapisach rozdziału IV oraz V LSR. Informacje o możliwości konsultowania zapisów LSR w Punkcie Informacyjnym zostały zamieszczone na stronie internetowej LGD EGO.

ETAP 3: Opracowywanie zasad wyboru operacji i ustalanie kryteriów wyboru

1. Publiczna debata na temat oceny zasad wyboru operacji i kryteriów za lata 2007-2013 i rekomendacji do nowej LSR

Analiza LSR w tym zakresie za okres 2007-2013 została przygotowana przez Zarząd LGD przy współpracy z pracownikami Biura oraz Komisji Rewizyjnej. Analiza dotychczasowych Zasad została poddana pod konsultacje społeczne Walnego Zgromadzenia Członków LGD w dniu 24.11.2015r., celem zebrania opinii i wniosków do konstruowania nowych zapisów tychże zasad w LSR. W spotkaniu uczestniczyło 29 Członków LGD.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Zebrane wnioski zostały przeanalizowane przez Zespół ds. opracowywania Strategii. W szczególności zwrócono uwagę na konieczność zastosowania preferencji dla grup defaworyzowanych wskazanych w LSR. Ponadto podjęto decyzję o dostosowaniu składu Rady do nowych wytycznych PROW. Uwzględniono również wnioski dotyczące procedur związanych z procedurą grantową. Wnioski zostały zebrane w postaci zapisów Regulaminów Rady oraz brzmienia rozdziału VI LSR, po przyjęciu ich przez WZC w dniu 24.11.2015r.

2. Warsztat problemowy dla Członków Organu Decyzyjnego

Przeprowadzony w 25.XI.2015 roku, metodą partycypacyjną: panelu obywatelskiego, celem przedyskutowania zasad wyboru operacji i kryteriów w kontekście ich zgodności z osiągnięciem przez LGD celów strategicznych LSR,

² <http://www.liderwego.pl/?a-n-k-i-e-t-a-dotyczaca-nowotworzonej-lsr-2014-2020-wejdz-i-wypelnij-----!!>,308

zgodności z PROW oraz wniesienie wniosków i uwag w oparciu o wymianę doświadczeń Członków Organu Decyzyjnego.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Spisanie wniosków z tej konsultacji w postaci uwag do Regulaminu Rady i kart oceny – zaprezentowanych do zatwierdzenia przez WZC i wprowadzenia do Strategii.

3. Spotkania informacyjno-konsultacyjne (okres przygotowawczy) – sierpień-wrzesień 2015 w zakresie konsultacji kryteriów wyboru

W ramach spotkań udział wzięło łącznie 24 osoby. Spotkania odbyły się w Gminie Świątajno w Urzędzie Gminy Świątajno oraz w Gminie Gołdap w Urzędzie Gminy w Gołdapi. Zaprezentowano wytyczne PROW w zakresie kryteriów oraz analizę doświadczeń funkcjonowania organu decyzyjnego w poprzednim okresie. W oparciu o prezentację planowanych zakresów LSR przedyskutowano i zebrano wnioski od uczestników konsultacji w zakresie uwzględnienia w kryteriach, w szczególności preferowania podmiotów z terenu LGD oraz szczególnego premiowania operacji skierowanych do grup defaworyzowanych. Ponadto uwzględniono w kryteriach zasadę punktowania przedsięwzięć innowacyjnych.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski zostały uwzględnione w zapisach Regulaminu Rady i Kartach Oceny zaakceptowane przez WZC.

4. Konsultacje indywidualne w Punkcie Informacyjnym LGD (wrzesień-grudzień 2015)

W ramach Punktu Informacyjnego LGD udostępniono wypracowane w ramach partycypacji zasady i kryteria wyboru. Uwagi do dokumentu zgłosiło 14 osób. Wnioski te na bieżąco były konsultowane przez Zespół ds. opracowywania Strategii.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Większość z wniosków została przyjęta w zapisach rozdziału VI LSR. Informacje o możliwości konsultowania zapisów LSR w Punkcie Informacyjnym zostały zamieszczone na stronie internetowej LGD EGO.

5. Konsultacje zasad wyboru i kryteriów społeczną metodą notyfikacji

Mając na uwadze potrzebę partycypacyjnego zatwierdzenia strategicznych elementów przyszłej LSR, oraz potrzebę wspólnego porozumienia i zgody co do zasad wyboru i kryteriów zostały one przesłane do członków LGD, celem szczegółowego zapoznania się i wniesienia ewentualnych wniosków w wersji pisemnej i/lub na forum WZC, przed ich finalnym zatwierdzeniem.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: zebrano kluczowe uwagi do brzmienia kryteriów i procedur, które zostały zatwierdzone na WZC.

ETAP 4: Opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji

Mając na uwadze, iż monitoring i ewaluacja służyć ma badaniu, czy LGD dobrze realizuje postawione przez nią zadania w ramach LSR już na etapie jej tworzenia wspólnie z przedstawicielami społeczności ustalono sposoby prowadzenia tychże działań.

1. Warsztat ekspercki: konsultacje doświadczeń ewaluacyjnych LGD w perspektywie 2007-2013 rekomendacje 2020 (6 listopada 2015)

Warsztat został przygotowany przez Pracowników Biura LGD w porozumieniu z Komisją Rewizyjną w zakresie omówienia i skonsultowania doświadczeń z działań ewaluacyjnych i monitoringowych prowadzonych w ramach LSR 2007-2013. Uczestniczyło w nim 6 osób (06.11.2015r), przedstawiciele LGD zaangażowanych w proces budowania LSR.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: W ramach warsztatu przygotowano listę rekomendacji w postaci wniosków do podstawowych zasad ewaluacji, które zostały uwzględnione w rozdziale XII LSR, w tym: w zakresie przyjęcia Planu ewaluacji i monitoringu oraz prowadzenia ewaluacji w oparciu o kryteria ewaluacyjne i ewaluację zewnętrzną.

2. Konsultacje internetowe elementów LSR podlegających ocenie

LGD w trosce o jak najwyższą jakość przygotowywanej LSR oraz jej późniejszą realizację przeprowadziła konsultacje internetowe dotyczące rekomendowanych elementów funkcjonowania LGD oraz wdrażania LSR podlegających ocenie, poprzez wysłanie ankiety elektronicznej do kontrahentów LGD oraz jej członków oraz poprzez wywieszenie jej na stronie internetowej LGD. Konsultacje w tej formie odbywały się w okresie listopad-grudzień 2015 i wzięto w nich udział 65 osób, poprzez wypełnienie formularza ankiety.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski w postaci najwyżej rekomendowanych elementów funkcjonowania LGD, które powinny podlegać ocenie po ich przyjęciu przez Zespół ds. opracowywania LSR, zostały uwzględnione w rozdziale XII.

3. Uwzględnienie wniosków i opinii dot. doświadczeń z wdrażania LSR i jej oceny pozyskanych podczas spotkań konsultacyjnych (z okresu przygotowawczego)

W ramach spotkań uczestniczyły 47 osoby. Spotkania odbyły się w Gminnym Ośrodku Kultury w Wieliczkach, w Gminnym Ośrodku Kultury w Kalinowie oraz w Centrum Kultury Gminy Ełk w Stradunach. Uczestnicy konsultacji

wnosili uwagi dotyczące dotychczasowego funkcjonowania LGD i wdrażania LSR. Wnioski i rekomendacje były na bieżąco spisywane i przedkładane Zespołowi ds. opracowywania LSR.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Zebrano ponad 20 wniosków od uczestników konsultacji. Wśród nich w sposób szczególny postanowiono uwzględnić potrzebę uzupełnienia dotychczasowej procedury ewaluacji ex-ante dotyczącej wprowadzania nowych przedsięwzięć do LSR o uwagi/pomysły społeczności lokalnej w postaci skrzynki pomysłów na stronie internetowej LGD.

4. Konsultacje powszechne Planu Ewaluacji i monitoringu metodą planowania partycypacyjnego -

w ramach posiedzenia WZC, w którym udział wzięło 20 osób w dniu 7 grudnia 2015 r. Celem konsultacji było osiągnięcie porozumienia co do planu działania w zakresie ewaluacji i monitoringu planowanego przez LGD.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: W wyniku uzyskanych rekomendacji, zaproponowana procedura ewaluacji, uwzględniający wnioski ze spotkania został zarekomendowany do wdrożenia wraz z LSR i stanowi załącznik do LSR.

ETAP 5: Przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR

Mając na uwadze, iż dobra komunikacja jest podstawą do zapewnienia jawności i przejrzystości działań LGD podjęto decyzję o wspólnym ze społecznością lokalną zaplanowaniu narzędzi komunikacyjnych rekomendowanych do wdrażania LSR.

1. Dyskusja otwarta dotycząca identyfikacji problemów i ustanowienia celów w obszarze komunikacji LGD - 24 listopada 2015 r.

Do dyskusji LGD zaprosiła dotychczasowych beneficjentów, członków LGD oraz przedstawicieli otoczenia LGD (instytucje współpracujące). Spotkanie odbyło się 24.11.2015 roku. Wzięło w nim udział 39 osób. Podczas dyskusji zidentyfikowano główne problemy w obszarze komunikacji stosowane dotychczas przez LGD. Uczestnicy dyskusji zwrócili uwagę na wciąż zbyt małą rozpoznawalność oferty LGD, wpływającą na mniejsze od oczekiwanego zainteresowania konkursami ogłaszanych np. dla przedsiębiorców w poprzedniej perspektywie.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Przeprowadzona dyskusja pozwoliła na zebranie głównych potrzeb wskazanych przez uczestników. Uwzględniono również potrzeby grup defaworyzowanych uwzględnionych w LSR i problemy z dotarciem do nich. Rekomendacje zostały uwzględnione w analizie problemów opisanych w planie komunikacyjnym oraz założonych celach planu komunikacji (Rozdz. IX LSR).

2. Konsultacje indywidualne z przedstawicielami grup docelowych LSR oraz ich otoczeniem metodą wywiadów bezpośrednich

Pracownicy LGD w oparciu o rekomendację Zespołu ds. opracowywania strategii przeprowadzili 35 wywiadów z przedstawicielami grup docelowych strategii (przedsiębiorcy, JST, partnerzy społeczni) oraz grup defaworyzowanych celem zebrania do LSR rekomendowanych działań komunikacyjnych oraz środków przekazu, najskuteczniejszych z perspektywy potencjalnych w/w odbiorców, z wykorzystaniem kwestionariusza.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Preferowane działania komunikacyjne oraz towarzyszące środki przekazu, uwzględnione zostały w Planie Komunikacji, stanowiącym załącznik do LSR.

3. Konsultacje eksperckie z instytucjami rynku pracy i pomocy społecznej w zakresie działań komunikacyjnych skierowanych do grup defaworyzowanych

Pracownicy Biura LGD w ramach spotkania dnia 12.11.2015r. z ekspertami rynku pracy, instytucji opieki społecznej i organizacjami, w którym wzięło udział 7 osób, zebrali wnioski na temat sposobów komunikacji i konkretnych działań komunikacyjnych stosowanych i efektywnych w stosunku do grup defaworyzowanych (w tym mieszkańców osiedli popegeerowskich) wspartych w planowanej LSR.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Wnioski z wywiadów zostały przedstawione w postaci metod zastosowanych w LSR w Planie Komunikacji w stosunku do w/w grup.

4. Konsultacje zapisów planu komunikacji w ramach Punktu Informacyjnego w LGD

Wstępna wersja Planu Komunikacyjnego, uwzględniająca uwagi zebrane w procesie partycypacji została przygotowana przez Zespół ds. opracowywania Strategii oraz udostępniona wszystkim zainteresowanym do wnoszenia uwag i/lub rekomendowania dodatkowych rozwiązań. Plan Komunikacji podlegał konsultacjom otwartym od listopada do grudnia 2015 r.

ANALIZA PRZYJĘCIA/ODRZUCENIA/WYKORZYSTANIE WNIOSKÓW W LSR: Zostało przedstawionych 25 uwag do zapisów planu, które po konsultacji z Zespołem ds. Opracowania Strategii zostały wniesione do jego treści. Plan Komunikacji stanowi załącznik do LSR i został zatwierdzony w ostatecznym brzmieniu przez WZC LGD EGO.

OPIS METOD ANGAŻOWANIA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ W PROCES REALIZACJI STRATEGII Z OKREŚLENIEM GRUP DOCELOWYCH

LGD w ramach partycypacyjnego przygotowywania LSR LGD EGO wspólnie ze społecznością lokalną podjęła decyzję, iż na każdym etapie wdrażania LSR w najszerszym możliwym zakresie uczestniczyć będzie społeczność, w tym przede wszystkim uczestniczyć będzie w:

monitorowaniu i ocenie realizacji strategii: poprzez zaangażowanie przedstawicieli grup docelowych LSR w realizację badań ankietowych towarzyszących ewaluacji; aktywne zbieranie oświadczeń dotyczących realizowanych przedsięwzięć; ocenę prowadzonego doradztwa i animacji (ankiety jakości i efektywności wsparcia); ocenę pracy Biura LGD (SZCZEGÓŁOWY OPIS W ROZDZIALE XI);

aktualizacji strategii: zgodnie z przewidzianą *PROCEDURĄ AKTUALIZACJI LSR* (SZCZEGÓŁOWY OPIS w Załączniku nr 1 do LSR) przewiduje się prowadzenie konsultacji ze społecznością lokalną z zastosowaniem partycypacyjnych metod, w tym warsztatów konsultacyjnych; konsultacji internetowych; wnoszenia wniosków dot. aktualizacji LSR przez przedstawicieli społeczności lokalnej do Zarządu LGD.

zmiany lokalnych kryteriów wyboru: przewidziano konsultacje ze społecznością lokalną w postaci zgłaszania wniosków przez społeczność, warsztatów konsultacyjnych, publicznej prezentacji wyników monitoringu i rekomendowania przez społeczność w ramach WZC ewentualnych zmian do kryteriów, celem realizacji założeń LSR (opis szczegółowy w rozdziale VI LSR).

W procesie tworzenia LSR wykorzystano również szereg badań własnych realizowanych przez LGD w okresie 2007-2013, które zostały wielokrotnie przytoczone w poniższych rozdziałach, a ich spis znajduje się w załączniku do LSR – Spis wykorzystanej literatury.

Rozdział III. Diagnoza – opis obszaru i ludności

3.1. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR oraz problemy i obszary interwencji odnoszące się do tych grup³

Obszar 11 gmin stanowiących LGD „Lider w EGO” w roku 2013 zamieszkiwało **92.034** osoby. W stosunku do roku 2006 liczba ta zwiększyła się o 2.284. Podobną tendencję odnotowało całe województwo warmińsko-mazurskie, gdzie w stosunku do roku 2006 przybyło ponad 20 tys. mieszkańców. Największy przyrost odnotowała gmina Ełk (921 osób) oraz dwie gminy miejsko-wiejskie: Olecko (731 osób, wzrost ten objął zarówno miasto, jak i pozostałe miejscowości) i Gołdap (853 osoby, z tego 486 osoby w mieście i 367 w pozostałych miejscowościach). W tym samym okresie liczba ludności w niektórych pozostałych gminach zmalała (Stare Juchy, Kowale Oleckie, Świątajno, Wieliczki, Dubeninki). Największy spadek mieszkańców odnotowała gmina Kowale Oleckie (147 osób).

Ta tendencja wzrostu liczby ludności zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i na obszarze gmin „Lider w EGO”, jest trendem nowym i wartym odnotowania. Np. w okresie 1999-2006 liczba ludności na obszarze lokalnej grupy działania spadła o 1,1 tys. osób, czyli o 1,4%⁴.

Tabela 3. Ludność wg miejsca zamieszkania ogółem (stan na 31 XII)

Jednostka terytorialna	faktyczne miejsce zamieszkania							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Woj. warmińsko - mazurskie	1426883	1426155	1427073	1427118	1453782	1452596	1450697	1446915
Ełk	10226	10254	10392	10474	10911	10980	11071	11147
Kalinowo	7026	6927	6939	6895	7056	7059	7071	7064
Prostki	7487	7456	7452	7400	7574	7556	7538	7519
Stare Juchy	3995	3972	3945	3890	3982	3969	3959	3957
Kowale Oleckie	5433	5339	5396	5345	5437	5386	5333	5286
Olecko	21465	21289	21442	21439	22144	22193	22213	22196
- miasto	16177	16038	16110	16061	16558	16544	16556	16533
- obszar wiejski	5288	5251	5332	5378	5586	5649	5657	5663
Świątajno	4034	3977	3949	3899	4008	3997	3994	4023
Wieliczki	3435	3407	3407	3428	3488	3462	3419	3382
Banie Mazurskie	3911	3885	3830	3815	3973	3947	3928	3926
Dubeninki	3153	3108	3099	3051	3141	3114	3113	3096

³ Raport z badania potencjału osobowego obszaru działania Stowarzyszenia LGD „Lider w EGO”, Jarosław Rżany, Suwałki 2014.

⁴ Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Lider w EGO” na lata 2009-2015.

Gołdap	19585	19825	19512	19776	20464	20475	20473	20438
- miasto	13322	13486	13275	13434	13768	13775	13791	13808
- obszar wiejski	6263	6339	6237	6342	6696	6700	6682	6630
RAZEM LGD	89750	89439	89363	89412	92178	92138	92112	92034

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Proporcje pomiędzy ilością mężczyzn i kobiet na przestrzeni lat 2006-2013 uległy istotnej zmianie. W latach 2006-2009 na omawianym obszarze odnotowano, zgodnie z tendencją wojewódzką i krajową, większą liczbę kobiet niż mężczyzn. Sytuacja ta uległa zmianie w roku 2010, od którego odnotowujemy stałą przewagę liczby mężczyzn. Zresztą większość z gmin LGD „Lider w EGO” przewagę tę miały przez cały badany okres. Zdecydowaną przewagę liczby kobiet nad mężczyznami w latach 2006-2013 charakteryzowały się tylko gminy miejsko-wiejskie Gołdap i Olecko. Tendencję tę oddaje tzw. współczynnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn), który w roku 2006 na badanym obszarze wynosił - 101, a w roku 2013 – 99. Tymczasem dla całego województwa warmińsko-mazurskiego były to wartości: 105 w 2006 i 104 w 2013 roku.

Średnia gęstość zaludnienia w całym EGO w 2013 r. wynosiła 33 osoby na km², podczas gdy ta sama wartość dla regionu Warmii i Mazur kształtowała się na poziomie 60. Wartość tego wskaźnika była zróżnicowana terytorialnie i wahała się, poza gminami miejsko-wiejskimi, od 15 osób na 1 km² w gminie Dubeninki do 33 osób na 1 km² w gminie Prostki. Należy tu jednak zaznaczyć, że gęstość zaludnienia w części miejskiej gmin miejsko-wiejskich Gołdap i Olecko jest znacznie większa i w 2013 r. wynosiła odpowiednio 803 i 1433 osoby na km². (Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015).

O tendencjach spadkowych lub wzrostowych liczby ludności decydują dwa czynniki: przyrost naturalny, czyli różnica między urodzeniami żywymi i zgonami oraz saldo migracji, czyli różnica między ilością osób, które wyjechały w stosunku do ilości osób, które przyjechały na dany teren.

Tabela 4. Przyrost naturalny

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Woj. warmińsko – mazurskie	2494	2696	3528	3351	2829	1810	915	-299
Ełk	7	24	45	35	42	18	29	-12
Kalinowo	33	1	26	19	16	14	16	-16
Prostki	18	25	29	26	44	7	11	24
Stare Juchy	18	-5	13	-13	3	-19	0	-9
Kowale Oleckie	10	-10	17	27	6	-7	3	-2
Olecko	63	50	80	52	52	58	47	55
- miasto	37	25	55	19	33	27	27	26
- obszar wiejski	26	25	25	33	19	31	20	29
Świątajno	1	-4	11	0	2	-1	-11	3
Wieliczki	25	5	15	12	15	3	6	-5
Banie Mazurskie	-13	-2	-4	8	-3	-4	-7	-5
Dubeninki	11	-5	6	4	-10	16	15	-1
Gołdap	65	96	108	114	73	93	63	37
- miasto	29	57	64	47	34	52	32	12
- obszar wiejski	36	39	44	67	39	41	31	25
RAZEM LGD	238	175	346	284	240	178	172	69

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

W 2013 r. na terenie obszaru objętego diagnozą, jak i w całym województwie, przyrost naturalny, mierzony różnicą pomiędzy liczbą żywych urodzeń a liczbą zgonów, był dodatni i kształtował się na poziomie 69. Niestety w okresie 2006-2013 przyrost ten systematycznie malał (w roku 2006 wynosił on 238). W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w roku 2006 wynosił on na badanym obszarze 2,7, by w roku 2013 spaść do 0,7. Daje to i tak lepszą sytuację niż w całym województwie warmińsko-mazurskim, gdzie wartości te wyniosły odpowiednio (1,7 i -0,2). (Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015).

Wartość tego wskaźnika na obszarze EGO w analizowanych latach oscylowała na bardzo zróżnicowanym poziomie, jednak należy tutaj podkreślić, że w większości gmin liczba urodzeń każdego roku przewyższała liczbę zgonów. Załamanie się tego trendu nastąpiło w roku 2013, gdzie aż 7 gmin obszaru odnotowało ujemny przyrost naturalny. Dodatni przyrost zachowały jedynie gminy miejsko-wiejskie Olecko i Gołdap oraz gminy Prostki i Świątajno.

Migracje to ważny czynnik nie tylko rozwoju ilościowego populacji, ale i jakościowego. Migracje mogą stawać się znaczącym, a nawet dominującym czynnikiem wzrostu populacji określonych regionów. Saldo migracji na obszarze objętym analizą (podobnie jak w całym województwie warmińsko-mazurskim) jest ujemne i w 2013 r. wynosiło: – 218 osób. Ujemne saldo migracji utrzymywało się w latach 2006-2013 prawie we wszystkich gminach analizowanego obszaru. Dodatkowo saldo migracji przez cały omawiany okres utrzymała tylko gmina Ełk oraz w pojedynczych latach gminy: Stare Juchy, Świętajno i Banie Mazurskie. Trzeba jednak także odnotować, że mimo iż saldo migracji w latach 2006-2013 było ujemne, to ilość osób przyjeżdżających w stosunku do osób wyjeżdżających systematycznie wzrastała, a co za tym idzie ujemny wskaźnik migracji malał (z -493 w roku 2006 do -218 w roku 2013)⁵.

Jednym z ważniejszych czynników oceny stanu populacji jest procentowy udział ludności w różnych grupach wieku. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie obszaru objętego diagnozą jest zbliżona do struktury w województwie warmińsko-mazurskim.

Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (tj. do lat 17) w latach 2006-2013 zmalała o 3.031, tj. o ok. 14% (z 21.913 osób do 18.882). Podobna tendencja spadkowa w tej grupie wiekowej odnotowana została także w okresie 1999-2006⁶. Spadek miał miejsce we wszystkich gminach omawianego obszaru i jest to tendencja charakterystyczna tak dla województwa warmińsko-mazurskiego, jak i całego kraju. **Podczas spotkań konsultacyjnych wskazano szereg problemów związanych z tą grupą wiekową. Do najczęściej identyfikowanych należą: brak kształtowanych już na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum postaw przedsiębiorczości; brak zainteresowania kształceniem zawodowym; brak upowszechniania dobrych przykładów w zakresie przedsiębiorczości osób młodych; brak interesującej i „kształcącej” oferty spędzania czasu wolnego.** Do grupy tej w sposób szczególny winny być kierowane działania zawarte w przedsięwzięciu **3.1.1 Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego**, w tym działania takie jak: organizacja czasu wolnego społeczności lokalnej, m.in. przy wykorzystaniu obecnej infrastruktury świetlic wiejskich; wsparcie grup inicjatywnych oraz lokalnych liderów m.in. poprzez szkolenia, spotkania, wykorzystanie metod konsultacji społecznych.

Liczba osób w wieku produkcyjnym wzrosła na analizowanym obszarze o 3.538, tj. o 6,4% (z 55.532 do 59.070 osób), co zgodne jest z trendem w całym województwie. Podobna tendencja wzrostowa w tej grupie wiekowej odnotowana została także w okresie 1999-2006⁷. Niestety, największy przyrost odnotowano w grupie ludności w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). Liczba osób w tej grupie wiekowej wzrosła o 14,4% (z 12.305 do 14.082 osób), co oddaje wojewódzką i krajową tendencję starzenia się społeczeństwa⁸. **Także podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wskazywali tę kategorię wiekową, jako grupę szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym i wnioskowali o szereg działań w zakresie jej aktywizacji, w tym m.in. organizację czasu wolnego, budowę więzi międzypokoleniowych, ale także wzmocnienie tożsamości kulturowej.** Do grupy tej w sposób szczególny winny być kierowane działania zawarte w przedsięwzięciu **3.1.1 Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego**, w tym działania takie jak: aktywizacja osób starszych poprzez wzbogacenie i dostosowanie do potrzeb mieszkańców oferty świetlic, np. warsztaty muzyczne lub doposażenie istniejących zespołów folklorystycznych; realizacja przedsięwzięć kulturalnych, artystycznych oraz rekreacyjnych aktywizujących oraz integrujących mieszkańców, np. spotkania z filharmonią, organizacja warsztatów, festiwali, itp.

Tabela 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Woj. warmińsko - mazurskie	55,0	54,3	53,8	53,5	52,9	53,2	53,9	54,6
Ełk	62,3	59,8	59,6	57,8	55,8	54,9	54,1	53,3
Kalinowo	65,1	62,6	61,7	59,1	58,3	58,7	58,1	55,2
Prostki	63,0	60,2	58,7	57,0	57,0	57,2	56,7	56,2
Stare Juchy	69,1	66,7	66,4	63,4	62,3	61,7	60,7	58,1
Kowale Oleckie	62,5	61,8	59,6	58,8	56,7	57,4	57,3	56,8
Olecko	58,4	57,6	57,0	56,6	54,6	55,3	56,0	57,7
- miasto	54,9	54,6	54,3	54,2	52,7	53,4	54,9	57,3
- obszar wiejski	70,2	67,8	65,6	64,1	60,7	60,9	59,3	58,8
Świętajno	66,4	64,3	60,5	58,4	54,6	54,1	53,0	51,8

⁵ Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015.

⁶ Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Lider w EGO” na lata 2009-2015.

⁷ Tamże

⁸ Op.cit. Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015.

Wieliczki	67,5	66,3	65,6	63,2	60,7	59,4	57,9	55,9
Banie Mazurskie	66,1	64,4	63,0	61,2	59,9	58,7	56,8	56,5
Dubeninki	64,1	60,6	62,0	60,7	59,9	60,6	61,3	60,7
Gołdap	58,2	57,6	57,3	56,2	53,6	53,7	53,8	54,5
- miasto	55,3	54,9	55,3	54,3	51,8	52,3	52,9	54,3
- obszar wiejski	64,9	63,9	61,7	60,2	57,6	56,7	55,8	55,0
RAZEM LGD	61,6	60,1	59,3	57,9	56,1	56,1	55,9	55,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Na skutek zmian w liczbie ludności według ekonomicznych grup wieku, obniżył się wskaźnik obciążenia demograficznego, który ilustruje stosunek liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym (przed i poprodukcyjnym) do liczby ludności w wieku produkcyjnym, a jego wartość wskazuje na potencjalne możliwości utrzymania grup nieprodukcyjnych przez osoby znajdujące się w wieku produkcyjnym.

W 2013 r. wartość tego wskaźnika w woj. warmińsko-mazurskim wynosiła 54,6 i w okresie od roku 2006 prawie nie uległa zmianie. Na obszarze lokalnej grupy działania w roku 2013 wyniosła 55,8 i w porównaniu do roku 2006 zmalała o 5,8 co wskazuje na korzystniejsze trendy w tym zakresie na analizowanym obszarze w stosunku do całego województwa warmińsko-mazurskiego. W roku 2013 spośród gmin LGD „Lider w EGO” wskaźnik poniżej średniej wojewódzkiej miały gminy: Ełk, Świętajno i Gołdap, co wskazuje na ich większy od pozostałych potencjał demograficzny.

Jednak podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy zdecydowanie jako grupę szczególnie defaworyzowaną na obszarze LGD „Lider w EGO” wskazywali mieszkańców osiedli po dawnych Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Wskazywali też, że problem w tej grupie dotyczy każdej kategorii wiekowej i że powszechne zjawiska w tej grupie ludności to: dziedziczenie biedy i bezradności; silne postawy roszczeniowe i „równanie w dół” (nikt nie może się wybić ponad przeciętność). To właśnie przede wszystkim do tej grupy powinna być adresowana znaczna część działań w przedsięwzięciu **3.1.1 Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego**, m.in. takie jak: realizacja partnerskich inicjatyw sprzyjających integracji społeczności lokalnej, w tym szkoleń, spotkań, warsztatów, wyjazdów, działań aktywizacyjnych i integracyjnych, czy warsztatów międzypokoleniowych; tworzenie i realizacja programu LGD na rzecz wsparcia społeczności zamieszkującej osiedla/ wsi popegeerowskie, tworzenie KIS-ów, promocja ekonomii społecznej.

Tabela 6. Liczba i lokalizacja osiedli popegeerowskich na terenie LGD „Lider w EGO”

Jednostka administracyjna	Liczba osiedli	Nazwa / lokalizacja osiedli
Ełk	12	Chełchy, Lega, Rymki, Szarek, Buniaki, Rożyńsk, Nowa Wieś Ełcka, Ruska Wieś, - Chojniak, Straduny, Wityny, Regielnica
Kalinowo	10	Borzemy, Krzyżewo, Pisanica, Piętki, Milewo, Kalinowo, Ryczywół, Mazurowo, Wysokie, Koleśniki
Prostki	9	Bobry, Borki, Glinki, Katarzynowo, Kobylin, Kobylinek, Miechowo, Wiśniowo Ełckie, Zawady - Tworki
Stare Juchy	3	Rogalik, Skomack Osada, Grabnik Osada
Kowale Oleckie	9	Dorsze, Piastowo, Borkowiny, Stacze, Drozdówek, Szałk, Daniele, Mściszewo, Żydy
Olecko	b.d.	b.d.,
Świątajno	8	Świątajno, Kukówko, Cichy, Niemsty, Dunajek, Pietrasze, Połom, Chełchy, Jurkowo
Wieliczki	4	Wieliczki, Nory, Gąsiorówko, Nowy Młyn
Banie Mazurskie	9	Antomieszki, Rapa, Jagoczany, Mieczniki, Mieduniszki Małe, Mieduniszki Wielkie, Widgiry, Wólka, Zakacze Wielkie
Dubeninki	11	Wobały, Degucie, Żytkiejmy, Przerośl Gołdapska, Dubeninki, Łoje, Bludzie, Zawiszyn, Rogajny, Kociołki, Przesławki
Gołdap	8	Rożyńsk, Boćwiński Młyn, Galwecie, Wronki Wielkie, Babki, Żelazki, Kozaki, Kośmidry
RAZEM LGD	83	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z gmin (lipiec 2015 r.)

3.2. Charakterystyka gospodarki/przedsiębiorczości oraz branż z potencjałem rozwojowym

3.2.1 Przedsiębiorczość

W 2013 r. na obszarze LGD „Lider w EGO” zarejestrowanych było 6744 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do roku 2006 był to wzrost o 487 podmiotów, a więc o 7,8%. Mimo zauważalnej tendencji wzrostowej, należy stwierdzić, że ilość funkcjonujących podmiotów gospodarczych jest niewystarczająca, a przyrost nierównomierny i wolniejszy niż średnia krajowa, a także średnia dla województwa warmińsko-mazurskiego, która wynosi 9,8%. Także podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy wielokrotnie podkreślali, że jedyną szansą na dalszy rozwój obszaru i pozostanie tu ludzi młodych jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie do powstawania działalności gospodarczych w zakresie turystyki i rekreacji oraz małych firm świadczących różnorodne usługi (e-sklepy, usługi edukacyjne, transportowe, związane z przetwórstwem drewna i żywności).

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem

Jednostka terytorialna	Podmioty gospodarki narodowej ogółem							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Woj. warmińsko- mazurskie	111311	113058	115821	114821	119028	117172	119913	122226
Ełk	463	503	569	602	643	665	695	762
Kalinowo	234	246	257	242	253	250	258	259
Prostki	257	278	291	313	307	314	320	326
Stare Juchy	163	160	162	148	162	163	164	179
Kowale Oleckie	256	269	291	255	268	251	265	268
Olecko	2407	2438	2541	2442	2402	2289	2379	2359
- miasto	2151	2167	2191	2076	2020	1926	1971	1944
- obszar wiejski	256	271	350	366	382	363	408	415
Świątajno	237	247	270	241	229	224	236	244
Wieliczki	159	166	155	136	152	154	160	164
Banie Mazurskie	208	217	242	235	232	228	239	240
Dubeninki	144	153	158	159	156	145	140	145
Gołdap	1732	1754	1786	1799	1833	1784	1796	1798
- miasto	1408	1408	1410	1413	1443	1394	1410	1410
- obszar wiejski	324	346	376	386	390	390	386	388
RAZEM LGD	6260	6431	6722	6572	6637	6467	6652	6744

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Najwięcej podmiotów gospodarczych zlokalizowanych jest w gminach miejsko-wiejskich: Olecko i Gołdap oraz w gminie Ełk. Jednak o ile gmina Gołdap i Ełk odnotowywały w latach 2006-2013 przyrost ilości podmiotów gospodarczych (Gołdap o 3,8%, a Ełk aż o 64,5%), to w gminie Olecko nastąpił spadek liczby podmiotów gospodarczych (o 2%). Wszystkie pozostałe gminy obszaru odnotowały wzrost liczby podmiotów gospodarczych w omawianym okresie, ale w większości był to wzrost rzędu kilku punktów procentowych. Zdecydowanie wyróżniają się na tym tle gminy Ełk z przyrostem liczby podmiotów ponad 64% i Prostki (prawie 27%).

Niewielka jest również liczba podmiotów sektora publicznego, tworzącego zazwyczaj największą ilość miejsc pracy, szczególnie na obszarach wiejskich. Podmioty sektora publicznego stanowią zaledwie 4,7% wszystkich podmiotów gospodarczych omawianego obszaru. W sektorze publicznym najwięcej przedsiębiorstw znajduje się na terenie gmin miejsko-wiejskich Olecko i Gołdap, odpowiednio 90 i 83 podmioty gospodarki narodowej, a najmniej w gminach Dubeninki i Stare Juchy, odpowiednio 8 i 9 podmiotów⁹.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w podziale na mikro, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa (wg ilości zatrudnionych osób)

Jednostka terytorialna	0 - 9		10 - 49		50 - 249		250 - 999		1000 i więcej	
	2006	2013	2006	2013	2006	2013	2006	2013	2006	2013
Woj. warmińsko - mazurskie	104970	116539	5137	4555	1063	1016	124	104	17	12
Ełk	426	732	34	25	3	5	0	0	0	0
Kalinowo	218	244	16	15	0	0	0	0	0	0
Prostki	241	308	14	16	2	2	0	0	0	0
Stare Juchy	155	175	8	4	0	0	0	0	0	0

⁹ Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015.

Kowale Oleckie	242	253	11	13	3	2	0	0	0	0
Olecko	2299	2255	86	81	21	22	1	1	0	0
- miasto	2055	1854	77	71	18	18	1	1	0	0
- obszar wiejski	244	401	9	10	3	4	0	0	0	0
Świątajno	230	237	7	7	0	0	0	0	0	0
Wieliczki	153	154	5	9	1	1	0	0	0	0
Banie Mazurskie	197	235	11	5	0	0	0	0	0	0
Dubeninki	138	139	6	6	0	0	0	0	0	0
Gołdap	1633	1711	77	67	21	19	1	1	0	0
- miasto	1320	1337	66	53	21	19	1	1	0	0
- obszar wiejski	313	374	11	14	0	0	0	0	0	0
RAZEM LGD	5932	6443	275	248	51	51	2	2	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Analiza liczby podmiotów pod względem wielkości przedsiębiorstwa wskazuje na zdecydowaną dominację mikroprzedsiębiorstw - 6.443, co stanowi 95,5% ogółu podmiotów. Mieszkańcy obszaru podczas spotkań konsultacyjnych szansę dalszego rozwoju obszaru wskazywali właśnie w powstawaniu i rozwoju mikroprzedsiębiorstw.

Małe przedsiębiorstwa to 248 podmiotów i należy tu odnotować spadek w stosunku do roku 2006. Średnie przedsiębiorstwa to 51 podmiotów, tj. 0,8% i liczba ta nie zmieniła się od roku 2006. Natomiast duże przedsiębiorstwa (zatrudniające powyżej 250 pracowników) to zaledwie 2 podmioty, ulokowane w mieście Olecko i Gołdap. Także w tych miastach znajduje się przeważająca ilość przedsiębiorstw średnich (37 przedsiębiorstw, na ogólną ich liczbę 51). Natomiast gminy Kalinowo, Stare Juchy, Świątajno, Banie Mazurskie i Dubeninki nie posiadają w ogóle średnich przedsiębiorstw.

W 2013 r. w LGD „Lider w EGO” dominowała branża usługowa (handel, budownictwo, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, transport) – łącznie 3.361 podmiotów gospodarczych, tj. 49,8%. **Także dalszy rozwój przedsiębiorczości w tych zakresach wskazywali mieszkańcy podczas spotkań konsultacyjnych. Jako najbardziej pożądane i perspektywiczne (poza usługami turystycznymi i rekreacyjnymi) wskazywano przetwórstwo drewna i przetwórstwo produktów rolnych.** Jako szansę na rozwój innowacyjnych gałęzi przedsiębiorczości wskazywano natomiast zwiększające się zainteresowanie wykorzystaniem niekonwencjonalnych źródeł energii.

Natomiast w sekcji przetwórstwa przemysłowego zarejestrowano 600 podmiotów, tj. 8,9%. Są to dane zbliżone do średniej krajowej, gdzie przetwórstwo przemysłowe stanowi 9,0% wszystkich podmiotów gospodarczych. Znaczna jest także liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (481 podmiotów gospodarczych, co stanowi 7,1%¹⁰). Niestety działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi nie znajduje się wśród najliczniej reprezentowanych sekcji PKD, podobnie jak powiązana z nią działalność związana z kulturą, rozrywką, rekreacją i stan ten nie uległ znaczącej zmianie w stosunku do roku 2006. Należy w tej sytuacji poważnie się zastanowić czy turystyka rzeczywiście jest w stanie stać się kołem zamachowym rozwoju obszaru, jak to było planowane w Strategii LGD „Lider w EGO” na lata 2009-2015. Niewątpliwie region ma bardzo duży potencjał turystyczny, ale stawianie na samą turystykę, jest niewystarczające. **Należy więc poszukiwać nowych „lokomotyw” przedsiębiorczości na obszarze EGO. Niewątpliwie można tu już dziś zaliczyć przetwórstwo drewna oraz przetwórstwo rolno-spożywcze, co wielokrotnie podkreślano podczas spotkań konsultacyjnych LSR.**

Wskaźnikiem dobrze odzwierciedlającym aktywność gospodarczą i przedsiębiorczość mieszkańców jest wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Wskaźnik ten dla większości gmin LGD „Lider w EGO” jest znacznie niższy niż średnia krajowa (1.057 podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców), czy średnia woj. warmińsko-mazurskiego (845 podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców). Wyjątek stanowią dwie gminy miejsko-wiejskie: Olecko i Gołdap. Wskaźnik dla gminy Olecko w roku 2013 wynosił 1.063 osoby na 10 tys. mieszkańców, a więc był porównywalny ze średnią krajową, a dla Gminy Gołdap 880 osoby na 10 tys. mieszkańców, więc przekraczał średnią dla województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności									Dynamika wzrostu (2006-100%)
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Polska	954	967	985	981	1015	1004	1032	1057	1071	112

¹⁰ Bank Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015.

Woj. warmińsko - mazurskie	780	793	812	805	819	807	827	845	854	109
Ełk	453	491	548	575	589	606	628	684	730	161
Kalinowo	333	355	370	351	359	354	365	367	357	107
Prostki	343	373	390	423	405	416	425	434	460	134
Stare Juchy	408	403	411	380	407	411	414	452	486	119
Kowale Oleckie	471	504	539	477	493	466	497	507	513	109
Olecko	1121	1145	1185	1139	1085	1031	1071	1063	1085	97
- miasto	1330	1351	1360	1293	1220	1164	1191	1176	1199	90
- obszar wiejski	484	516	656	681	684	643	721	733	751	155
Świątajno	588	621	684	618	571	560	591	607	607	103
Wieliczki	463	487	455	397	436	445	468	485	492	106
Banie Mazurskie	532	559	632	616	584	578	608	611	617	116
Dubeninki	457	492	510	521	497	466	450	468	506	111
Gołdap	884	885	915	910	896	871	877	880	882	100
- miasto	1057	1044	1062	1052	1048	1012	1022	1021	1030	97
- obszar wiejski	517	546	603	609	582	582	578	585	574	111
RAZEM LGD	697	719	752	735	720	702	722	733	749	107

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Nic więc dziwnego, że rozwój przedsiębiorczości to jeden z głównych mechanizmów rozwoju wskazywanych przez mieszkańców podczas spotkań konsultacyjnych. Także rozwój kluczowych dla regionu branż, takich jak turystyka, czy przetwórstwo rolno-spożywcze, musi się opierać – wg uczestników konsultacji - przede wszystkim o działalność gospodarczą, a mniej o działania samorządów lokalnych w sferze promocji, czy budowy ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej bądź drogowej. Oczywiście działania JST są wg mieszkańców niezbędne, ale nie można zapominać, że turystyka to przede wszystkim dziedzina gospodarki, która może i powinna dawać dodatkowe miejsca pracy „na miejscu”, a tym samym zahamować niekorzystne tendencje demograficzne (saldo migracji).

LGD charakteryzuje stosunkowo wysoka aktywność gospodarcza mieszkańców. Podstawę sektora przedsiębiorstw stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na 10 tys. ludności w 2013 r. przypadają 733 podmioty wpisane do rejestru REGON, z czego 535 to podmioty prowadzone przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Branże mające szczególne znaczenie na terenie LGD „Lider w EGO”, jak już pisano to: turystyka, rolnictwo, przetwórstwo rolno-spożywcze, leśnictwo, przetwórstwo drewna, handel oraz usługi budowlane. Strategie rozwoju poszczególnych gmin i powiatów należących do regionu EGO, jak również szereg analiz prowadzonych w EGO¹¹, także wiążą możliwość rozwoju obszaru szczególnie z turystyką oraz rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym, zwłaszcza w zakresie żywności ekologicznej i produktów regionalnych, ponieważ te branże pozwolą w pełni wykorzystać walory krajobrazowe i środowiskowe tego obszaru. Trzy powiaty obszaru EGO wykazują w tym zakresie pewną specyfikę. I tak:

Powiat olecki jest powiatem typowo rolniczym, o czym przesądziły warunki naturalne i położenie z dala od ośrodków przemysłowych i wielkomiejskich. W Olecku i okolicach dominują zakłady branży: drzewnej, stolarskiej, spożywczej, szkutniczej, budowlanej, elektrotechnicznej oraz cegielnie. Działają także wiele dużych hurtowni, sklepów różnych branż i punkty usługowe. Olecko dla najbliższych miejscowości stanowi ośrodek handlowo-usługowy, oświatowy, ochrony zdrowia, kulturalno-rozrywkowy oraz administracyjno-finansowy.

Lokalizacja gmin powiatu gołdapskiego wzdłuż granicy z Obwodem Kaliningradzkim powinna sprzyjać podejmowaniu różnych inicjatyw gospodarczych. Ponadto przyznanie Gołdapi w 2000 r. statusu, jedynego w województwie warmińsko-mazurskim, uzdrowiska o profilu leczniczym leczącym schorzenia narządów ruchu, reumatyczne, reumatologiczne i stany pourazowe oraz niektóre choroby układu oddechowego i nerwowego, stwarza nowe szanse dla gminy. Lecznictwo sanatoryjne jest oparte głównie na wykorzystaniu czystego powietrza oraz złóż błot borowinowych.

Wszystkie gminy na terenie powiatu ełckiego mają charakter turystyczno-rolniczy.

W gminie miejskiej Ełk (nie należącej do LGD „Lider w EGO”) i w Gołdapi zlokalizowane są podstrefy Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Podstrefa Ełk jest zlokalizowana w przemysłowej dzielnicy miasta, w

¹¹ Raport z badania diagnozy potrzeb mieszkańców obszaru działania LGD „Lider w EGO” pod kątem oszacowania potencjału rozwojowego obszaru, celem wypracowania Pakietów Turystycznych (porozumień tematycznych w dziedzinie turystyki) w ramach projektu współpracy pn. „Północ - Południe EKO-TOUR”, Andrea Consulting, Suwałki 2014; Raport z badania na potrzeby diagnozy funkcjonowania strony internetowej www.mapa.liderwego.pl utworzonej w ramach projektu współpracy pn. „Północ - Południe EKO-TOUR”, Andrea Consulting, Suwałki 2014.

bezpośrednim sąsiedztwie obwodnicy oraz stacji towarowej PKP. Obszar podstrefy Gołdap położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie przejścia granicznego (Gołdap–Gusiew) łączącego Polskę z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej.

Do najważniejszych firm działających na terenie LGD „Lider w EGO” należy zaliczyć:

- A&G KOPERTY Gołdapska Fabryka Kopert Sp. z o.o
- „NC” Koperty (Gołdap)
- X YACHTS COMPOSITES (Gołdap)
- P. W. „Wital” – Zakład Produkcji Profili PCW (Gołdap)
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe NORD-OST Sp z o. o. - opakowania tekturowe dla przemysłów mleczarskiego, mięsnego, cukierniczego, meblarskiego, maszynowego, zbożowego (Gołdap)
- IRYD sp. z o.o. – producent wyrobów metalowych (Gołdap)
- Budomex Puza Sp.k. - Fabryka Okien (Gołdap)
- Przedsiębiorstwo produkcyjno-handlowo-usługowe WUTEH (meble) (Gołdap)
- Odlewnia żeliwa „Gicor” (Gołdap)
- Marant. Cegielnia Sprzedaż cegieł i wyrobów ceramicznych (Pisanica)
- Olsztyńska Hodowla Ziemiaka i Nasiennictwa OLZNAS-CN Sp. z o.o. Stacja Hodowli Roślin (Pisanica)
- Zakłady Produkcyjno-Usługowe „Prawda” – producent mebli (Olecko).

W analizie SWOT, budowanej m.in. podczas spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami, wskazano jako istotną słabą stronę obszaru w zakresie gospodarki - brak miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Analiza danych uzyskanych z gmin za rok 2015 w pełni potwierdza to stanowisko. Tylko 3,3% obszaru LGD „Lider w EGO” posiada obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego i tylko jedna gmina (Stare Juchy) posiada ponad 10% swego obszaru objętego ww. planami. W pozostałych gminach wartość ta nie przekracza 5 pkt procentowych. Fakt ten może być poważnym ograniczeniem w rozwoju gospodarki obszaru EGO, szczególnie w sytuacji gdy blisko 55% obszaru objęte jest różnymi formami ochrony przyrody¹². **Dodatkowym poważnym utrudnieniem wskazywanym podczas spotkań konsultacyjnych jest brak uzbrojonych terenów inwestycyjnych oraz niedostateczne zaangażowanie władz samorządowych we współpracę z funkcjonującymi i potencjalnymi przedsiębiorcami.**

3.2.2 Rolnictwo

Rolnictwo to jedna z podstawowych dziedzin gospodarki obszaru LGD „Lider w EGO”. Do początku lat 90-tych rolnictwo na terenie gmin objętych diagnozą stanowiło podstawowe źródło utrzymania dla około 80% ludności, pełniąc wiodącą funkcję gospodarczą. Jednocześnie, większość użytków rolnych pozostawało w gestii państwowych i spółdzielczych przedsiębiorstw rolnych. Zmiany ustrojowe, zapoczątkowane w 1989 r. przyniosły radykalne zmiany tej sytuacji. Najważniejszym ich czynnikiem stała się likwidacja PGR-ów i spółdzielni produkcyjnych. Problemem terenów wiejskich całego regionu Warmii i Mazur jest popegeerowskie bezrobocie. Ponadto ludność ta cechuje się biernością zawodową i przewagą postaw roszczeniowych.

Także struktura użytkowania powierzchni świadczy o rolniczym charakterze terenu. Grunty gospodarstw rolnych stanowią łącznie 164.360,62 ha, co stanowi 59,6% obszaru LGD, z tego 142.881,60 ha, tj. 51,8% ogólnej powierzchni obszaru LGD stanowią użytki rolne (uprawy trwałe, sady, łąki i pastwiska).

Tabela 10. Rodzaje gruntów i użytków rolnych w 2010 r. (Powszechny Spis Rolny)

Jednostka terytorialna	gospodarstwa rolne ogółem (powierzchnia w ha)									
	1	2	3 (suma 3a do 3h)	3a	3b	3c	3d	3f	3g	3h
	grunty ogółem	użytki rolne ogółem	użytki rolne w dobrej kulturze	pod zasiewami	grunty ugorowane	uprawy trwałe	sady ogółem	łąki trwałe	pastwiska trwałe	pozostałe użytki rolne
	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha
Woj. war- maz	1286237,84	1113129,65	1031914,76	623496,86	44715,59	10446,10	9348,33	196629,58	155138,37	81214,90
Ełk	17978,62	14801,17	14013,67	6980,16	535,17	263,27	255,84	3948,61	2254,23	787,50
Kalinowo	14555,38	13257,07	12768,68	7412,66	289,82	170,10	170,10	2390,18	2497,93	488,39
Prostki	12579,15	10719,50	10654,10	5604,04	160,77	20,73	20,43	2883,77	1969,51	65,40
Stare Juchy	7099,85	6281,59	6110,48	2228,62	142,42	4,59	4,46	1320,88	2411,16	171,11

¹² Raport infrastruktura EGO. Badanie własne na podstawie danych z gmin EGO i statystyki publicznej. LGD LIDER w EGO. E. Jaśkiewicz, lipiec 2015.

Kowale Oleckie	27929,81	26810,24	25793,30	7628,50	12640,56	34,54	34,54	1536,41	3894,67	1016,94
Olecko	20279,29	17508,23	17029,92	11740,23	1337,19	142,11	129,03	1792,11	1969,23	478,31
Świątajno	11530,58	9740,63	9353,17	5130,00	558,14	8,51	8,29	1148,55	2490,49	387,46
Wieliczki	8896,40	8149,67	7928,15	4481,51	128,65	12,51	12,51	984,98	2311,06	221,52
Banie Mazurskie	11786,40	10156,85	9860,31	4962,09	659,70	224,81	224,76	2026,13	1951,56	296,54
Dubeninki	7623,26	6783,11	6340,63	2565,33	596,69	86,97	85,87	1023,94	2043,44	442,48
Gołdap	24101,88	18673,54	18138,15	7571,63	1777,44	538,73	520,44	3988,89	4212,81	535,39
RAZEM LGD	164360,62	142881,60	137990,56	66304,77	18826,55	1506,87	1466,27	23044,45	28006,09	4891,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego na terenie gmin subregionu EGO w 2010 r. było 7.894 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni gospodarstw rolnych wynoszącej 164.360,62 ha. W strukturze obszarowej gospodarstw liczbowo przeważały gospodarstwa małe, do 5 ha (4195 gospodarstw), które stanowiły 53,14% ogólnej liczby, ale jednocześnie zajmowały tylko 6.368,74 ha, tj. 3,87% powierzchni gospodarstw rolnych ogółem. Natomiast to co odróżnia rolnictwo Warmii i Mazur, w tym subregion EGO, w porównaniu do średniej krajowej, to duża ilość gospodarstw dużych (powyżej 15 ha). Na obszarze LGD „Lider w EGO” stanowią one 26,3% ogółu gospodarstw i aż 85,13% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych. W Polsce gospodarstwa powyżej 15 ha stanowią zaledwie 8,64% ogólnej liczby gospodarstw rolnych. Najwyższy odsetek gospodarstw największych powierzchniowo odnotowano w roku 2010 w gminach: Świątajno (31,31% ogółu gospodarstw rolnych), Banie Mazurskie (30,98%), Gołdap (30,83%) oraz Prostki (27,33%). Taka struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych to także spadek po okresie PRL i Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Także analiza średniej powierzchni gruntów rolnych ogółem, użytków rolnych i użytków rolnych w dobrej kulturze pokazuje, że największa średnia powierzchnia gospodarstw rolnych (przekraczająca znacznie i tak wysoką w stosunku do kraju średnią województwa warmińsko-mazurskiego) odnotowana jest w gminach Kowale Oleckie (37,34 ha), Świątajno (26,94 ha) i Gołdap (24,13 ha).

Analiza danych dotyczących pogłowia zwierząt gospodarskich wyraźnie pokazuje, że to uprawa gruntów ornych stanowi podstawę rolnictwa obszaru LGD „Lider w EGO”. Natomiast hodowla stanowi tylko niewielkie uzupełnienie tej produkcji. Zwraca jedynie uwagę wyższa niż średnia w kraju liczba hodowanych koni (684 szt.) w stosunku do liczby bydła (2.571 szt.) i trzody chlewnej (1430 sztuk)¹³.

Rolnictwo subregionu EGO, tak jak w całym kraju, boryka się z szeregiem problemów. W strukturze użytkowania gruntów powinien zmniejszać się przede wszystkim areal gruntów ornych o najgorszych warunkach glebowych na rzecz użytków zielonych, czy wprowadzania innych sposobów użytkowania, np. zabudowy rekreacyjnej i miejsc zieleni. **Warto tutaj podkreślić, że coraz więcej rolników z tego terenu poszukuje źródeł dochodów w rolnictwie ekologicznym, w przetwórstwie rolno-spożywczym, a także poza rolnictwem, a więc jest zainteresowanych rozwojem agroturystyki, drobnej przedsiębiorczości wiejskiej, zalesianiem gruntów najstabszych oraz rozwojem drobnej retencji wodnej.**

Tabela 11. Liczba producentów prowadzących działalność w zakresie ekologicznej uprawy roślin i utrzymania zwierząt na terenie LGD

Jednostka terytorialna	ROK					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Woj. warmińsko - mazurskie	779	1069	1524	2288	3041	3803
Ełk	18	30	65	96	125	153
Kalinowo	4	6	13	32	47	57
Prostki	8	7	15	24	38	45
Stare Juchy	8	10	18	29	37	47
Kowale Oleckie	9	13	18	32	49	61
Olecko	6	10	13	24	33	46
Świątajno	19	22	29	37	54	62
Wieliczki	0	2	7	13	20	30
Banie Mazurskie	40	51	76	92	118	132
Dubeninki	11	23	78	60	73	80
Gołdap	124	169	196	249	289	299
RAZEM LGD	247	343	528	688	883	1012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Warszawa, lipiec 2015

¹³ Wszystkie dane dot. rolnictwa: na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r., www.stat.gov.pl.

Liczba gospodarstw ekologicznych na obszarze LGD „Lider w EGO” w roku 2012 w stosunku do roku 2007 wzrosła z 247 do 1012, czyli ponad czterokrotnie. Największa ilość gospodarstw ekologicznych znajduje się w gminach: Gołdap (299), Ełk (153) i Banie Mazurskie (132). Natomiast największy przyrost procentowy gospodarstw ekologicznych odnotowano w gminach: Kalinowo, Wieliczki i Olecko.

Wykaz przetwórci ekologicznych i producentów ekologicznych (w 2013r.) - na podstawie danych Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Warszawie (lipiec 2015):

- Rancho Romantica de Red Permaculture Ecovillage Izabela Redlarska, Czuky (Kowale Oleckie) - przetwórstwo rolne; producent rolny;
- ECOTERRA Lesław Moritz; Cichy (Świątajno) - przetwórstwo rolne; producent rolny, obrót produktami ekologicznymi;
- Sawków Hubert; Audyniszki (Banie Mazurskie) - przetwórstwo rolne; producent rolny;
- Sawków Halina; Audyniszki (Banie Mazurskie) - przetwórstwo rolne; producent rolny;
- Misiek Tomasz; Górne (Gołdap) - producent rolny, pszczelarstwo;
- Artymowicz Stefan; Wróbel (Banie Mazurskie) - producent rolny, dostawca kwalifikowanego materiału siewnego i materiału rozmnożeniowego, pszczelarstwo;
- Koszczuk Andrzej; Bobry (Ełk) - producent rolny, pszczelarstwo;
- Zackiewicz Adam; Kałtki (Stare Juchy) - producent rolny, pszczelarstwo;
- Harydowicz Tomasz; Gołdap - producent rolny, pszczelarstwo.

3.2.3 Turystyka

Walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe stanowią duży potencjał dla rozwoju turystyki na obszarze LGD „Lider w EGO”. Jednak jak słusznie zwracali uwagę uczestnicy spotkań konsultacyjnych stawianie turystyki jako głównej czy wręcz jedynej gałęzi gospodarki jest błędem i mitem. Oczywiście turystyka może stać się jednym z kół zamachowych rozwoju obszaru, pod warunkiem harmonijnego rozwoju innych gałęzi gospodarki.

Na obszarze LGD „Lider w EGO” w roku 2014 funkcjonowały ¹⁴33 hotele, motele, pensjonaty i zajazdy. Najwięcej takich obiektów (po 13) znajduje się w gminach Gołdap i Ełk. Zarejestrowane były także 152 kwatery agroturystyczne, oferujące łącznie 3.449 miejsc noclegowych. W stosunku do roku 2006 liczba ta wzrosła o 100 kwater i o 2.351 miejsc noclegowych. Na obszarze Partnerstwa w roku 2014 funkcjonowało 13 pól namiotowych (gm. Ełk – 2; gm. Stare Juchy – 4; gm. Olecko – 1; gm. Wieliczki – 1; gm. Banie Mazurskie – 1; gm. Dubeninki – 1; gm. Gołdap – 3) i liczba ta w stosunku do roku 2006 wzrosła o cztery. Na omawianym obszarze funkcjonują dwie kryte pływalnie (Olecko i Gołdap) i trzy kąpieliska strzeżone. Brak zagospodarowanych plaż i strzeżonych kąpielisk to jeden z głównych braków w infrastrukturze turystycznej, zgłaszanych podczas spotkań konsultacyjnych.

Na omawianym obszarze funkcjonują także lądowiska dla małych i sportowych samolotów: siedlisko „Cztery Żywioły” (gm. Świątajno); lądowisko "GiZe" (gm. Świątajno); lądowisko Mrozy Wielkie nad Jeziorem Selmet Wielki, (lądowisko w polu dla moto-paralotni i samolotów ultralekkich; gmina Ełk); lądowisko na Zagrodziu (lądowisko na łące p. Czemiela na ełckim Zagrodziu); Bartosze (lądowisko na łące p. Haraburdy; gmina Ełk); Jabramowo (lądowisko na łące; gm. Gołdap). Lotniska te mogą być atrakcyjnym elementem zwiększenia liczby turystów¹⁵.

W roku 2014 na omawianym obszarze funkcjonowały cztery punkty informacji turystycznej (Stare Juchy; Olecko; Świątajno i Gołdap) i liczba ta od 2006 r. nie uległa zmianie. Z fragmentarycznych danych zgromadzonych przez samorządy gminne wynika, że liczba turystów odwiedzających obszar w roku 2014 wyniosła 20.065 osób, z czego 1227 osoby stanowili turyści zagraniczni.

Tak więc, z jednej strony mamy niewątpliwie niewykorzystany duży potencjał turystyczny obszaru¹⁶, z drugiej zaś mimo dużego zaangażowania samorządów i mieszkańców w rozwój atrakcji i usług turystycznych, brak wypracowanego i wypromowanego wspólnego produktu turystycznego. Jest też duże przekonanie, że stawianie tylko na turystykę, jako główną gałąź gospodarki obszaru LGD „Lider w EGO” jest niewystarczające.

3.2.4. Przedsiębiorczość społeczna

Na omawianym obszarze funkcjonują też dwie spółdzielnie socjalne: „Dobra Siła” w Starych Juchach (prowadzi kreatywny ośrodek integracyjno-szkoleniowy, miejsce szkoleń, warsztatów, obozów dla młodzieży) oraz „FANTAZJA” w Gołdapi (usługi masażu; fotografia dziecięca/ciążowa; produkcja gadżetów promocyjnych; produkcja unikatowych przedmiotów rękodzielniczych).

¹⁴ Raport infrastruktura EGO. Badanie własne na podstawie danych z gmin EGO i statystyki publicznej. LGD LIDER w EGO. E. Jaśkiewicz, lipiec 2015.

¹⁵ Op.cit. Raport z badania diagnozy potrzeb mieszkańców obszaru działania LGD „Lider w EGO” pod kątem oszacowania potencjału rozwojowego obszaru, celem wypracowania Pakietów Turystycznych(...). Andrea Consulting, Suwałki 2014.

¹⁶ STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU EKO SZLAK - ŁAŻNA STRUGA, praca zbiorowa: Zbigniew Brodziński, Agnieszka Iwanicka-Skowerenda, Urszula Rozalia Hendzel, Janusz Hendzel, Jerzy Koźbiel, Paweł Wilk, Marek Wojcieszek; Olecko, 2013.

3.3. Opis rynku pracy

W 2013 r. ogółem liczba pracujących na terenie LGD „Lider w EGO” wyniosła 12.882 osoby. Do roku 2007 odnotowujemy dynamiczny wzrost zatrudnienia. W 2008 r. liczba ta spada, co wiąże się z początkiem światowego kryzysu gospodarczego. Od roku 2010 liczba ta powoli zaczyna wzrastać i wydaje się, że jest to tendencja trwała (z wyjątkiem niewielkiego zahamowania w roku 2012).

Tabela 12. Pracujący ogółem

Jednostka terytorialna	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Woj. warmińsko – mazurskie	268085	277461	276642	267834	272318	272397	268694	269965
Ełk	889	956	945	956	946	1029	1163	1138
Kalinowo	305	323	291	260	262	309	317	355
Prostki	464	514	485	473	464	575	527	652
Stare Juchy	261	264	265	190	186	164	186	166
Kowale Oleckie	482	497	465	421	475	473	418	423
Olecko	4479	5584	4857	4916	5327	5424	5417	5578
- miasto	3864	4790	4483	4258	4604	4641	4634	4730
- obszar wiejski	615	794	374	658	723	783	783	848
Świątajno	260	233	233	219	176	206	200	218
Wieliczki	289	158	315	417	346	301	322	303
Banie Mazurskie	223	236	228	176	200	208	178	165
Dubeninki	132	123	158	123	124	125	113	114
Gołdap	3645	3670	3430	3626	3621	3773	3614	3770
- miasto	3350	3391	3188	3364	3339	3437	3240	3402
- obszar wiejski	295	279	242	262	282	336	374	368
RAZEM LGD	11429	12558	11672	11777	12127	12587	12455	12882

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

W 2013 r. na badanym obszarze pracowało 6559 mężczyzn i 6323 kobiety. Największa dywersyfikacja płciowa utrzymała się w porównaniu do roku 2006 w gminie Gołdap, gdzie przewaga liczby pracujących mężczyzn nad liczbą pracujących kobiet wyniosła 198 osób. Liczba pracujących kobiet nad liczbą pracujących mężczyzn przeważała w gminach Kalinowo, Prostki, Stare Juchy, Świątajno i Dubeninki. Wydaje się, że wynika to z faktu dużej ilości indywidualnych gospodarstw rolnych w tych gminach, co daje inne proporcje niż w gminach miejsko-wiejskich lub gminach o dużych i bardzo dużych gospodarstwach rolnych zatrudniających pracowników.

Tabela 13. Pracujący na 1000 ludności

Jednostka terytorialna	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Woj. warmińsko - mazurskie	188	195	194	188	187	188	185	187
Ełk	87	93	91	91	87	94	105	102
Kalinowo	43	47	42	38	37	44	45	50
Prostki	62	69	65	64	61	76	70	87
Stare Juchy	65	66	67	49	47	41	47	42
Kowale Oleckie	89	93	86	79	87	88	78	80
Olecko	209	262	227	229	241	244	244	251
- miasto	239	299	278	265	278	281	280	286
- obszar wiejski	116	151	70	122	129	139	138	150
Świątajno	64	59	59	56	44	52	50	54
Wieliczki	84	46	92	122	99	87	94	90
Banie Mazurskie	57	61	60	46	50	53	45	42
Dubeninki	42	40	51	40	39	40	36	37
Gołdap	186	185	176	183	177	184	177	184
- miasto	251	251	240	250	243	250	235	246
- obszar wiejski	47	44	39	41	42	50	56	56
RAZEM LGD	127	140	131	132	132	137	135	140

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Aktywność zawodowa to liczba pracujących przypadająca na 1000 mieszkańców. Na obszarze LGD „Lider w EGO” aktywność ta jest mniejsza niż średnia wojewódzka (187 osób) i średnia krajowa (226) i wynosi 140 osób (*dane za rok 2013 - www.stat.gov.pl*). Należy brać pod uwagę fakt, że na obszarach rolniczych wskaźnik ten zawsze jest znacznie niższy niż średnia wojewódzka, czy krajowa. Wskaźnik ten wykazuje jednak duże zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi gminami obszaru. W gminie Olecko w roku 2013 wynosił on 251 osób na 1000 mieszkańców, a więc powyżej średniej krajowej, a w gminie Gołdap 184 osoby, a więc podobnie jak w całym województwie warmińsko-mazurskim. Natomiast w gminach Dubeninki, Stare Juchy, Banie Mazurskie i Świętajno wynosił on odpowiednio: 37, 42 i 54 osoby na 1000 mieszkańców.

Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani ogółem

Jednostka terytorialna	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Woj. warmińsko - mazurskie	127574	98995	87420	109181	105942	107333	113223	115873
Ełk	1459	1111	1030	1215	1413	1201	1366	1327
Kalinowo	810	731	631	670	686	672	732	725
Prostki	972	782	633	723	759	752	820	771
Stare Juchy	471	399	281	346	343	348	382	401
Kowale Oleckie	660	504	594	612	558	556	613	589
Olecko	1845	1360	1618	1670	1632	1716	1892	1884
Świętajno	510	374	419	512	447	455	426	466
Wieliczki	331	243	315	316	313	300	293	332
Banie Mazurskie	615	463	395	423	359	382	418	426
Dubeninki	466	343	297	329	257	288	268	305
Gołdap	2161	1548	1508	1682	1455	1510	1724	1663
RAZEM LGD	10300	7858	7721	8498	8222	8180	8934	8889

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Bez pracy w 2013 r. pozostawało w analizowanych gminach łącznie 8.889 osób (4.247 mężczyzn i 4.642 kobiety). Liczba ta w porównaniu do roku 2006 systematycznie spadała, by w roku 2009, a potem w 2012 osiągnąć niewielki wzrost. Ogólnie w latach 2006-2013 liczba bezrobotnych na obszarze zmalała o 1.411 osób. Jeśli dodamy do tego fakt, iż w okresie 1999-2006 także odnotowano tendencję malejącą, możemy powiedzieć o długotrwałym pozytywnym trendzie.

Trzeba jednak brać pod uwagę, iż badania statystyczne w oparciu o dane Urzędów Pracy nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim **problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie**. Należy też pamiętać, że badany obszar przemiany ustrojowe po roku 1989 rozpoczął od drastycznego spadku liczby zatrudnionych, co wiązało się m.in. z upadkiem Państwowych Gospodarstw Rolnych i spółdzielni produkcyjnych. Na podstawie analizy danych dotyczących udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyraźnie widać, że stopa bezrobocia, liczona jako liczba bezrobotnych zarejestrowanych w relacji do liczby osób w wieku produkcyjnym, na obszarze LGD „Lider w EGO” w latach 2006-2013 uległa zmniejszeniu (z 18,5% w roku 2006 do 15% w roku 2013). Największy spadek bezrobocia odnotowały gminy Dubeninki (z 24,3% w roku 2006 do 15,8% w roku 2013) i Banie Mazurskie (z 26,1% do 17,00%¹⁷).

Stopa bezrobocia rejestrowego we wszystkich trzech powiatach LGD „Lider w EGO” jest jednak ciągle wyższa od średniej wojewódzkiej i krajowej, co potwierdza opinie wyrażane podczas spotkań konsultacyjnych, iż bezrobocie, szczególnie wśród ludności licznych osiedli po byłych PGR-ach, to podstawowy problem związany z grupami defaworyzowanymi.

Tabela 15. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Jednostka terytorialna	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	%	%	%	%	%	%	%	%
Woj. warmińsko-mazurskie	23,6	18,7	16,8	20,7	20,0	20,2	21,3	21,6
Powiat ełcki	25,8	21,4	19,6	24,4	24,7	24,9	26,9	26,0
Powiat olecki	24,2	17,6	20,9	22,2	21,6	21,9	23,1	23,2
Powiat gołdapski	31,1	24,3	23,3	25,1	22,1	22,7	25,2	24,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

¹⁷ Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015.

3.4. Działalność sektora społecznego, w tym rozwój społeczeństwa obywatelskiego

3.4.1. Infrastruktura społeczna¹⁸

Zadania z zakresu ochrony edukacji i ochrony zdrowia znajdują się zarówno w gestii gmin, jak i powiatów.

W okresie 2006-2013 liczba szkół podstawowych zmniejszyła się z 45 do 42, a więc likwidacji uległy tylko trzy szkoły podstawowe. Jest to sytuacja dosyć rzadka na obszarach wiejskich w Polsce, gdzie w tym samym okresie likwidowano na porównywalnym obszarze po kilkanaście małych szkół wiejskich. Może to wynikać z faktu, iż większość małych wiejskich szkół uległa likwidacji w latach 1999-2006. Liczba gimnazjów w omawianym okresie nie uległa natomiast zmianie i jest ich 22. Na obszarze LGD funkcjonują cztery szkoły ponadgimnazjalne (2 w gminie Kowale Oleckie i 2 w gminie Gołdapi). Do 2013 r. funkcjonowała jedna szkoła wyższa: „Wsztechnica Mazurska”, kształcąca studentów na Wydziale Nauk Społecznych, Filologii i Nauk Przyrodniczych.

Łącznie do szkół podstawowych w roku 2013 uczęszczało 5.594 uczniów i w stosunku do roku 2006 liczba ta zmniejszyła się aż o 1.425 osób. Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych w roku 2013 wynosiła 2.970 i także w stosunku do roku 2006 uległa znacznemu zmniejszeniu: o 1.610 osób.

Z danych zebranych z gmin wynika, iż na obszarze LGD w 2014 r. funkcjonowały 92 przedszkola, punkty i oddziały przedszkolne, zaledwie 2 żłobki (obydwa w Olecku) i jeden Klub Malucha w gminie Banie Mazurskie. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat objętych opieką przedszkolną wzrosła w latach 2006-2013 blisko czterokrotnie (z 496 do 1913), a odsetek dzieci objętych tą opieką wzrósł z 16,5% do 56,8% ogółu dzieci w wieku 3-5 lat.

Na obszarze EGO w 2013 r. funkcjonowało 19 ośrodków zdrowia (w stosunku do roku 2006 ubył jeden) oraz 2 szpitale (w Gołdapi i Olecku). Działało również 17 aptek i punktów aptecznych (od 2006 r. przybyły 3 podmioty). W Gołdapi działa natomiast sanatorium uzdrowskowie i szpital uzdrowski Wital, w którym dostępne są gabinety lekarskie, pielęgniarskie, psychologów, sale ćwiczeń i zabiegów, borowina i hydrozabiegi; pokoje 2 i 3 osobowe, stołówka.

W roku 2014 w każdej gminie LGD „Lider w EGO” funkcjonował ośrodek kultury, dodatkowo domy kultury w Stradunach (gm. wiejska Ełk) i Kalinowie posiadały swoje filie: w Nowej Wsi Ełckiej i w Pisanicy. W roku 2014 na omawianym obszarze funkcjonowały 83 świetlice wiejskie i liczba ta w stosunku do roku 2006 wzrosła o 23 obiekty. Spośród nich 9 zostało wyremontowanych, a 10 wyposażonych ze środków PROW. Najwięcej świetlic, bo aż cztery, wyposażyła gmina Kalinowo. Łącznie na omawianym obszarze zorganizowano w roku 2013 – 599 imprez, w których uczestniczyło 58.781 osób.¹⁹ Przy ośrodkach kultury w 2013 r. funkcjonowało 58 zespołów artystycznych (wzrost o 13 w stosunku do roku 2007), które zrzeszały 554 członków (wzrost o 165 osób). Funkcjonowało też 38 kół / klubów (w stosunku do roku 2006 wzrost o 30 jednostek), które zrzeszały 480 członków (wzrost o 366 osób). Na terenie EGO w 2014 r. funkcjonowały również 22 biblioteki bądź ich filie i liczba ta w stosunku do roku 2006 zmalała o cztery placówki. Liczba kin wzrosła natomiast w stosunku do roku 2006 o jedno i w roku 2014 na obszarze funkcjonowały trzy kina: w Olecku, Gołdapi i Kowalach Oleckich. Liczba muzeum i izb pamięci nie uległa zmianie i są to placówki w Nowej Wsi Ełckiej, Baniach Mazurskich i Gołdapi.

Infrastruktura sportowa obszaru to: 4 stadiony i 63 boiska. Liczba tych ostatnich w okresie 2006-2014 wzrosła aż o 24 obiekty. Największy wzrost odnotowała gmina Kowale Oleckie (z 1 boiska w roku 2006 do 11 w roku 2014) i Wieliczki (z 3 boisk do 9).

3.4.2. Kapitał społeczny

Jednym z istotnych elementów służących badaniom kapitału społecznego jest działalność organizacji społecznych, obrazująca skłonność do zrzeszania się i wspólnego działania na rzecz określonego celu. Z badań dotyczących organizacji pozarządowych, (wg danych REGON), wynika iż w 2012 roku w Polsce zarejestrowanych było 11 tys. fundacji, 70 tys. stowarzyszeń (nie licząc OSP), z Ochotniczymi Strażami Pożarnymi ok. 100 tys. organizacji²⁰. Spośród tej liczby 4556 organizacji (4238 stowarzyszeń i 318 fundacji) odnotowano w województwie warmińsko-mazurskim, co stanowi jedynie 4,56% tego typu organizacji zanotowanych w całej Polsce.

Tabela 16. Liczba organizacji pozarządowych działających na terenie LGD w 2006 i 2014 r.

Jednostka terytorialna	2006								2014							
	Fundacje	Stowarzyszenia (bez OSP)	OSP, nie zarej. jako stowarzyszenia	OSP zarej. jako stowarzyszenia	Kluby sportowe	Kluby seniora (nierej.)	koła gospodyń wiejskich (nie rej.)	Inne org. nierejestr.	Fundacje	Stowarzyszenia (bez OSP)	OSP nie zarej. jako stowarzyszenia	OSP zarej. jako stowarzyszenia	Kluby sportowe	Kluby seniora (nierej.)	Koła gosp. wiejskich (nie rej.)	Inne org. nierejestr.

¹⁸ Raport infrastruktura EGO. Badanie własne na podstawie danych z gmin EGO i statystyki publicznej. LGD LIDER w EGO. E. Jaśkiewicz, lipiec 2015.

¹⁹ Na podstawie www.stat.gov.pl.

²⁰ Na podstawie <http://media.ngo.pl/x/250757> oraz Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy JST woj. warmińsko-mazurskiego z NGO.

Ełk	0	1	0	4	3	0	0	0	1	24	0	6	5	1	0	0
Kalinowo	0	-	-	-	-	-	-	-	0	3	-	3	1	0	0	3
Prostki	0	2	0	6	1	0	0	0	0	7	7	2	2	2	1	3
Stare Juchy	1	2	0	4	1	1	0	0	3	9	0	4	1	1	0	1
Kowale Oleckie	0	4	0	3	4	0	0	0	2	7	0	3	4	0	0	0
Olecko	3	22	0	5	9	1	-	-	9	41	0	5	12	1	-	-
Świątajno	0	4	0	3	2	0	0	0	0	8	0	3	1	0	0	0
Wieliczki	0	0	4	0	0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	1	0
Banie Mazurskie	0	2	7	0	2	0	0	0	0	7	5	0	2	0	0	0
Dubeninki	1	0	0	6	0	0	0	0	1	2	0	6	0	2	0	0
Gołdap	-	-	-	-	11	-	-	-	5	44	-	4	14	-	-	-
Razem LGD	5	37	11	31	33	2	0	0	21	153	16	36	42	7	2	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z gmin (lipiec 2015 r.)

Według danych z gmin na obszarze LGD „Lider w EGO” w roku 2014 działało 252 organizacje zarejestrowane w KRS lub w ewidencji starosty oraz 32 organizacje nie posiadające osobowości prawnej. W roku 2006 na terenie gmin EGO (bez gminy wiejskiej Ełk) zarejestrowanych było 248 organizacji pozarządowych.²¹

W przeliczeniu liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców pięć gmin obszaru przekracza średnią województwa warmińsko-mazurskiego, która w roku 2013 wynosiła 34 organizacje na 10 tys. osób. Są to gminy: Ełk, Stare Juchy, Olecko, Świątajno i Banie Mazurskie. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik organizacji na 10 tys. mieszkańców odnotowuje gmina Stare Juchy (43). Najmniej NGO na 10 tys. mieszkańców przypada w gminach Wieliczki (21) i Kalinowo (23). We wszystkich gminach obszaru LGD „Lider w EGO” odnotowano w okresie 2006-2013 znaczący wzrost liczby stowarzyszeń przypadających na 10 tys. mieszkańców. Największy wzrost odnotowały gminy: Stare Juchy (z 18 do 43) oraz Ełk (z 10 do 39); najmniej zaś gmina Kalinowo (z 20 do 23). (Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015).

Jednym ze wskaźników poziomu kapitału społecznego jest także badanie frekwencji w wyborach²².

Analiza danych dotyczących udziału w wyborach samorządowych w 2010 roku, ukazuje, iż frekwencja na terenie LGD (48,42%) przekroczyła średnią województwa warmińsko-mazurskiego, która wyniosła 47,55%. Wśród gmin najwyższa frekwencja odnotowana została w gminach: Stare Juchy (60,23%), Wieliczki (58,24%) i Banie Mazurskie (56,53%). Najmniej osób głosowało w gminach Kowale Oleckie, Świątajno i Olecko. Niższa niż w wyborach samorządowych jest zazwyczaj na obszarach wiejskich frekwencja w wyborach do sejmiku i senatu. Tak też było w przypadku wyborów do sejmiku w roku 2011. Frekwencja we wszystkich gminach obszaru LGD „Lider w EGO” była niższa od frekwencji krajowej. Najniższą frekwencję odnotowano w gminie Kowale Oleckie (27,12%). Tylko jedna gmina odnotowała średnią powyżej 40% (Olecko); w pozostałych gminach frekwencja oscylowała między 27 a 39%. Średnia dla wszystkich gmin obszaru wyniosła 34,81%, przy średniej krajowej 48,92%. Ważnym elementem kapitału społecznego jest współpraca międzysektorowa (między sektorem publicznym, społecznym i gospodarczym). Podczas spotkań konsultacyjnych ich uczestnicy wielokrotnie wskazywali, iż na tym polu jest jeszcze bardzo wiele do zrobienia. Szczególnie często wskazywano niedostateczną współpracę i wsparcie sektora społecznego przez władze samorządowe. Mało pokazano też przykładów pozytywnej współpracy między stowarzyszeniami a sektorem gospodarczym. Z drugiej jednak strony np. wszystkie ważne i udane wydarzenia kulturowe, czy promocyjne udawały się właśnie dzięki zaangażowaniu się wszystkich trzech sektorów. Duże jest oczekiwanie w tym zakresie także w stosunku do działań własnych LGD „Lider w EGO”.

3.5. Wskazanie problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem problemów ubóstwa i wykluczenia społecznego

3.5.1. Infrastruktura techniczna

Ocena aktualnego stanu spójności przestrzennej całego województwa warmińsko-mazurskiego z otoczeniem oraz spójności wewnętrznej wskazuje, że region wciąż należy do obszarów o najmniejszej dostępności komunikacyjnej w Europie. Wschodnia część, w której znajduje się obszar EGO, to obszary o bardzo niskiej dostępności (zgodnie z *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego, Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie 2010-2020* – czas dojazdu samochodem do stolicy regionu znacząco przekracza 90 min.). Duża liczba gmin obszaru charakteryzuje się

²¹ Strategia LGD „Lider w EGO” 2009-2015.

²² <http://wybory2010.pkw.gov.pl> oraz <http://wybory2011.pkw.gov.pl/att/pl>.

najdłuższym czasem dojazdu do Warszawy. Jest to m.in. konsekwencją faktu, że gęstość dróg utwardzonych w regionie jest najniższa w Polsce.

Najważniejsze korytarze transportowe województwa (droga ekspresowa nr 7 i droga krajowa nr 16) są częścią Transeuropejskich Sieci Transportowych. Gminy zlokalizowane wzdłuż nich należą do najbardziej konkurencyjnych w regionie. W celu umożliwienia rozprzestrzeniania impulsów rozwojowych, generowanych na tym obszarze, istotne jest powiązanie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z tymi drogami. Ponadto istotne będą powiązania drogowe zwiększające obszar oddziaływania we wschodniej części województwa korytarza Via Baltica (TEN-T).

Słabą dostępnością transportową charakteryzują się obszary położone wzdłuż granicy z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej, co zmniejsza możliwości czerpania korzyści wynikających ze współpracy transgranicznej, jakie otworzyło wejście w życie umowy o małym ruchu granicznym. Natężenie ruchu w pasie przygranicznym w ostatnim czasie wzrosło nawet kilkukrotnie.

Na terenie obszaru EGO jest zlokalizowany ważny węzeł komunikacji samochodowej:

- droga krajowa nr 16: Dolna Grupa – Grudziądz – Iława – Ostróda – Olsztyn – Mrągowo – Ełk – Augustów;
- droga krajowa nr 65: granica państwa – Gołdap – Olecko – Ełk – Grajewo – Mońki - Białystok – Bobrowniki – granica państwa;
- droga wojewódzka nr 656: Staświny – Zelki – Ełk;
- droga wojewódzka 667 relacji Nowa Wieś Ełcka – Biała Piska;
- droga wojewódzka 661 relacji Cimochoy – Kalinowo;
- droga wojewódzka 653 relacji Olecko – Bakalarzewo – Suwałki;
- droga wojewódzka 655 relacji Olecko – Wieliczki – Raczki;
- droga wojewódzka 652 relacji Kowale Oleckie – Filipów – Suwałki;
- droga wojewódzka 651 relacji Gołdap – Dubeninki – Szypliszki.

Obecnie na etapie projektowania jest odcinek drogi ekspresowej S61 Via Baltica Szczuczyn – Nowa Wieś Ełcka – Kalinowo – Raczki. Największe obciążenie ruchem samochodowym przypada na odcinek Ełk – przejście graniczne w Gołdapi, gdzie krzyżują się dwie drogi krajowe DK nr 16 i DK nr 65. Na uwagę zasługuje fakt, że w ostatnich dwóch latach oddano do użytku obwodnice trzech miast obszaru EGO (Ełku, Gołdapi i Olecka), co znacznie poprawia bezpieczeństwo i płynność ruchu drogowego.

Sieć lokalną tworzą przede wszystkim drogi powiatowe o nawierzchni twardej na poziomie ok. 50%, podobnie drogi gminne z przewagą nawierzchni gruntowej – 43,41%.

Jak wynika z powyższej analizy słaba dostępność zewnętrzna i wewnętrzna obszaru to główna bariera rozwoju. Jednak jak wielokrotnie podkreślano na spotkaniach konsultacyjnych nowej LSR, środki z programu LEADER w ramach PROW 2013-2020 są zbyt małe, by efektywnie móc rozwiązać ten problem lub przynajmniej go zmniejszyć. Tak więc, mimo że mieszkańcy obszaru jako główną słabą stronę obszaru wskazywali jakość infrastruktury drogowej i dostępność komunikacyjną obszaru, to wielokrotnie wnioskowali by w ramach LSR nie realizować projektów drogowych.

Połączenia wewnątrz obszaru zapewniają zarówno autobusy PKS, jak i prywatni przewoźnicy. Oprócz połączeń regionalnych PKS, prywatne firmy przewozowe zapewniają bezpośrednie połączenie z Warszawą, Białymstokiem, Łomżą, Suwałkami, Piszem, Giżyckiem, Augustowem, Grajewem. Stan transportu publicznego w obrębie obszaru EGO należy jednak uznać za niedostateczny. Brak jest przede wszystkim wystarczającej liczby połączeń pomiędzy poszczególnymi miejscowościami gminnymi i większymi wsiami. Połączenia nie realizują również potrzeb mieszkańców z uwagi na samą ich ilość – kursy przeważnie odbywają się rano i wieczorem, w okresie pozaszkolnym ich ilość jest ograniczona.

Stopień rozwoju infrastruktury transportu kolejowego na obszarze EGO, podobnie jak i na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego, jest niewystarczający. Gęstość linii kolejowych należy do najniższych w Polsce, a stan techniczny eksploatowanych linii jest średni lub zły, ponadto odnotowuje się znaczący spadek długości linii eksploatowanych. Najważniejszy węzeł kolejowy na tym obszarze znajduje się w Ełku, będącym subregionalnym ośrodkiem wzrostu. Linia Poznań – Iława – Olsztyn – Korsze – Skandawa – Czerniachowsk oraz linia Białystok – Korsze i (II-rzędna) Korsze – Głomno – Kaliningrad stanowią dla Polski Północnej połączenie pomiędzy Obwodem Kaliningradzkim a Białymstokiem. Trasy Białystok – Korsze i Korsze – Iława – Poznań są ważnymi liniami w połączeniach międzynarodowych, krajowych i międzyregionalnych.

Na terenie EGO nie ma aktualnie dróg wodnych umożliwiających żeglugę. Trwają prace nad projektem szlaku wodnego, który ma połączyć Wielkie Jeziora Mazurskie z Kanałem Augustowskim. Droga ta przebiegałaby od jeziora Kraksztyn, przez Druglin, j. Guzki, j. Lepaki, j. Sunowo, rzekę Lege, po jezioro Rajgrodzkie. Dałaby ona szczególnie nowe możliwości rozwoju turystyki. Natomiast znaczący szlak wodny znajduje się w sąsiedzkiej części Mazur – w Krainie Wielkich Jezior Mazurskich.

Kolejnym elementem infrastruktury technicznej, wyznaczającym standard zamieszkania i możliwości działalności gospodarczej, jest stopień zwodociągowania i skanalizowania obszaru.

Na obszarze LGD „Lider w EGO” sieć wodociągowa nadal jest niedostatecznie rozwinięta. Jest to spowodowane m.in. rozproszeniem sieci osadniczej. Najniższy wskaźnik zwodociągowania ma gmina Prostki (62,6% ludności korzystającej z sieci wodociągowej) i obszar wiejski gminy Olecko (59,2%). Najwięcej ludności z sieci wodociągowej korzysta na terenach miejskich gmin Olecko (98,9%) i Gołdap (91,7%). Obszar posiada jednak znacznie niższy stopień zwodociągowania niż średnia dla całego województwa warmińsko-mazurskiego, która w roku 2013 wyniosła - 89,4% mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej²³. Znacznie niższy i bardziej zróżnicowany jest natomiast wskaźnik kanalizacji. We wszystkich gminach LGD „Lider w EGO” stopień pokrycia terenu siecią kanalizacyjną jest niedostateczny. Analizując przestrzenne rozmieszczenie ludności korzystającej z tej sieci odnotowano, że jest ono bardzo zróżnicowane regionalnie. Najwięcej ludności z sieci kanalizacyjnej korzystało w 2013 r. w części miejskiej gmin Olecko (98,1%) oraz Gołdap (89,4%), najmniej zaś ludności miało dostęp do tej sieci w gminie Wieliczki (1,7%). W tej ostatniej sytuacji nie zmieniła się prawie zupełnie od roku 2006, kiedy to z sieci wodociągowej korzystało 1,6% mieszkańców. Jednak podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, także sieć kanalizacyjna była przez gminy systematycznie zwiększana. Największą dynamikę wzrostu osiągnęły gminy Kowale Oleckie i Dubeninki. Warto też podkreślić, że w latach 1999-2006 długość sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarze wzrosła prawie dwukrotnie (*LSR Lider w EGO na lata 2009-2015*). Jednak nadal, podobnie jak w zakresie sieci wodociągowej, analizowany obszar posiada znacznie niższy wskaźnik skanalizowania niż średnia dla całego województwa warmińsko-mazurskiego, która w roku 2013 wyniosła – 68,3% mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej. Na obszarze LGD „Lider w EGO” funkcjonuje łącznie 37 oczyszczalni ścieków i liczba ta od roku 2006 wzrosła o 10 sztuk. Z racji na rozproszony charakter osadnictwa w chwili obecnej samorządy gminne większą rolę przykładają do podnoszenia jakości i wydajności istniejących instalacji niż dalszej rozbudowy długości sieci. Na znacznych terenach ekonomicznie i technicznie uzasadnioną alternatywą mogą być przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Natomiast jako istotną szansę dalszego rozwoju obszaru – wskazywano podczas spotkań konsultacyjnych – dalszą informatyzację społeczeństwa, przede wszystkim poprzez zwiększony dostęp do Internetu. Natomiast wśród potencjalnych zagrożeń, dla niezbędnego dalszego rozwoju infrastruktury technicznej obszaru wskazywano zbyt duże zadłużenie JST, ograniczające ich możliwości inwestycyjne.

3.5.2. Pomoc społeczna

Ogólna liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej jak i osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy, na przestrzeni lat 2009-2011 wykazywała tendencję spadkową, natomiast począwszy od roku 2012 zaczęła wzrastać i w 2013 r. wyniosła 4.982 gospodarstwa i 15.288 osób. Najbardziej znaczący spadek liczby gospodarstw (oraz osób) odnotowano w gminie Wieliczki, gdzie liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej spadła o połowę (z 500 w 2009 r. do 254 w 2013 r.), natomiast liczba osób korzystających z pomocy o ponad połowę (z 1.821 w 2009 do 812 w 2013).

Tabela 17. Gospodarstwa domowe oraz osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej

Jednostka terytorialna	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej					Osoby w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.	gosp.	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
Woj. warmińsko - mazurskie	75761	74236	70981	73307	77082	216537	207319	191637	196389	202352
Ełk	548	572	535	528	568	1832	1841	1676	1569	1668
Kalinowo	422	435	422	412	455	1669	1629	1536	1485	1530
Prostki	480	458	493	497	502	1796	1701	1752	1717	1691
Stare Juchy	281	261	258	267	272	984	911	842	865	849
Kowale Oleckie	370	337	292	294	344	1218	1139	863	905	925
Olecko	1009	927	993	1050	1103	3075	2660	2892	2992	3138
Świątajno	332	296	303	315	368	1295	1000	946	1003	1157
Wieliczki	500	432	254	247	254	1821	1647	869	818	812
Banie Mazurskie	248	209	217	223	240	870	706	743	727	748
Dubeninki	146	143	135	139	152	495	464	427	438	454
Gołdap	605	583	473	657	724	2042	1628	1277	2112	2316
RAZEM LGD	4941	4653	4375	4629	4982	17097	15326	13823	14631	15288

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

²³ Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl, lipiec 2015.

Znaczna ilość mieszkańców LGD „Lider w EGO” korzystała również ze świadczeń rodzinnych. W latach 2009-2011 udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymywali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku przekraczał 50%. Od 2012 udział ten maleje (przy jednoczesnej tendencji malejącej liczby ludności w wieku do lat 17).

Tabela 18. Korzystający ze świadczeń rodzinnych

Jednostka terytorialna	rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci					dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny					udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku				
	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
	-	-	-	-	-	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba	%	%	%	%	%
Woj. warmińsko mazurskie	83190	76076	69987	63346	58382	145175	132962	122523	111474	102943	49,3	45,8	43,1	39,5	37,1
Ełk	746	715	672	595	548	1429	1375	1267	1126	1045	59,3	55,7	52,2	46,9	44,4
Kalinowo	509	471	436	382	342	1029	962	913	814	716	60,9	57,0	55,3	50,2	45,6
Prostki	675	637	575	516	474	1270	1187	1094	992	902	72,8	66,7	62,7	57,2	53,5
Stare Juchy	286	269	242	214	195	606	562	496	440	378	64,6	62,1	55,8	49,5	44,6
Kowale Oleckie	374	347	317	293	264	704	644	610	565	494	57,9	55,4	53,4	49,8	45,0
Olecko	1339	1245	1174	1072	1002	2395	2181	1986	1865	1795	51,6	48,0	44,4	41,8	40,4
Świątajno	337	320	291	273	242	652	594	516	468	422	70,6	69,2	61,0	55,8	52,0
Wieliczki	293	265	253	223	193	546	513	491	430	382	65,2	62,1	61,0	53,8	51,4
Banie Mazurskie	342	315	295	268	238	580	536	503	462	408	76,4	70,7	68,7	63,4	59,6
Dubeninki	215	191	186	179	166	377	341	325	315	295	57,7	53,7	52,6	51,0	47,6
Gołdap	1495	1340	1190	1035	952	2632	2367	2148	1911	1779	57,2	52,7	48,6	43,6	41,2
RAZEM LGD	6611	6115	5631	5050	4616	12220	11262	10349	9388	8616	60,0	55,0	51,4	47,6	45,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

Wzrost na przestrzeni lat 2011-2013 liczby gospodarstw, a co za tym idzie i osób korzystających z pomocy społecznej, to także wzrost wysokości środków finansowych przeznaczonych na zadania pomocy społecznej oraz innych obszarów polityki społecznej z budżetów gmin. W 2013 r. wydatki te wynosiły na obszarze LGD „Lider w EGO” blisko 69 mln zł i wzrosły o ok. 6% w stosunku do roku 2011.

Tabela 19. Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w latach 2011-2013

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013
Ełk	7654,2 tys. zł	8151,1 tys. zł	8248,8 tys. zł
Kalinowo	3980,5 tys. zł	4032,8 tys. zł	4511,1 tys. zł
Prostki	5340,7 tys. zł	5466,7 tys. zł	5635,0 tys. zł
Stare Juchy	2824,6 tys. zł	2806,8 tys. zł	2994,7 tys. zł
Kowale Oleckie	4199,0 tys. zł	4543,5 tys. zł	4828,1 tys. zł
Olecko	14676,9 tys. zł	15052,5 tys. zł	15631,0 tys. zł
Świątajno	4420,4 tys. zł	4047,6 tys. zł	3877,2 tys. zł
Wieliczki	2550,5 tys. zł	2684,4 tys. zł	2917,5 tys. zł
Banie Mazurskie	3751,8 tys. zł	3763,3 tys. zł	3540,0 tys. zł
Dubeninki	2272,6 tys. zł	2230,9 tys. zł	2256,3 tys. zł
Gołdap	13038,4 tys. zł	14323,7 tys. zł	14317,4 tys. zł
RAZEM LGD	64709,6 tys. zł	67103,3 tys. zł	68757,1 tys. zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Statystycznego Vademecum Samorządowca 2012, 2013, 2014, Urząd Statystyczny w Olsztynie, <http://olsztyn.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca/> (lipiec 2015)

Wg danych uzyskanych z gmin w roku 2014 na obszarze LGD „Lider w EGO” funkcjonowały: trzy dzienne domy opieki społecznej (w Kowalach Oleckich, Olecku i Nowej Wsi Ełckiej, gm. Ełk); trzy domy opieki społecznej (Golubie, gm. Kalinowo; Kowale Oleckie i Nowa Wieś Ełcka); dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej (Olecko, Gołdap) oraz pięć Klubów Integracji Społecznej (Ełk, Prostki, Olecko, Wieliczki i Wronki, gm. Świątajno). Funkcjonowała też jedna noclegownia dla bezdomnych w Olecku oraz sześć świetlic środowiskowych i terapeutycznych (pięć w gminie Olecko i jedna w Kowalach Oleckich).

Wskaźnik deprywacji lokalnej, liczący osoby w rodzinach, którym przyznano świadczenie pomocy społecznej na każde 1000 mieszkańców, wykazuje z jednej strony bardzo duże zróżnicowanie w poszczególnych gminach LGD

„Lider w EGO”, z drugiej zaś niepokojącą tendencją wzrostową w roku 2013 w stosunku do roku 2012 w większość gmin obszaru, wobec malejącego wskaźnika w okresie 2009-2012.

Tabela 20. Wskaźnik deprivacji lokalnej w wybranych gminach w latach 2009-2013 (liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców)

Jednostka terytorialna	2009	2010	2011	2012	2013
Woj. warmińsko-mazurskie	155,61	148,97	140,66	141,66	145,08
Ełk gm. wiejska	182,26	176,43	156,56	146,55	153,30
Kalinowo	246,41	237,53	223,54	212,52	224,32
Prostki	250,14	244,92	236,50	235,92	226,05
Stare Juchy	261,70	236,56	224,49	217,99	222,33
Kowale Oleckie	232,55	213,72	195,69	168,34	169,97
Olecko	143,36	122,88	121,84	135,14	143,66
Świątajno	327,13	270,46	247,94	258,02	298,95
Wieliczki	517,98	481,65	255,63	240,29	236,85
Banie Mazurskie	220,03	197,08	189,51	188,85	189,71
Dubeninki	168,47	154,73	140,98	138,82	145,88
Gołdap	108,46	98,64	71,31	105,43	115,26

Źródło danych: Ocena zasobów pomocy społecznej na rok 2013 dla województwa warmińsko-mazurskiego, ROPS w Olsztynie (lipiec 2015)

3.5.3. Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego

Ze wszystkich spotkań konsultacyjnych wynika jednoznacznie, że największym problemem obszaru LGD „Lider w EGO” jest popegeerowskie bezrobocie i generalnie osiedla po byłych PGR-ach. Są to miejsca dziedziczenia biedy, bezradności i patologii społecznych. Jednocześnie ludność ta cechuje się biernością zawodową i przewagą postaw roszczeniowych. Opisuje to szczegółowo poniższa tabela.

Tabela 21. Liczba, nazwa/ lokalizacja/ problem osiedli popegeerowskich

J.adminis tracyjna	L. osied li	Lokalizacja osiedli	Szczególny problem/ problemy
Ełk	12	Chełchy, Lega, Rymki, Szarek, Buniaki, Rożyńsk, Nowa Wieś Ełcka, Ruska Wieś, Chojniak, Straduny, Wityny, Regielnica	- bezrobocie - ubóstwo - niepełnosprawność - potrzeba ochrony macierzyństwa
Kalinowo	10	Borzymy, Krzyżewo, Pisanica, Piętki, Milewo, Kalinowo, Ryczywół, Mazurowo, Wysokie, Koleśniki	- bezrobocie
Prostki	9	Bobry, Borki, Glinki, Katarzynowo, Kobylin, Kobylinek, Miechowo, Wiśniowo Ełckie, Zawady - Tworki	Budynki mieszkalne popegeerowskie to głównie obiekty wielorodzinne (Wiśniowo Ełckie – 2 osiedla, Bobry, Katarzynowo) lub kilkurodzinne (pozostałe wsie). Relatywnie najlepsza sytuacja, jeśli chodzi o stan zagospodarowania obiektów, jest w Wiśniowie Ełckim (osiedle w centrum wsi), Bobrach i Katarzynowie. W pozostałych wsiach potrzeby w zakresie rewitalizacji są bardzo duże. Szczególnie pilnym do rozwiązania problemem jest degradacja terenu w związku z nierozwiązaną kwestią oczyszczania ścieków. Istniejące kiedyś urządzenia uległy w dużej części zniszczeniu i obecnie większość osiedli odprowadza ścieki do wód powierzchniowych. Ze względu na skomplikowane stosunki własnościowe (część gruntów pod urządzeniami stanowi własność prywatną, część – gminy, część – Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa) budowa urządzeń kanalizacyjnych jest bardzo utrudniona. W dwóch wsiach (Kobylin i Kosinowo) staraniami gminy powstały zbiorcze biologiczne oczyszczalnie ścieków. Problemy społeczne: tereny zagrożone wysokim wykluczeniem społecznym, wysokie bezrobocie, bierność

			zawodowa i społeczna, wysoki odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej; roszczeniowa postawa wobec usług społecznych; dziedziczenie problemów społecznych.
Stare Juchy	3	Rogalik, Skomack Osada, Grabnik Osada	- bezrobocie -marginalizacja
Kowale Oleckie	9	Dorsze, Piastowo, Borkowiny, Stacze, Drozdówek, Szwałk, Daniele, Mściszewo, Żydy	- brak pracy - brak komunikacji publicznej - bezrobocie
Świątajno	8	Świątajno, Kukówko, Cichy, Niemsty, Dunajek, Pietrasze, Połom, Chełchy, Jurkowo	- brak pracy - trudność komunikacyjna (w szczególności w okresie letnim brak autobusów PKS)
Wieliczki	4	Wieliczki, Nory, Gąsiorówko, Nowy Młyn	- niedostatecznie rozwinięta infrastruktura rekreacyjna, - bezrobocie
Banie Mazurskie	9	Antomieszki, Rapa, Jagoczany, Mieczniki, Mieduniszki Małe, Mieduniszki Wielkie, Widgiry, Wólka, Zakałcze Wielkie	- brak możliwości zaistnienia na rynku pracy
Dubeninki	11	Wobały, Degucie, Żytkiejmy, Przerośl Gołdapska, Dubeninki, Łoje, Bludzie, Zawiszyn, Rogajny, Kociołki, Przesławki	- bezrobocie, ubóstwo, - duża odległość od większej aglomeracji
Gołdap	8	Rożyńsk, Boćwiński Młyn, Galwicie, Wronki Wielkie, Babki, Żelazki, Kozaki, Kośmidry	bezrobocie, ubóstwo; problemy opiekuńczo-wychowawcze; dziedziczenie niezaradności życiowej, uzależnienia, przemoc; duży odsetek osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej; trudności z dojazdem do miasta – brak komunikacji PKS; utrudniony dostęp do usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych
RAZEM LGD	83	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z gmin (lipiec 2015r.)

3.6. Wewnętrzna spójność obszaru LSR

3.6.1. Spójność geograficzna i przyrodnicza

W ujęciu geograficznym zasięg działania LGD „Lider w EGO” obejmuje obszar Pojezierza Mazurskiego. Krajobraz tych ziem ukształtowany został przez liczne zlodowacenia czwartorzędowe na przestrzeni milionów lat, a głównie przez ostatnie – bałtyckie. Charakterystyczne dla tych obszarów są wyżynne, pagórkowate tereny z licznymi wzgórzami poprzecinanymi dolinami rzek i jezior oraz licznymi dużymi kompleksami leśnymi i małymi zagajnikami, mokradłami i bagnami. Zasadniczym elementem przyrodniczym Pojezierza Mazurskiego są skupiska naturalnych jezior i rzek.

Ponadto na terenie działania LGD znajdują się najwyższe w północno-wschodniej Polsce wzgórza, a wśród nich Szeska Góra (309 m n.p.m.) w powiecie oleckim oraz Piękna Góra (270 m n.p.m.) w powiecie gołdapskim, wchodzące w skład Mazur Garbatych wiodących z Ełku aż do granicy z Obwodem Kaliningradzkim.

Na terenie gmin tworzących subregion EGO panują specyficzne warunki klimatyczne, które są charakterystyczne dla całego województwa. Warmińsko-mazurskie należy bowiem do najzimniejszych obszarów w Polsce, gdzie obserwuje się stałe ścieranie się mas powietrza atlantyckiego i kontynentalnego. Wpływa to na zróżnicowanie średnich temperatur i długości okresu wegetacji. Średni okres wegetacji jest od 2 do 4 tygodni krótszy niż w południowo-zachodniej Polsce. Na obszarze subregionu EGO średnia temperatur w roku oraz okres zalegania pokrywy śnieżnej znacznie przekraczają średnią krajową i wojewódzką, dlatego zwyczajowo nazywa się go „polskim biegunem zimna”.

Na terenie obszaru EGO występuje duże zróżnicowanie gleb pod względem właściwości fizycznych i chemicznych. Wśród gruntów ornich przeważają gleby jakościowo średnie (klasy IIIa, IVa, IVb). Gleby powiatu ełckiego są zasobne w próchnicę, podczas gdy gleby powiatu oleckiego odznaczają się małą zasobnością w składniki odżywcze oraz niską zawartością minerałów ilastych, co powoduje, że tylko znikoma ich część jest wykorzystywana rolniczo. Natomiast gleby powiatu gołdapskiego charakteryzuje duża kamienistość. Grunty o najwyższej żyzności na obszarze funkcjonowania EGO występują lokalnie. Co warto podkreślić, podstawowym walorem gleb tego terenu jest ich czystość, wynikająca ze śladowej zawartości metali ciężkich. Duża czystość gleb daje gwarancję

uzyskiwania pozbawionych zanieczyszczeń ziemiopłodów i kwalifikuje subregion EGO do produkcji rolnej metodami ekologicznymi. Zagrożenie może stanowić zwiększenie dawek nawożenia mineralnego na gruntach ornym.

Udokumentowane zasoby surowców naturalnych na obszarze LGD są nieregularne. Środkowa i południowa część regionu bogatsza jest w złoża kopalin budowlanych, natomiast północna obfituje w złoża kopalin wykorzystywanych leczniczo. Wśród bogactw naturalnych, o charakterze kopalnym można wymienić: glinę, piasek, żwir oraz torf, a także złoża borowiny i podziemnych wód mineralnych w okolicach Gołdapi. Zasobność tych surowców nie jest jednak na tyle wielka, by uzasadniała eksploatację na większą skalę.

Na obszarze EGO występuje dużo jezior, choć jeziorność tego terenu oceniana jest jako przeciętna. Na znacznej części jezior wprowadzona jest strefa ciszy (do 98% jezior w powiecie ełckim). Ponadto na obszarze EGO występuje kilkanaście rzek, m.in. Ełk, Gołdapa i Węgorapa oraz Lega. Większość wód powierzchniowych terenu EGO należy do II lub III klasy czystości. Stan wód w jeziorach i rzekach umożliwia kąpiel i rekreację.

Do dużej atrakcyjności przyrodniczej obszaru gmin EGO, a co za tym idzie i do atrakcyjności turystycznej, zaliczyć należy dużą lesistość tych terenów²⁴. Powierzchnia lasów w 2013 r. na analizowanym obszarze wynosiła 72.283,3 ha, co stanowiło 9,66% powierzchni lasów województwa warmińsko-mazurskiego, na terenie którego średnia lesistość wynosiła 31%. Na ogólną powierzchnię 72.283,3 ha lasy publiczne zajmowały: 62.920,90 ha, a lasy prywatne 9.362,40 ha. Na uwagę zasługuje fakt, że powierzchnia lasów w latach 2006-2013 wzrosła o 1.746,90 ha, a wskaźnik lesistości na obszarze LGD wzrósł z 25,6% w 2006 do 26,2% w 2013 r. Najwyższy wskaźnik lesistości w 2013 r. występował na terenie gmin: Dubeninki (40,2% ogółu powierzchni gminy), Kowale Oleckie (37,5%) oraz Banie Mazurskie (32,5%). Na wysoką lesistość tych gmin wpływ mają położone na ich terenie dwie puszcze: Borecka oraz Romincka, stanowiące najcenniejsze obszary leśne Pojezierza Mazurskiego. W pozostałych gminach wskaźnik lesistości utrzymywał się na poziomie niższym od średniej w województwie.

Teren objęty diagnozą, jak i całe województwo warmińsko-mazurskie, charakteryzuje się wysokim potencjałem przyrodniczym, co przyczyniło się do stworzenia na tym terenie liczących obszarów prawnie chronionych. Powierzchnia tych obszarów w 2013 r. wynosiła 151.512,8 ha, tj. 54,9% ogólnej powierzchni EGO, podczas gdy w województwie wskaźnik ten kształtował się średnio na poziomie 46,7%. W porównaniu do 2006 r. na całym terenie objętym analizą, powierzchnia obszarów prawnie chronionych uległa zwiększeniu o 771,10 ha. Udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gmin w roku 2013 kształtował się od 25,1% w gminie miejsko-wiejskiej Olecko i 25,3% w gminie Wieliczki do 97,9% w gminie Dubeninki i 73,2% w gminie Gołdap, na obszarze których rozciąga się Park Krajobrazowy Puszczy Rominckiej. Na omawianym obszarze znajduje się też 12 rezerwatów przyrody, z czego najwięcej w gminie Dubeninki (5).

Gminy powiatu gołdapskiego i przylegającej do nich gminy Kowale Oleckie mają też największy odsetek powierzchni objętej obszarem chronionym NATURA 2000. W gminie Dubeninki jest to 10.964 ha, tj. 75% powierzchni, w gminie Banie Mazurskie ok. 8.000 ha, tj. ok. 30% powierzchni, a w gminie Gołdap 4.448,30 ha, tj. 12,3% powierzchni.

Tabela 22. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych

Jednostka terytorialna	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Ha	ha	ha	ha	ha	ha	ha	Ha
Woj. War.-maz.	1118541,4	1118968,0	1119438,8	1123370,5	1126155,3	1129431,6	1129457,7	1129487,32
Ełk	27123,0	27123,0	27123,0	27123,0	27123,0	27123,0	27123,0	27123,00
Kalinowo	9986,5	10646,5	10646,5	10646,5	10646,5	10646,5	10646,5	10646,50
Prostki	6519,8	6519,8	6519,8	6619,8	6619,8	6619,8	6619,8	6619,80
Stare Juchy	11539,2	11539,2	11539,2	11539,2	11531,3	11539,2	11539,2	11539,20
Kowale Oleckie	14030,6	14030,6	14030,6	14030,6	14030,6	14030,6	14031,6	14031,60
Olecko	6707,4	6707,4	6707,4	6707,9	6707,9	6707,9	6707,9	6707,90
Świątajno	10688,5	10688,5	10688,5	10691,8	10691,8	10691,8	10691,8	10691,80
Wieliczki	3557,6	3557,6	3557,6	3557,6	3557,6	3557,6	3557,6	3557,60
Banie Mazurskie	14010,0	14010,0	14010,0	14010,0	14010,0	14010,0	14010,0	14010,00
Dubeninki	20092,3	20092,3	20092,3	20092,3	20096,7	20096,7	20096,7	20096,70
Gołdap	26486,8	26486,8	26486,8	26486,8	26486,8	26486,8	26488,7	26488,70
RAZEM LGD	150741,7	151401,7	151401,7	151505,5	151502,0	151509,9	151512,8	151512,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl (lipiec 2015)

²⁴ Na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych, www.stat.gov.pl oraz Statystycznego Vademecum Samorządowca 2014, Urząd Statystyczny w Olsztynie, <http://olsztyn.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca>, lipiec 2015.

Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy niejednokrotnie wskazywali na konieczność preferowania rozwoju tych gałęzi przedsiębiorczości, które nie będą zagrażać środowisku naturalnemu i obszarom chronionym, np. takich jak turystyka. Jednocześnie jednak wskazywano na realne – zdaniem uczestników spotkań – zagrożenie dla obszarów chronionych, jakim może być niekontrolowany rozwój turystyki.

3.6.2. Spójność historyczna i kulturowa

Pierwsze pisemne wzmianki o ludach zamieszkujących te ziemie podał w II wieku naszej ery grecki geograf Ptolemeusz. Do XIII w. żyły tu pruskie plemiona Jaćwingów. Od 1226 r. aż do początku XIV w. tereny te były systematycznie podbijane przez Zakon Krzyżacki.

Po wygranej przez Polskę wojnie trzynastoletniej (1454-1466), część terytorium państwa zakonnego została przyłączona do Korony (Pomorze Gdańskie, Ziemia Chełmińska i Warmia). Pozostała część w 1525 r. uległa (w ramach ogólnoeuropejskiego nurtu reformacyjnego) sekularyzacji. Powstały Prusy Książęce, które były lennem Rzeczypospolitej. Prusy Książęce stały się częścią utworzonego w 1701 r. Królestwa Pruskiego. Od tego momentu aż do 1945 r. terytorium to było częścią państwa niemieckiego.

Podczas panowania krzyżackiego, pruskiego i niemieckiego w Prusach Wschodnich nastąpił znaczący rozwój cywilizacyjny, między innymi w postaci lokacji miast, rozwoju sieci drogowej, nowoczesnego systemu wymiany handlowej i organizacji państwowej. W okresie tym obszar zamieszkiwany był przez kilka grup narodowościowych, m.in. Polaków, Niemców, Litwinów.

Po II wojnie światowej obszar Prus Wschodnich został podzielony między Rzeczpospolitą Polską a Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich. W 1946 r. powiaty etcki, gołdapski i olecki zostały włączone w skład województwa podlaskiego. Po reformie administracyjnej w 1975 r. weszły do nowoutworzonego województwa suwalskiego. Kolejna reforma administracyjna w roku 1998 wcieliła ten cały obszar do województwa warmińsko-mazurskiego.

Na kulturowy charakter subregionu EGO niewątpliwie najsilniejszy wpływ wywarła II wojna światowa i wydarzenia, które nastąpiły wkrótce po jej zakończeniu. Nastąpiła nie tylko zmiana przynależności państwowej obszaru, ale także masowe przemieszczenie się ludności. Miejscowa ludność pochodzenia niemieckiego (pruskiego) uciekła lub została wysiedlona, natomiast stopniowo obszar zostawał na nowo zasiedlany przez przybywających z różnych stron przedwojennej Polski osadników, w dużej mierze z tzw. Kresów Wschodnich. Natomiast do gminy Banie Mazurskie w 1947 r. przesiedlono przymusowo Ukraińców z Bieszczadów i Rzeszowszczyzny w ramach Akcji „Wisła”. Dziś ukraińska mniejszość narodowa w gminie liczy 1060 osób (całą gminę zamieszkuje 4160 mieszkańców), co stanowi około 25,5% wszystkich mieszkańców²⁵. Także w powojennej historii tego obszaru ma swoje źródło jeden z większych problemów społecznych tego obszaru, jakim są osiedla po dawnych Państwowych Gospodarstwach Rolnych, które podobnie jak na innych Ziemiach Odzyskanych, stanowiły podstawową formę własnościową rolnictwa.

Kultura materialna regionu uległa częściowemu zniszczeniu w wyniku działań I i szczególnie II wojny światowej. Ale także okres powojenny nie służył obiektom zabytkowym. Najpoważniejszym wyzwaniem dotyczącym większej części starej zabudowy, w tym obiektów wpisanych do rejestru, jest poradzenie sobie z postępującym procesem dekapitalizacji, spowodowanym wieloletnimi zaniedbaniami w okresie powojennym. Zaniedbania te w wielu przypadkach spowodowały zmiany i nieodwracalne straty. Przyczyn tego stanu było wiele, podkreślić należy: brak poczucia łączności napływowej ludności z tradycją miejsca i historią; brak poszanowania dla zastanych zasobów i niszczące formy eksploatacji; pomysły i realizacje niezgodne z wymogami i uwarunkowaniami; nieuregulowane sprawy własności; brak fachowej pomocy i wiedzy oraz brak środków finansowych.

Dziś obszar ten stanowi unikalną mieszankę tradycji ludności miejscowej oraz zwyczajów przybywających osadników. Warto tu zaznaczyć, że cały okres powojenny charakteryzuje się stałym napływem osób nowych. W ostatnich dwudziestu latach są to coraz częściej osoby z dużych miast, często wykształcone i dobrze usytuowane, dla których osiedlenie się tutaj jest wyborem określonego stylu życia i swojego miejsca na ziemi. W trakcie spotkań konsultacyjnych, ich uczestnicy wielokrotnie odnosili się do tego tematu. Z jednej strony krytykując roszczeniowe postawy „nowych napływowych”, z drugiej podkreślając, że są oni bardzo często najbardziej aktywnym elementem danej społeczności wiejskiej, czy miejskiej.

Obok zasobnego dziedzictwa materialnego region charakteryzuje się różnorodnością folkloru, kultury i tradycji. Ta różnorodność to efekt przenikania zasobów kulturowych odmiennymi elementami przyniesionymi na ten teren przez osadników, przybyłych tu po II wojnie światowej. Czerpanie z tych wartości napotyka na wiele trudności. Spośród nich należy wymienić: zbyt małe wsparcie przeznaczone na kulturę, brak odpowiedniej bazy do organizowania imprez, słaby stan techniczny i funkcjonalny obiektów kultury, brak strojów regionalnych czy instrumentów muzycznych. Wykaz cyklicznych imprez obszaru LGD „Lider w EGO” prezentuje poniższa tabela:

²⁵ Dane pochodzą z Działu Ewidencji Ludności Urzędu Gminy w Baniach Mazurskich (<http://ukraincy.wm.pl>).

Tabela 23. Wybrane imprezy cykliczne. Stan na 2014 r.

Ełk	Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, Dożynki Gminy Ełk, Gminny Konkurs Piosenki Dziecięcej „Wigilia Chłopska” - spotkanie Twórców Ludowych Gminy Ełk), „Jak to dawniej bywało” – cykl prezentacji dawnych zwyczajów i tradycji dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów
Kalinowo	Święto Plonów
Prostki	Dni Prostek – lipiec, Dożynki Gminne – sierpień/wrzesień, Dni Sołectw –lipiec/wrzesień, Dni Rodziny- maj/ czerwiec, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej Rożyńsk Wielki - od maja do września
Stare Juchy	Piknik Jaćwieski – piknik historyczny odbywający się zawsze w pierwszy weekend sierpnia; Piknik Paralotniarski – piknik rodzinny, którego motywem przewodnim są pokazy i zawody paralotniarskie
Kowale Oleckie	Kowaliada, Święto Chleba, Festiwal Czterech Kultur, Przegląd Poezji i Prozy Patriotycznej, Przegląd Artystyczny Talentów Osób Niepełnosprawnych
Olecko	Przystanek Olecko; Mazurskie Spotkania z Folklorem; Plenerowe Kino Letnie; Piknik historyczny, Święto Mleka; Święto Miodu (od 2015-Święto Mleka i Miodu)
Świątajno	„Świątajniada” (Świątajno); Święto Mleka (Giże); Festyn Rodzinny (Giże, Świątajno); Dożynki; Dni Rodziny
Wieliczki	Dzień rodziny (czerwiec)
Banie Mazurskie	Barwy Kultury Ukraińskiej (Banie Mazurskie, okres wakacyjny); Dożynki Gminne (Banie Mazurskie; Lisowisko (Lisy); Noc Świętojańska (Banie Mazurskie)
Dubeninki	Noc Świętojańska nad Bludzianką, Jarmark Pogranicza w Stańczykach, Święto Sękacza, Spartakiada Seniora, Tłusty Czwartek – Linowo
Gołdap	Bieg Jaćwingów - cykliczna impreza narciarska, najstarszy bieg na Warmii i Mazurach; Kierunek Gołdap - cykliczna impreza kulturalna, odbywająca się na przełomie stycznia i lutego; Bieg Zdrojowy - bieg na 5 km m.in. wzdłuż Promenady Zdrojowej; Gwiazda Północy - trzydniowy cykl maratonów kolarskich łączących Warmię, Mazury i Podlasie, Mazoory Style Connection - międzynarodowe zawody breakdance; Dni Gołdapi- coroczna impreza cykliczna, kulturalne letnie święta miasta; Festiwal Pogranicza Kartaczewo - jednodniowa impreza cykliczna, której głównym bohaterem jest kartacz- popularne danie regionalne; Konkurs Krzyku – impreza cykliczna w sierpniu; Międzynarodowy Półmaraton Gusiew – Gołdap - międzynarodowy bieg rozgrywany na dystansie półmaratonu.

Źródło: Opracowanie własne

Do bogactwa kulturowego obszaru LGD „Lider w EGO” zalicza się kuchnię regionalną, m.in. charakterystyczne dla tego regionu kartacze (zwane też cepelinami), a także potrawy z dziczyzny i grzybów, babkę i kiszkę ziemniaczaną, soczewiaki, potrawy z raków i ryb (sielawa, sieja, sandacz, sum), obwarzanki Giżanki, kiełbasę giżowską i ser giżowski (Giże). Na liście produktów tradycyjnych MRiRW zarejestrowane są następujące produkty z obszaru EGO: miód Mazur Garbatych i sękacz (gm. Gołdap) oraz 5 wędlin z masarni p. Adama Kamińskiego (gm. Olecko). Tradycyjne produkty rzemieślnicze i kulturowe to m.in. jedyna w Polsce Szkółka Cymbalistów Wileńskich (gm. Ełk); kowalstwo artystyczne (gm. Wieliczki); koronkarstwo, wiklina, ceramika, malowanie na jedwabiu, biżuteria ze sznurka, haft (gm. Gołdap).

Jednocześnie jednak podczas spotkań konsultacyjnych podkreślano, że mimo bogactwa zidentyfikowanych produktów lokalnych, nie są one wystarczająco wykorzystane²⁶. Mało jest produktów zarejestrowanych; brak kompleksowej i przemyślanej promocji wybranych produktów lokalnych, tak by na ich bazie budować markę regionu.

Wśród produktów turystycznych - w ankietach - wskazano m.in. następujące produkty: „Szlak I Wojny Światowej”, „Wiewiórcza Ścieżka” (trasa wokół linii brzegowej jez. Oleckie Wielkie), trasy: „Szlakiem kościołów”, „Szlakiem oleckich zabytków”, „Aktywny wypoczynek” (gm. Olecko); rekonstrukcja bitwy pod Prostkami (gm. Prostki); Piękna Góra „Rudziewicz” (stoki i wyciągi narciarskie, tor saneczkowy, korty tenisowe, zalew), „Bezkrwawe Safari” (300 ha terenu, na którym można obserwować wolno żyjące dzikie zwierzęta), „Mazurskie Tężnie Solankowe”, Pijalnia wód mineralnych „Zdrój”, Las Kumiecie z pozostałościami wojennej niemieckiej kwatery Luftwaffe (gm. Gołdap).

W trakcie spotkań konsultacyjnych wielokrotnie podnoszono jednak problem niskiej świadomości ekologicznej mieszkańców i braku potrzeby zachowania dziedzictwa kulturowego. Jako przyczyny tego stanu rzeczy podawano m.in. brak ciągłości historycznej i osadniczej oraz brak pewności pozostania na tym obszarze na stałe.

²⁶ STRATEGIA rozwoju produktów lokalnych EGO (2014-2020), SIRT, Olecko 2014.

Rozdział IV. Analiza SWOT

Uczestnicy spotkań wspólnie z przedstawicielami Biura LGD oraz członkami Zespołu ds. opracowywania LSR, bazując na danych zawartych w Diagnozie obszaru, przeanalizowali potencjały obszaru metodą analizy SWOT. Szczególnie zadbano o to, aby przy konstruowaniu zapisów SWOT na równych zasadach brali udział przedstawiciele trzech sektorów. Celem zapewnienia szerokiego dostępu do konsultowanego materiału wyniki przygotowanej w sposób partycypacyjny analizy SWOT była konsultowane wielokrotnie przy okazji spotkań konsultacyjnych.

MOCNE STRONY	Rozdz. diagnozy	SŁABE STRONY	Rozdz. diagnozy
GOSPODARKA			
<ul style="list-style-type: none"> - unikalne walory krajobrazowo-przyrodnicze, czyste środowisko oraz bogate (różnorodne) zasoby kulturowe i etniczne obszaru EGO; - warunki przyrodnicze sprzyjające rozwojowi rolnictwa ekologicznego, produkcji ekologicznej żywności, przetwórstwu rolno-spożywczemu, turystyce prozdrowotnej; - położenie w strefie przygranicznej; - bliskość aglomeracji Białegostoku oraz Olsztyna; - rozwijająca się współpraca wewnątrz regionu, międzyregionalna i transgraniczna - uzdrowisko Gołdap; - duża lesistość, rozwinięty przemysł drzewny. 	<p>3.6.1; 3.6.2</p> <p>3.2.2; 3.2.3</p> <p>3.5.1; 3.6.1</p> <p>3.6.1</p> <p>3.6.1</p> <p>3.2.3; 3.4.1</p> <p>3.2.1; 3.6.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niewykorzystany turystycznie potencjał przyrodniczo-kulturowy obszaru; brak produktu turystycznego (unikatowego, emocjonalnego); - brak terenów inwestycyjnych; uzbrojonych terenów w gminach; brak planów zagospodarowania przestrzeni.; - niedostateczne zaangażowanie władz samorządowych we współpracę z mieszkańcami/ przedsiębiorcami; - peryferyjne położenie i słaba dostępność komunikacyjna obszaru EGO; - słabo rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorstw; mała przedsiębiorczość społeczeństwa; - niewykorzystany potencjał gospodarstw rolnych w rozwoju przedsiębiorczości; - ukryte bezrobocie w rolnictwie. 	<p>3.2.2; 3.2.3</p> <p>3.2.1</p> <p>3.2.1</p> <p>3.5.1</p> <p>3.2.1</p> <p>3.2.1; 3.2.3</p> <p>3.2.2</p>
INFRASTRUKTURA			
<ul style="list-style-type: none"> - istniejąca infrastruktura turystyczna i rekreacyjna (w tym liczne szlaki, ścieżki piesze i rowerowe); - bogata historia obszaru oraz znaczne zasoby kulturowe; istniejące zabytki architektury sakralnej, pałacowo - parkowe, dworki; - atrakcyjność inwestycyjna; tereny pod zabudowę zakładów przemysłowych, sieci usługowych. 	<p>3.2.3;</p> <p>3.2.3, 3.6.2</p> <p>3.2.1; 3.6.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niedostatecznie rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna (brak miejsc postojowych, koszy na śmieci, toalet, informacji turystycznej, zagospodarow. plaż i strzeżonych kąpielisk); - niezadowolający stan i poziom rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, wodno – kanalizacyjnej; mediów, ochrony zdrowia; infrastruktury sportowej, kulturalnej i rozrywkowej; - słaby stan techniczny i funkcjonalny obiektów kultury; brak odpowiedniej bazy do organizowania imprez kultural.; - słaba dostępność transportowa i komunikacyjna regionu; - niski poziom świadomości ekolog. mieszkańców i potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego. 	<p>3.2.3</p> <p>3.4.1; 3.5.1</p> <p>3.4.1</p> <p>3.5.1</p> <p>3.6.1; 3.6.2</p>
KAPITAŁ SPOŁECZNY			
<ul style="list-style-type: none"> - korzystna struktura demograficzna społeczeństwa (ludzie młodzi); - sprzyjające warunki środowiskowe do zamieszkiwania na obszarze EGO; - funkcjonujące bardzo aktywne i 	<p>3.1</p> <p>3.6.1</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niezadowolające kwalifikacje dostępnej siły roboczej i jej niedopasowanie do wymagań rynku pracy; - bezrobocie wśród mieszkańców osiedli popegeerowskich; alienacja mieszkańców 	<p>3.2.1; 3.2.2</p> <p>3.1; 3.5.2;</p>

<p>sprawne organizacje społeczne; - duża aktywność społeczna wśród „nowych”, (napływowych spoza regionu) mieszkańców obszaru EGO</p>	<p>3.4.2 3.4.2; 3.6.2</p>	<p>osiedli popegeerowskich; - brak współpracy i woli współpracy między organizacjami społecznymi, JST, przedsiębiorcami; - zanik więzi międzypokoleniowych; brak integracji społeczeństwa, mieszkańców napływowych i rdzennych; postawy roszczeniowe mieszkańców napływowych; - brak kompleksowej oferty dla dzieci, młodzieży i seniorów na rzecz aktywnego spędzania czasu wolnego; mało atrakcyjna oferta świetlic wiejskich oraz niedostosowany do potrzeb mieszkańców dostęp do tej oferty.</p>	<p>3.5.3 3.4.2 3.4.2; 3.6.2 3.4.1; 3.4.2</p>
PROMOCJA			
<p>- położenie w obszarze funkcjonal. „Zielonych Płuc Polski”; - korzystny wizerunek subregionu jako jednego z najmniej zanieczyszczonych obszarów w Polsce; - występowanie miejscowości o statusie uzdrowiska (Gołdap); - niska gęstość zaludnienia i rozproszona sieć osadnicza</p>	<p>3.6.1 3.6.1 3.2.3; 3.4.1 3.1</p>	<p>- niewystarczający system promocji obszaru EGO; - niewystarczający poziom współpracy i koordynacji działań między organizacjami społecznymi i samorządami w EGO, wynikający z braku kompleksowej strategii rozwoju turystycznego; mała ilość powiązań kooperacyjnych w turystyce; brak kompleksowej strategii zarządzania ruchem turystycznym; - brak zintegrowanego terytorialnie zespołu działań rekreacyjno-turystycznych; - peryferyjne położenie z dala od stolicy województwa i innych dużych miast; - brak pełnego wykorzystania zidentyfikowanych produktów lokalnych; - niedostateczne oznakowanie atrakcji turystycznych przy szlakach komunikacyjnych na obszarze LGD.</p>	<p>3.2.3 3.2.3; 3.4.2 3.2.3 3.5.1; 3.6.1 3.2.2; 3.2.3 3.2.3; 3.6.2</p>
SZANSE	Rozdz. diagnozy	ZAGROŻENIA	Rozdz. diagnozy
GOSPODARKA			
<p>- rozwijająca się turystyka w regionie (w oparciu o walory krajobrazowe, przyrodnicze, historyczne i kulturowe) oraz w oparciu o bogatą ofertę usług; - wzrost zainteresowania turystyką aktywną i leczniczą; - rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, pszczelarstwa, hodowli ryb i rolnictwa ekologicznego; wzrost zainteresowania żywnością ekologiczną wśród społeczeństwa; - rosnąca świadomość ekologiczna społeczeństwa oraz dynamiczny rozwój potrzeb w zakresie usług prozdrowotnych; - podwyższenie standardów życia – więcej bogatych turystów i inwestorów; - zwiększające się zainteresowanie wykorzystaniem niekonwencjonalnych</p>	<p>3.2.3 3.2.3 3.2.2 3.2.2; 3.2.3 3.2.1 3.2.1</p>	<p>- bariery prawno-podatkowe i finansowe utrudniające rozwój, zbytni fiskalizm, biurokracja, skomplikowane przepisy prawne i procedury pozyskiwania środków zewnętrznych; - niska opłacalność produkcji rolnej, trudne warunki dla produkcji rolnej; - brak preferencji ekonomiczno-finansowych dla firm; - brak środków finansowych na ochronę przyrody; - duża konkurencja na rynku turystycznym; - niekontrolowany rozwój turystyki zagrażający środowisku naturalnemu; - załamanie się koniunktury gospodarczej w kraju ze względu na kryzys.</p>	<p>3.2.2 3.2.1 3.6.1 3.2.3 3.6.1</p>

źródeł energii.			
INFRASTRUKTURA			
- możliwości pozyskiwania funduszy z Unii Europejskiej na wsparcie inwestycji turystycznych; - popyt na ustronne, ekologiczne tereny do zamieszkania stałego i sezonowego; - informatyzacja społeczeństwa – zwiększony dostęp do Internetu.	3.6.1 3.5.1	- niedostateczna dostępność środków zewnętrznych na inwestycje w turystyce; - zbyt duże zadłużenie JST, ograniczające ich możliwości inwestycyjne.	3.2.1, 3.2.3 3.5.1
KAPITAŁ SPOŁECZNY			
- rosnąca aktywność i zaangażowanie mieszkańców wsi w rozwój regionu (województwa); - pozyskanie funduszy UE na aktywizację mieszkańców terenów wiejskich; - możliwości osadnictwa ludności z terenów zagrożonych ekologicznie (moda na zamieszkanie na wsi); - zwiększająca się aktywność społeczności lokalnych.	3.4.2 3.1 3.4.2	- niski poziom zamożności mieszkańców obszarów wiejskich ograniczający ich aktywność gospodarczą; - rosnąca migracja z regionu, zwłaszcza wykształconych ludzi młodych (poza obszary wiejskie i za granicę); - niska atrakcyjność miejsc pracy w regionie.	3.3; 3.5.3 3.1 3.3
PROMOCJA			
- moda na kreowanie lokalnych produktów turystycznych; - rejestracja i ochrona produktów regionalnych w UE; - propagowanie zdrowego stylu życia - współpraca z lokal. Samorządami.	3.2.3 3.2.2; 3.2.3 3.4.2	- zbyt mała ilość środków krajowych i z UE na zadania związane z rozwojem obszarów wiejskich; - postępująca degradacja środowiska przyrodniczego (nielegalne wysypiska, brak kanalizacji).	 3.6.1

Rozdział V. Cele i wskaźniki

Uzasadnienie i charakterystyka celów LSR

Lokalna Grupa Działania LIDER w EGO przystępując do przygotowywania i planowej realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju założyła, iż zdiagnozowane problemy oraz określone grupy docelowe, w tym defaworyzowane, będą wspierane w ramach programu PROW 2014-2020 (EFRROW). W związku z tym na obszarze LGD EGO kompleksowo i komplementarnie wsparte zostaną przedsięwzięcia niwelujące problemy określone w Diagnozie i wskazane podczas konsultacji społecznych i dzięki temu zrealizowane cele rozwojowe, postawione przed Lokalną Strategią Rozwoju. Wszystkie cele i przedsięwzięcia LSR EGO uwzględniają dane wskazane w diagnozie, co zostało szczegółowo wskazane w poszczególnych podrozdziałach Rozdziału III i IV LSR oraz w poniższym Rozdziale V. Przy formułowaniu celów i przedsięwzięć oparto się w dużej mierze na wnioskach wynikających z konsultacji społecznych, co także zostało opisane w Rozdz. II Partycypacja oraz III Diagnoza, następnie zebrane w SWOT, tj. rozdziale IV. Zatem określając cele ogólne i szczegółowe dla nowej perspektywy wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju posłużono się wynikami diagnozy społecznej tego obszaru, wnioskami z analizy SWOT, przeprowadzonej w sposób partycypacyjny z grupami docelowymi oraz przede wszystkim wynikami konsultacji społecznych, które wskazują na główny kierunek rozwoju jakim jest ROZWÓJ EKONOMICZNY I SPOŁECZNY OBSZARU LGD LIDER W EGO DO 2023r. i ma być zrealizowany poprzez cztery ogólne cele rozwojowe stawiane przed LGD LIDER w EGO do roku 2023.

Cele ogólne LSR sformułowane w wyniku prowadzonych działań brzmią następująco:

1. Rozwój lokalnej gospodarki LGD „Lider w EGO” w oparciu o zasoby obszaru do 2023r.
2. Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r.
3. Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców LGD „Lider w EGO” do 2023r.
4. LGD „Lider w EGO” jako obszar aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w 2023r.

Powyższe cele ogólne wraz z celami szczegółowymi prezentuje poniżej przedstawione drzewo celów.

Rysunek 1. Drzewo celów LSR LGD „Lider w EGO”

Źródło: Opracowanie własne.

Ścisłe związki pomiędzy **diagnozą problemów, grup docelowych i obszarów interwencji** pokazuje Matryca logiczna oraz Tabela pn. Cele i wskaźniki LIDER W EGO.

Tabela 24. Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy DIAGNOZY w konsultacjach społecznych	Cel ogólny	Cel szczegółowy	Planowane wsparcie PROW (zł)	Przedsięwzięcie	Produkt	Rezultat	Oddziaływanie	Czynniki zewnętrzne
<p>1.Niewykorzystany turystycznie potencjał przyrodniczo-kulturowy obszaru.</p> <p>2.Brak terenów inwestycyjnych.</p> <p>3.Niedostateczne zaangażowanie władz samorządowych we współpracę z mieszk.</p> <p>4.Peryferyjne położenie i słaba dostępność komunik. obszaru.</p> <p>5.Słabo rozwinięty sektor małych i średnich przedsiębiorc.; mała przedsiębiorcz. mieszkańców.</p> <p>6.Niewykorzystany potencjał gospodarstw rolnych w rozwoju przedsiębiorczości.</p>	<p>1. Rozwój lokalnej gospodarki LGD „Lider w EGO” w oparciu o zasoby obszaru do 2023r.</p>	<p>1.1 Rozwój przedsiębiorczości</p>	5 323 597	<p>1.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej na obszarze EGO</p>	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa –43 (po 100 000 zł)	Liczba utworzonych miejsc pracy – 49	<p>1. Wzrost liczby podmiotów w wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności - 5%</p>	<p>1.Bariery prawno-podatkowe i finansowe utrudniające rozwój.</p> <p>2.Niska opłacalność produkcji rolnej.</p> <p>3.Brak środków finansowych na ochronę przyrody.</p> <p>4.Niekontrolowany rozwój turystyki zagrażający środowisku naturalnemu</p>
		<p>1.2 Rozwój przetwórstwa i wsparcie produktu lokalnego</p>	500 000,00	<p>1.2.1 Rozwój przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego</p>	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego.-1	Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych.-7		
<p>1.Niedostatecznie rozwinięta baza i infrastruktura turystyczna.</p> <p>2.Niezadawalający stan i poziom rozwoju infrastruktury komunikacyjnej, wod.-kan., ochrony zdrowia,</p>	<p>2. Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury</p>	<p>2.1 Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p>	2 796 525,52	<p>2.1.1 Ogólnodostępna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna</p>	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.- 24	<p>1.Wzrost liczby osób korzystających z obiektów ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej objętej wsparciem.- 5%</p>	<p>1. Wzrost liczby osób korzystających z ogólnodostępnej infrastruktury na</p>	<p>1.Niedostateczna dostępność środków zewnętrznych na inwestycje w turystyce.</p>

<p>sportowej, kulturalnej i rozrywkowej.</p> <p>3.Słaby stan techniczny i funkcjonalny obiektów kultury; brak odpowiedniej bazy do organizowania imprez kulturalnych.</p> <p>4.Słaba dostępność transportowa i komunikacyjna regionu.</p> <p>5.Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców i potrzeby ochrony dziedzictwa kulturowego.</p>	<p>tury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r.</p>	<p>2.2 Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lok. LGD</p>	621.220,51	<p>2.2.1 Dbałość o obiekty kultury i zabytki na terenie LGD „Lider w EGO”</p>	<p>1. Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej. -1</p> <p>2. Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii.-1</p> <p>3.Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury. 2</p> <p>4.Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR. 3</p>	<p>1.Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury kulturalnej objętych wsparciem.- 5 %</p> <p>2.Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty objęte wsparciem. – 5%</p>	<p>terenie LGD – 5%</p> <p>2. Wzrost liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle mieszkańców – 0,5%</p>	<p>2.Zbyt duże zadłużenie JST, ograniczające ich możliwości inwestycyjne</p>
		<p>2.3 Wsparcie innowacji na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego</p>	<p>988.453,99 (projekty współpracy)</p> <p>151 234 (wdrażanie LSR)</p>	<p>2.3.1 Innowacyjne inicjatywy partnerskie na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zmianom klimatycznym – projekty współpracy</p>	<p>1. Liczba przygotowanych projektów współpracy.2</p> <p>2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy.-7</p> <p>3. Liczba operacji innowacyjnych – 2</p>	<p>1. Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby przyrod/kultur/turyst.-2</p> <p>2.Liczba projektów skierowanych do nast. grup docelowych: przedsiębiorcy, młodzież, turyści, grupy defaworyzow.- 1</p> <p>3.Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem - 160/16</p> <p>4.Liczba osób oceniających szkolenia jako</p>		
				<p>2.3.2 Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych (w tym Projekty własne)</p>	<p>1. Liczba szkoleń. – 13</p> <p>2. Liczba operacji promujących ochronę dziedzictwa przyrodniczego (<i>wskaznik własny</i>) –2</p> <p>3. Liczba operacji innowacyjnych – 2</p>			

						adekwatne do oczekiwań-140		
<p>1.Niezadawalające kwalifikacje dostępnej siły roboczej i jej niedopasowanie do wymagań rynku pracy.</p> <p>2.Bezrobocie wśród mieszkańców osiedli popegeerowskich; alienacja mieszkańców osiedli popegeerowskich.</p> <p>3.Zanik więzi międzypokoleniowych, brak integracji społeczeństwa, w tym mieszkańców napływowych i rdzennych.</p> <p>4.Brak kompleksowej oferty dla dzieci, młodzieży i seniorów na rzecz aktywnego spędzania wolnego czasu; mało atrakcyjna oferta świetlic wiejskich.</p>	<p>3. Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców LGD „Lider w EGO” do 2023r.</p>	<p>3.1 Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR</p>	955 245,97	<p>3.1.1 Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego i dziedzictwa lokalnego</p>	<p>1. Liczba podmiotów, które zrealizowały inicjatywę lokalną i promocyjną – 18 (wskaźnik własny)</p> <p>2. Liczba operacji sprzyjających integracji społeczności lokalnej (operacja własna) -1</p>	<p>1. Liczba osób uczestniczących w inicjatywach lokalnych i promocyjnych (wł).- 1000</p>	Wzrost liczby podmiotów w zaliczanych do III sektora na obszarze LGD - 5 %	<p>1.Niski poziom zamożności mieszkańców w obszarach wiejskich ograniczających ich aktywność gospod.</p> <p>2.Rosnąca migracja z regionu, zwłaszcza wykształconych ludzi młodych.</p> <p>3.Niska atrakcyjność miejsc pracy w regionie.</p>
		<p>3.2 Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD</p>	102.177,00	<p>3.2.1 Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej</p>	<p>1. Liczba szkoleń – 9</p>	<p>1.Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem-100/22</p> <p>2.Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań zawodowych-80</p>		
<p>1.Niewystarczający system promocji obszaru EGO.</p> <p>2.Niewystarczający poziom współpracy i koordynacji działań między organizacjami</p>	<p>4. LGD „Lider w EGO” obszarem aktywności społecznej i</p>	<p>4.1 Efektywne wdrażanie LSR do 2023 r.</p>	2 118 000,00	<p>4.1.1 Sprawne funkcjonowanie biura i organów LGD „Lider w EGO”</p>	<p>1. Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD – 120</p> <p>2. Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD – 113</p> <p>3. Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa--160</p>	<p>1.Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o</p>	Wzrost liczby projektów zrealizowanych z partnerami krajowymi	<p>1.Zbyt mała ilość środków krajowych i z UE na zadania związane z</p>

<p>społecznymi i samorządami.</p> <p>3.Brak zintegrowanego terytorialnie zespołu działań rekreacyjno-turystycznych.</p> <p>4.Brak pełnego wykorzystania zidentyfikowanych produktów turystycznych.</p> <p>5.Niedostateczne oznakowanie atrakcji turystycznych.</p>	<p>gospodarczej mieszkańców w 2023r.</p>				<p>4. Realizacja działań bieżących LGD - 82</p>	<p>wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD-82</p>	<p>i zagranicznymi – 10%</p>	<p>rozwojem obszarów wiejskich.</p> <p>2.Postępująca degradacja środowiska przyrodniczego (nielegalne wysypiska, brak kanalizacji).</p>
		<p>4.2 Animacja i promocja obszaru LGD</p>	209 000,00	<p>4.2.1 Aktywizacja i animacja społeczności lokalnej przez LGD „Lider w EGO”</p>	<p>1. Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami- 25</p>	<p>1.Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych-375</p> <p>2.Liczba osób zadowolonych ze spotkań</p>		
			56.546,01 (projekt współpracy)	<p>4.2.2 Własne działania promocyjne LGD „Lider w EGO”</p>	<p>1. Liczba własnych działań promocyjnych LGD -3</p> <p>2. Realizacja pozostałych wskaźników - 82</p>			
		<p>4.2.3 Realizacja projektu współpracy międzynarodowej w zakresie promocji obszaru LGD „Lider w EGO”</p>	<p>1. Liczba zrealizowanych projektów współpracy międzynarodowej - 1</p> <p>2. Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy.–4</p>					

OPIS CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ W OPARCIU O DIAGNOZĘ

Cel 1. Rozwój lokalnej gospodarki LGD „Lider w EGO” w oparciu o zasoby obszaru do 2023 r.

LGD „Lider w EGO” wskazując ten cel, jako jeden z czterech głównych kierunków rozwoju podkreśla, iż rozwój lokalnej gospodarki jest nieodłącznie związany z rozwojem przedsiębiorczości opierającej się o zasoby obszaru, poprzez podnoszenie poziomu oferowanych usług, turystykę, rekreację oraz lokalne przetwórstwo produktów. Potencjały obszaru LGD zostaną wsparte odpowiednią promocją i inwestycjami.

Cel 1.1. Rozwój przedsiębiorczości

Przeprowadzone konsultacje, analiza SWOT i diagnoza obszaru wskazują, iż firmy lokalne są podstawowym elementem rozwoju ekonomicznego obszaru LGD „Lider w EGO”. Są nimi często mikroprzedsiębiorstwa świadczące usługi na rzecz społeczności. W pierwszej kolejności wykorzystują potencjał tkwiący w rodzinie, znajomych i lokalnej wspólnocie. Dlatego też ważne w kontekście celów LSR, jest zaplanowanie działań wzmacniających przedsiębiorstwa lokalne, w tym w szczególności w branżach, które współgrają z kluczowymi branżami województwa. Jednocześnie dużą szansą dla obszaru EGO jest korzystna struktura demograficzna mieszkańców – młode społeczeństwo – gotowe podejmować nowoczesne wyzwania i odpowiadać rosnącym potrzebom rynku.

W związku z tym, jak wskazały konsultacje społeczne, dużą szansą stojącą przed lokalną gospodarką EGO jest przedsiębiorczość oparta o usługi lokalne, innowacyjne, w tym rozwój e-commerce, często bliższe młodemu pokoleniu, osób rozpoczynających lub dywersyfikujących działalność gospodarczą.

LGD „Lider w EGO” to obszar, na którym w sposób szczególny zwraca się uwagę na turystykę, wypoczynek oraz rekreację. Rozwój ekonomiczny obszaru zależy przede wszystkim od atrakcyjnej oferty dla osób przybywających i korzystających w potencjału gmin EGO, w tym przede wszystkim uzdrowiska Gołdap oraz bogatych przyrodniczo i krajobrazowo: Olecka, Bań Mazurskich, Dubeninek, Prostek, Starych Juch, Kalinowa, Wieliczek, Świętajna, Kowali Oleckich, Ełku. W związku z tym, motorem tego obszaru będą przedsiębiorstwa świadczące usługi turystyczne, rekreacyjne, prozdrowotne, w tym w szczególności w zakresie rozwoju bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjnej, rehabilitacyjnej, usług organizacji czasu wolnego, żeglarstwa, wędkarstwa, itp. Obszar EGO jest wyjątkowy pod względem lokalnych zasobów – jezior, lasów oraz uzdrowiska, co pozwala na rozwój przedsiębiorczości w zakresie turystyki aktywnej i prozdrowotnej.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć w ramach PROW w zakresie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej:

1.1.1 Podejmowanie działalności gospodarczej na obszarze EGO

1.1.2 Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze EGO

- Wspieranie przedsiębiorczości specyficznej i unikatowej dla obszaru EGO, w tym usług prozdrowotnych.
- Wsparcie przedsiębiorstw rozpoczynających i świadczących usługi na rzecz społeczności lokalnej, usługi społeczne, opiekuńcze, edukacyjne, informacyjne, oraz handel, produkcję, przetwórstwo, w tym drewna.
- Wsparcie przedsiębiorstw rozpoczynających i prowadzących działalność w Internecie (m.in. handel elektroniczny e-commerce, e-usługi).
- Inwestowanie w rozwój firm działających w branży energetycznej w segmencie odnawialnych źródeł energii (OZE), w tym m.in. produkcja, instalacja urządzeń, utrzymanie; produkcja energii.
- Wsparcie prowadzenia działalności gospodarczej organizacji (stowarzyszenia, fundacje) ekonomizujących swoją działalność, w tym poprzez np. zakup sprzętu, wyposażenia, maszyn, urządzeń, oprogramowania, itp.
- Wprowadzenie i promocja produktów lokalnych, w tym rzemiosła artystycznego, poprzez wsparcie rozwoju firm prowadzących działalność w tym zakresie.
- Preferencje dla aktywizacji osób młodych do zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
- Wsparcie przedsiębiorstw obsługi ruchu turystycznego poprzez tworzenie i doposażenie bazy turystycznej, noclegowej, gastronomicznej, wypożyczalni sprzętu, serwisu, kompleksowej oferty i obsługi turystów w miejscach godnych uwagi na terenie EGO, uatrakcyjniania oferty usługodawców poprzez np. rozbudowę parków rekreacyjno-sprawnościowych.
- Promocja i rozwój usług dla turystyki wędkarskiej, żeglarskiej, rekreacji ruchowej, w tym rowerowej, m.in. poprzez rozwój, tworzenie i doposażanie baz; udostępnianie profesjonalnego sprzętu, rozwój usług szkoleniowych.

Cel 1.2. Rozwój przetwórstwa i wsparcie produktu lokalnego

Subregion EGO poprzez bogactwo kulturowe, historyczne oraz przyrodnicze obszaru jest predestynowany do popularyzowania i rozwijania produkcji wyrobów lokalnych i tradycyjnych. Jednym z kluczowych obszarów

wspierającym rozwój przedsiębiorczości lokalnej jest potencjał gospodarstw rolnych. Obszar EGO ze względu na swoje położenie może gwarantować produkcję rolą metodami ekologicznymi. Na obszarze LGD licznie występują zidentyfikowane już produkty lokalne. W opinii mieszkańców oraz danych przedstawionych w diagnozie i analizie SWOT, rozwój przetwórstwa i popularyzacja produktu lokalnego na obszarze EGO i poza jego granicami zależą m.in. od umożliwienia w LSR wsparcia i promocji lokalnych przedsiębiorstw, w zakresie rozwoju produktu lokalnego i przetwórstwa.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

1.2.1 Rozwój przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego

- Upowszechnianie i wprowadzanie do obrotu produktów lokalnych, żywności, w tym przetwórstwo produktów rolnych.
- Tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych, będących przedsiębiorstwami spożywczymi, w których prowadzona jest działalność w zakresie produkcji, przetwarzania lub dystrybucji żywności pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego lub wprowadzania tej żywności na rynek.

Cel 2. Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r.

Mieszkańcy LGD „Lider w EGO” podczas konsultacji poprzedzających budowę celów wielokrotnie zwracali uwagę na potrzebę wzmocnienia stanu infrastruktury publicznej, ogólnodostępnej oraz utrzymania lokalnego dziedzictwa historycznego i przyrodniczego. Ze względu na wyjątkowe walory krajobrazowo-przyrodnicze obszaru, szczególnym wsparciem w ramach LSR należy objąć infrastrukturę turystyczną oraz rekreacyjną, a także zachowanie dziedzictwa historycznego i przyrodniczego obszaru EGO.

Cel 2.1. Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej

Z przeprowadzonych konsultacji oraz diagnozy obszaru wynika, że dynamiczny rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych obszaru EGO jest zależny m.in. od stanu i dostępności infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Wszelkiego rodzaju obiekty oraz urządzenia turystyczne, a także zaspokojenie potrzeb ruchu rekreacyjnego mają na celu służyć nie tylko mieszkańcom regionu, ale przede wszystkim przyjeżdżającym na obszar EGO turystom. Zapewnienie lepszych warunków pobytu i rekreacji zwiedzającym, a także oferta szerokiej gamy różnego rodzaju atrakcji turystycznych zasadniczo wpłynie na konkurencyjność obszaru. Mimo dużej konkurencji na rynku turystycznym należy podjąć działania zmierzające do umocnienia pozycji obszaru EGO w tej dziedzinie.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

2.1.1. Ogólnodostępna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna

- Budowa, modernizacja, rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, turystycznej i kulturalnej, w tym: ścieżki spacerowe, szlaki pieszo-rowerowe, rowerowe, trasy narciarskie, np. w połączeniu z funkcją edukacyjną (tablice edukacyjne z ciekawostkami historycznymi i przyrodniczymi, rzeźby zwierząt), place zabaw, boiska, pola do minigolfa, zagospodarowanie terenów pod funkcje rekreacyjno-sportowe wraz z wyposażeniem, np. zewnętrzne siłownie, skate parki, amfiteatry, sceny.
- Zagospodarowanie terenów wokół jezior lub innych zbiorników na funkcje rekreacyjne, np. budowa pomostów pływających, organizacja strzeżonych kąpielisk, zagospodarowanie plaż wraz z wyposażeniem oraz tworzenie infrastruktury małych MOPów; budowa systemu slipów kajakowych na szlaku rzeczonym w LGD „Lider w EGO”.
- Odnowa szlaków turystycznych i ich oznakowanie, w tym tablic informacyjnych.
- Rozwój infrastruktury turystyki aktywnej i prozdrowotnej (m.in. pieszej, rowerowej, konnej, ekologicznej), w tym w połączeniu z budową szlaku wodnego po jeziorach na obszarze EGO.
- Zagospodarowanie punktów widokowych, w tym budowa platform widokowych wraz z tablicami informacyjnymi, ze wskazaniem technologii informatycznych promujących okolicę.
- Budowa i promocja szlaku małej turystyki lotniczej (lądowiska dla paralotni i motolotni).
- Wsparcie operacji w obszarze na rzecz rekreacji ruchowej, w szczególności ponadgminnej sieci operatorów ogólnodostępnych stanowisk rowerowych.
- Uatrakcyjnienie obszaru poprzez realizację nieprzeciętnych działań rekreacyjno-turystycznych, w tym: rekonstrukcja historycznego grodu jaćwieskiego z podgrodzem na terenie gm. Stare Juchy.

Cel 2.2. Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lokalnego LGD

Problemem, na który zwrócono uwagę w konsultacjach i diagnozie obszaru, jest niewystarczająca infrastruktura lokalna, zarówno w zakresie usług społecznych jak i kulturalnych. Efektywne zagospodarowanie infrastruktury służącej spotkaniom mieszkańców, stanowi konieczny warunek rozwoju kultury i podnoszenia jakości życia w ramach obszaru EGO. Wzmocnienie roli kultury lokalnej znacząco wpływa na gospodarczy rozwój regionu, zwłaszcza pod względem wzrostu potencjału turystycznego i zatrudnienia w sferze usług turystycznych i kulturalnych. Stąd wykorzystanie infrastruktury kulturalnej powinno być postrzegane jako szansa dla wykreowania LGD „Lider w EGO” jako miejsca kultury o ponadregionalnym znaczeniu. Służyć temu ma również równoległa dbałość o obiekty o szczególnym znaczeniu historycznym, w tym zabytki o znaczeniu lokalnym i regionalnym, związane z tradycją i historią danego miejsca. W związku z powyższym, troska o dziedzictwo historyczne, obecna w opinii społeczności lokalnej obszaru EGO, jest racjonalna i słuszna. Zachowanie dziedzictwa w połączeniu z otwartością i nowoczesnością lokalnych centrów kultury, jest również dużą szansą na rozwój subregionu EGO i jest komplementarne wobec innych celów LSR.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

2.2.1. Dbalność o obiekty kultury i zabytki na terenie LGD „Lider w EGO”

- Budowa, rozbudowa i modernizacja lokalnej infrastruktury kulturalnej wraz z doposażeniem, w tym istniejących świetlic wiejskich, centrów kultury
- Operacje w zakresie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy obiektach dziedzictwa historycznego (zabytków z obszaru LGD „Lider w EGO”). Wyposażenie podmiotów kultury w sprzęt, multimedia, muzealia.

Cel 2.3. Wsparcie innowacji na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego

Obszar LGD jest wyjątkowy pod względem środowiskowym. Wyniki przeprowadzonej diagnozy również uzasadniają działania w tym obszarze. Bogactwo terenu, liczne jeziora, Puszcza Romnicka, występujące tu bory, wymagają położenia szczególnego nacisku na ochronę zasobów przyrodniczych. Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego odbywać się będzie w miarę możliwości z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych w akcjach edukacyjnych i upowszechniających wiedzę: lokalnie - na temat dóbr przyrodniczych, globalnie - na temat zmian klimatycznych. Działania eksplorujące nowoczesne techniki promocji wiedzy na temat ochrony przyrody, przyczynią się do dalszej identyfikacji i integracji mieszkańców oraz wzrostu świadomości i praktycznego działania na rzecz ochrony otaczającej przyrody.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

2.3.1. Innowacyjne inicjatywy partnerskie na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zmianom klimatycznym – projekt współpracy

- Realizacja innowacyjnego projektu współpracy ma na celu tworzenie lokalnych miejsc ekspozycji i upowszechniania rozwiązań w zakresie OZE - punktów ekspozycji energii odnawialnej w wybranych obiektach infrastruktury. W ramach projektu w każdej z lokalnych grup działania uczestniczących w projekcie zrealizowana zostanie inwestycja polegająca na modelowo-ekspozycyjnej instalacji wybranych urządzeń OZE. Dodatkowo zrealizowane zostaną dwa seminaria tematyczne oraz konferencja podsumowująca-promująca, a także wizyta/wizyty studyjne. Partnerstwo: LGD „Lider w EGO”; „LGD Puszcza Knyszyńska”; LGD Szlak Tatarski; Sejneńsko-Suwalska LGD. Czas realizacji projektu: 18 miesięcy w latach 2016-2018.
- Realizacja innowacyjnego projektu współpracy, którego celem jest utworzenie Centrum Odnawialnych Źródeł Energii mającego za zadanie promować technologię OZE. W efekcie realizacji projektu na obszarze LGD „Lider w EGO” zostanie zorganizowane Centrum, którego celem będzie wsparcie wykorzystania przez mieszkańców odnawialnych źródeł energii, wykorzystania nowoczesnych rozwiązań w budowie inteligentnej wioski (smart village), działania edukacyjne dla szkół w tematyce ochrony środowiska. Ponadto wspieranie szeroko rozumianych produktów lokalnych oraz rolniczego handlu detalicznego. W Centrum Kreatywnych Mieszkańców planujemy wykonać sale warsztatowo-wykładowe, konferencyjne, kuchnię do prowadzenia warsztatów kulinarnych, docelowo również na przyległym terenie zielonym ogród ze ścieżkami sensorycznymi. Korzystając z przebiegającej obok drogi krajowej zostanie wykorzystane przyległe targowisko do wystawiania i sprzedaży produktów lokalnych przez osoby posiadające uprawnienia do rolniczego handlu detalicznego (w ramach strategii od pola do stołu). Centrum oprócz swoich walorów aktywizacyjnych, edukacyjnych, miałyby również w swoich założeniach stanowić miejsce spotkań i integracji seniorów, dzieci i młodzieży. Planowana adaptacja budynku będzie prowadzona w taki sposób aby jak w największym zakresie stał się on budynkiem pasywnym. Umożliwi to minimalizację kosztów funkcjonowania obiektu, a także prowadzenie działań promujących w ramach zielonego ładu – zmierzające do ograniczenia zmian klimatu. Lokalizacja w Kowalach Oleckich stworzy dogodne warunki rozwojowe ze względu na bliskość drogi krajowej.

2.3.2. Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych

- Budowanie świadomości społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatycznych poprzez wdrażanie projektów innowacyjnych na poziomie lokalnym, np. stworzenie stacji meteorologicznej przy szkole lub ekologicznej wsi (centra edukacji przyrodniczej).
- Podnoszenie świadomości mieszkańców na temat znaczenia ładu przestrzennego oraz porządku w miejscach publicznych.
- Wsparcie operacji na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego, np. tradycyjnych gatunków zwierząt i roślin (inventaryzacja i zwalczanie gatunków inwazyjnych), ostoi śródpolnych, zbiorników wodnych, alei i zadrzewień przyrodniczych, ekosystemów.

Cel 3. Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców LGD „Lider w EGO” do 2023r.

Spółeczność LGD „Lider w EGO” wyraźnie świadoma jest swojej roli w kształtowaniu i rozwoju obszaru EGO oraz skutecznej i wspólnej realizacji Strategii. Potrzeba wielopłaszczyznowych działań wspierających partycypację i rozwój kapitału społecznego, a także wzmocnienie aktywności mieszkańców tego terenu. Działania zmierzające do realizacji danego celu obejmują przede wszystkim wsparcie grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR (w tym grup defaworyzowanych), a więc przede wszystkim osób młodych, starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel 3.1. Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR

Wyniki analiz obszaru przeprowadzone w ramach diagnozy LGD „Lider w EGO” przedstawiają konieczność podjęcia inicjatyw w zakresie integracji społeczności lokalnej, organizacji czasu wolnego, aktywizacji osób starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także wsparcia grup inicjatywnych. Istotnym działaniem wzmacniającym kapitał społeczny i aktywność mieszkańców może okazać się platforma współpracy pomiędzy różnorodnymi partnerami, którzy wspólnie planują i wdrażają inicjatywy zmierzające do rozwoju lokalnego środowiska społecznego oraz budowy tożsamości lokalnej wśród mieszkańców obszaru. Podejmowane działania powinny być podejmowane i realizowane w sposób systematyczny, trwały, przy wykorzystaniu innowacyjnych metod i środków. Tworzenie trwałych więzi i powiązań pomiędzy poszczególnymi instytucjami ma wpływ na poprawienie życia mieszkańców obszaru EGO. Partnerstwo lokalne może być reprezentowane przez różne sektory, tj. kultura, turystyka, edukacja, gospodarka, rynek pracy, opieka społeczna. Aktywne postawy ludności lokalnej mogą przyczynić się do zaktywizowania i zintegrowania mieszkańców danego obszaru, zwłaszcza mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym w szczególności stanowiących dla LGD największe wyzwanie – społeczności osiedli popegeerowskich.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

3.1.1. Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego i dziedzictwa lokalnego

- Realizacja partnerskich inicjatyw sprzyjających integracji społeczności lokalnej, w tym szkoleń, spotkań, warsztatów (np. rowerowych); wyjazdów, działań aktywizacyjnych i integracyjnych (kluby seniora); warsztatów międzypokoleniowych, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności osiedli popegeerowskich.
- Organizacja czasu wolnego społeczności lokalnej (zajęcia artystyczne, kulturalne, muzyczne, sportowe, zdrowotne), ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przy wykorzystaniu obecnej infrastruktury świetlic wiejskich, osiedli popegeerowskich.
- Aktywizacja osób starszych poprzez wzbogacenie i dostosowanie do potrzeb mieszkańców oferty świetlic, np. warsztaty muzyczne oraz doposażenie istniejących zespołów folklorystycznych; wykorzystanie kultury na rzecz włączania grup defaworyzowanych, w tym aktywizowania młodzieży z osiedli popegeerowskich.
- Realizacja przedsięwzięć kulturalnych, artystycznych oraz sportowo-rekreacyjnych aktywizujących oraz integrujących mieszkańców, np. spotkania z filharmonią, organizacja festiwali bądź sztandarowych wydarzeń kulturalnych; ze szczególnym uwzględnieniem grup defaworyzowanych, tj. przede wszystkim społeczności popegeerowskich.
- Wspieranie istniejących w społeczności lokalnej grup zorganizowanych oraz pomoc w tworzeniu nowych grup aktywnie współuczestniczących w życiu społeczności (działania na rzecz animacji społecznej, w tym w szczególności grup defaworyzowanych - społeczności popegeerowskich).
- Tworzenie i realizacja programu LGD na rzecz wsparcia społeczności zamieszkującej osiedla/wsie popegeerowskie, tworzenie KISów, promocja ekonomii społecznej.
- Realizacja przedsięwzięć służących poprawie życia mieszkańców i partycypacji społeczności lokalnej we wdrażaniu LSR przy wykorzystaniu funduszy sołeckich; mechanizmów budżetu partycypacyjnego.

- Wsparcie grup inicjatywnych oraz liderów lokalnych w celu poszerzenia ich działalności, jej formalizowania oraz przedstawienia dobrych praktyk poprzez m.in. szkolenia, spotkania, wykorzystanie metod konsultacji społecznych.
- Organizacja wydarzeń inicjujących imprezy o charakterze cyklicznym oraz imprez specyficznych, promujących współpracę co najmniej kilku podmiotów oraz specyfikę obszaru EGO, a jednocześnie wspierających integrację społeczności lokalnej. W szczególności ze względu na specyfikę LGD „Lider w EGO” wśród imprez specyficznych znajdują się m.in.: piknik paralotniarski, Bieg Jaćwingów, Sobótka.
- Wsparcie lokalnych zespołów folklorystycznych, zespołów młodzieżowych, itp.
- Wspieranie inicjatyw promujących lokalne walory EGO, lokalne produkty, rzemiosło, artystów lokalnych.

Cel 3.2. Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD

Rozwój kapitału społecznego, aktywizacja zawodowa i społeczna na obszarze EGO powinna odbywać się w zgodzie z potrzebami lokalnych specyfik i przy racjonalnym zaangażowaniu mieszkańców tego obszaru. Rozwój kapitału społecznego wiąże się z kompetencjami i poziomem wykształcenia. Dlatego też w sposób znaczący przedsięwzięcia w tym zakresie są odpowiedzią na zgłaszane lokalne potrzeby. Mając na uwadze specyfikę obszaru LGD „Lider w EGO”, poziom wykształcenia oraz bezrobocia, obecność obszarów popegeerowskich, gdzie zamieszkała ludność cechuje się biernością zawodową, w ramach LSR przewidziane zostanie wsparcie w zakresie podnoszenia kwalifikacji mieszkańców na rzecz ich aktywności. Podnoszenie kompetencji powinno się wiązać z aktywnością lokalną na obszarze EGO, w tym w szczególności produktem lokalnym, turystyką, rozwojem usług dla mieszkańców.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

3.2.1. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej

- Podnoszenie kompetencji w zakresie specyfiki obszaru EGO tj. klasyfikacja grzybów, zielarstwo, organizacja turystyki kajakowej, prowadzenie turystyki na obszarze EGO, promocja sportów ekstremalnych, organizacja oferty prozdrowotnej.
- Wspieranie edukacji osób młodych i bezrobotnych poprzez organizowanie szkoleń rozwijających kompetencje .
- Szkolenia służące aktywizowaniu kapitału młodych ludzi.
- Integracja społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel 4. LGD „Lider w EGO” obszarem aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w 2023r.

LGD „Lider w EGO”, jako podmiot realizujący LSR we współpracy ze społecznością, zamierza realizować szereg działań własnych dotyczących rozwoju obszaru poprzez wspieranie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców. LGD zauważa potrzebę poszerzenia oferty usług doradczych i szkoleniowych dla lokalnych mieszkańców. Jednocześnie wskazuje na innowacyjne rozwiązania w określonych obszarach, w tym również przedsiębiorczości. LGD szczególną rolę przypisuje także promocji obszaru EGO podkreślając, iż ma ona szczególne znaczenie dla lokalnej społeczności, a tym samym jest kluczowa z punktu widzenia rozwoju subregionu pod względem turystycznym i gospodarczym.

Cel 4.1. Efektywne wdrażanie LSR do 2023r.

W przekonaniu uczestników konsultacji pełne wdrożenie LSR nie będzie możliwe bez rzeczywistego zaangażowania mieszkańców LGD „Lider w EGO” we wspólną realizację Strategii. Poprawy wymaga aktywność mieszkańców EGO, wyrażona w diagnozie danymi obrazującymi niewystarczającą działalność organizacji pozarządowych oraz spadającą frekwencją wyborczą. Dlatego też rozwój lokalny, również w przekonaniu uczestników konsultacji, uwarunkowany jest zaangażowaniem lokalnej społeczności we wdrażanie LSR. Możliwe będzie to dzięki profesjonalnemu wsparciu realizowanemu przez LGD, jednocześnie przy założeniu profesjonalizacji i ciągłego doskonalenia jej funkcjonowania.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

4.1.1. Sprawne funkcjonowanie Biura i organów LGD „Lider w EGO”

Przedsięwzięcia w obszarze działań własnych (kosztów bieżących) LGD, służących jak najefektywniejszej realizacji LSR.

- Aktywność Biura i Organów LGD, w tym w zakresie wprowadzanie procedur jakości klienta.
- Szkolenia personelu i organów.
- Badania i analizy wewnętrzne w tym jakości usług, branż rozwojowych, badanie jakości animacji i świadzonego doradztwa, realizacja działań zgodnie z planem ewaluacji i monitoring.

Cel 4.2. Animacja i promocja obszaru LGD

W opinii społeczności lokalnej, w tym przede wszystkim przedstawicieli uczestniczących w konsultacjach społecznych istnieje potrzeba wzmocnienia promocji obszaru LGD „Lider w EGO” zarówno wśród potencjalnych odwiedzających, turystów, jak i samych mieszkańców. Przede wszystkim duży nacisk przy rozwoju i promocji obszaru EGO powinno kłaść się na wykorzystanie jego walorów. Dodatkowo główny nacisk powinno kłaść się na wspieranie podmiotów okołoturystycznych, w tym również producentów lokalnych. Promocja obszaru powinna być skierowana również na działania szkoleniowe w efekcie których podniesie się jakość oferowanych usług na danym obszarze oraz wzrośnie liczba innowacyjnych rozwiązań. Przede wszystkim działania LGD przyczynią się do posiedziowania podmiotów świadczących usługi turystyczne – co będzie naturalną kontynuacją dotychczasowych działań, prowadzonych przez LGD w ramach dotychczasowej strategii.

Kwalifikowane typy przedsięwzięć realizowane w ramach PROW:

4.2.1. Aktywizacja i animacja społeczności lokalnej przez LGD „Lider w EGO”

- Zaangażowanie społeczności lokalnej we wspólne wdrażanie LSR poprzez działania szkoleniowo-informacyjne przedstawiające możliwości finansowania.
- Świadczenie usług doradczych oraz szkoleń z zakresu np. tworzenia biznes planów, analiz rynku w celu znalezienia nisz rynkowych.
- Spotkania informacyjno-konsultacyjne LGD z mieszkańcami, m.in. przy wykorzystaniu innowacyjnych form komunikacji z obywatelami, tj. fora internetowe, strony JST.

4.2.2. Własne działania promocyjne LGD „Lider w EGO”

- Wykorzystanie do promocji obszaru EGO jego walorów, w tym Uzdrowiska Gołdap, kolei wąskotorowej, szlaku Jaćwieskiego, szlaku Łażnia-Struga oraz nowoczesnej segmentacji turystyki, w tym turystyki osób niepełnosprawnych, turystyki prozdrowotnej i rehabilitacyjnej.
- Wspieranie sieci powiązań pomiędzy podmiotami świadczącymi usługi turystyczne poprzez szkolenia, spotkania, warsztaty, wydawnictwa własne, materiały promocyjne, targi turystyczne.
- Ustanowienie w ramach LGD stałej struktury wspierającej rozwój (w tym również sprzedaż i promocję) produktu lokalnego.
- Wsparcie szkoleniowe producentów lokalnych poprzez wizyty studyjne, kampanie informacyjne, procedurę wprowadzania na rynek produktu lokalnego, wprowadzenie animatorów tworzenia produktów lokalnych.
- Kontynuowanie wsparcia innowacyjnych rozwiązań w zakresie przedsiębiorczości, m.in. w produktach turystycznych np. questing, webquesting, gry terenowe, LARPy, geocaching, opencahing, itp.
- Promocja lokalnych inicjatyw i wydarzeń poprzez kalendarz imprez lokalnych, rozwinięcie mapy wirtualnej obszaru, portalu/strony administrowanej przez LGD, oznaczeń/tablic trójjęzycznych.
- Wsparcie i wykorzystanie dziedzictwa historycznego obszaru EGO, np. budowa i zagospodarowanie wiosek tematycznych, utworzenie szlaków turystycznych z tematem przewodnim o historii Jaćwingów, przygotowanie materiałów promocyjnych.
- Realizacja programu, którego celem będzie permanentne doskonalenie i rozwijanie oferty obszaru LGD, w tym tworzenie unikalnej atmosfery miejsca, klimatu gościnności w oparciu o dobrą jakość oferowanych usług (również jakość obsługi klienta), m.in. cykl warsztatów dla przedsiębiorstw, badanie jakości obsługi klienta, szkolenia z zakresu marketingu, dywersyfikacji oferty, obsługi klienta.
- Przygotowanie materiałów promocyjno-wydawniczych dotyczących obszaru LGD.

4.2.3. Realizacja projektu współpracy międzynarodowej w zakresie promocji obszaru LGD „Lider w EGO”

- Realizacja innowacyjnego projektu współpracy pn. „Dziedzictwo Pogranicza” na rzecz wykorzystania i wspólnej promocji dziedzictwa pogranicza polsko-rosyjsko-litewsko-białoruskiego w rozwoju turystyki kwalifikowanej, w tym turystyki transgranicznej, m.in. poprzez stworzenie modelowych szlaków turystycznych (konny, rowerowy) oraz promowanie turystyki kwalifikowanej, a także promocja walorów przyrodniczych i kulturowych (w tym kulinarnych) obszarów lokalnych grup działania biorących udział w projekcie. W ramach projektu zostaną zrealizowane następujące działania: opracowanie modelowego szlaku turystycznego w każdej LGD biorącej udział w projekcie; dwa seminaria, dwa szkolenia warsztatowe, w tym jedno dotyczące znakowania szlaków turystycznych, a drugie dziedzictwa kulinarnego. Partnerzy projektu: LGD „Lider w EGO”; Suwalsko-Sejneńska LGD; LGD Puszcza Knyszyńska, LGD z Litwy. Czas realizacji projektu: 12 miesięcy w 2017 i 2018 roku.

Zgodność celów LSR z celami Programów PROW

W kontekście celów RLKS wg Umowy Partnerskiej z dnia 21 maja 2014 r. cele LSR LIDER w EGO przede wszystkim odpowiadają Celowi tematycznemu 9. **Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją** oraz innym zadaniom wskazane w Umowie dla RLKS jakimi jest: poprawa spójności społecznej i terytorialnej; zrównoważony rozwój danego obszaru poprzez lepszą mobilizację na szczeblu lokalnym oraz wzrost poziomu kapitału społecznego – zwiększanie partycypacji społecznej lub szeroko rozumianej aktywności obywatelskiej. Cele LSR EGO wpisują się również w PROW 2014-2020 w zakresie jego celów szczegółowych i przekrojowych Działania LEADER, które realizuje cel szczegółowy 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach Priorytetu 6 **Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich**. LSR LIDER w EGO wprost wpisuje swoje przedsięwzięcia w cele przekrojowe PROW, które realizowane poprzez LSR i dotyczą **ochrony środowiska, przeciwdziałania zmianom klimatycznym oraz innowacyjności**.

Podsumowując: cele i przedsięwzięcia Lokalnej Strategii Rozwoju LGD LIDER w EGO w pełni wpisują się we wszystkie cele programowe – określone dla PROW - co zostało przedstawione szczegółowo w opisie poszczególnych celów ogólnych, szczegółowych i przedsięwzięć. Cele LSR LIDER w EGO zapewniają komplementarność i zintegrowanie poszczególnych celów i przedsięwzięć w ramach LSR i kompleksową realizację Celu tematycznego 9, tj. **Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją**. Do wszystkich grup zidentyfikowanych jako docelowe w LSR, w tym defaworyzowanych, adresowane są konkretne formy wsparcia w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD. W związku z tym cele szczegółowe 3.2, 4.2, oraz 1.1. i 1.2 w ramach których realizowane są przedsięwzięcia z PROW wpisują się bezpośrednio w cele programowe dotyczące wspierania włączenia społecznego, niwelowania ubóstwa, redukcji dysproporcji w dostępie do usług publicznych i zatrudnienia. Ponadto cele przekrojowe PROW 2014-2020 realizowane będą przede wszystkim przez przedsięwzięcia w ramach celu 2.3, przedsięwzięć 2.3.1. oraz 2.3.2 - w szczególności – podniesienie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych. Wsparcie **Innowacyjności** przejawiać się będzie w szeregu przedsięwzięć w celu 2, w szczególności przedsięwzięcia 2.3.1, wspierających operacje innowacyjne w ramach projektu współpracy. PRZEZ INNOWACYJNOŚĆ: LGD EGO rozumie realizację projektów zgodnie z przyjętą definicją innowacyjności, tj. Zastosowanie lub wprowadzenie nowych lub ulepszonych produktów, procesów (technologii), metod organizacji lub marketingu poprzez praktyczne wykorzystanie lokalnych zasobów, unikalnych i charakterystycznych na obszarze LSR (przyrodniczych, historycznych, kulturowych, czy społecznych).

Specyfikacja wskaźników wraz z uzasadnieniem

Szczegółowe określenie metodologii wskaźników realizacji LSR na poziomie celów ogólnych, szczegółowych oraz przedsięwzięć określa poniższa tabela p.n. Cele i wskaźniki, zgodnie z Matrycą celów oraz Planem Działania (Załącznik do LSR). Zaprezentowano w niej wszystkie adekwatne do celów i przedsięwzięć wskaźniki, które zostały dobrane zgodnie z wytycznymi PROW, w ramach którego przewidziano wsparcie. Wskaźniki produktu i rezultatu w przypadku przedsięwzięć przewidzianych w PROW 2014-2020 oparte zostały o metodologię wskazaną w obszarach tematycznych Programu oraz na podstawie rekomendacji *PORADNIKA DLA LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA W ZAKRESIE OPRACOWANIA LOKALNYCH STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2014-2020*. Poniższa tabela wskaźnikowa wskazuje źródła danych i okresy pomiaru, wartości bazowe oraz czas osiągnięcia wartości docelowych. Wartości docelowe wskaźników, zgodnie z prowadzonymi konsultacjami oraz wytycznymi PROW zostały ustalone proporcjonalnie do planowanej wielkości zaangażowania środków w priorytety PROW. Dla każdego z celów szczegółowych określono wszystkie adekwatne wskaźniki rezultatu, a dla przedsięwzięć wszystkie adekwatne wskaźniki produktu. Ze względu na monofunduszowość strategii dla każdego ze wskaźników produktu/rezultatu określono, iż bieżący pomiar monitoringowy wskaźników odnosić się będzie wyłącznie do PROW. Jednocześnie Procedury monitoringu i ewaluacji uwzględniają coroczny monitoring stopnia realizacji wszystkich wskaźników (bez oddziaływania) prowadzony w odniesieniu do PROW. Celem pomiaru oddziaływania LSR w długiej perspektywie przyjęto wskaźniki oddziaływania zbieżne ze Strategią Rozwoju Województwa Warmińsko-Mazurskiego, mające swoje źródła w statystykach publicznych. Wszystkie informacje przedstawione w powyższym rozdziale podsumowuje Tabela Celów i wskaźników LSR „Lider w EGO”.

Tabela 25. Cele i wskaźniki w LSR „Lider w EGO”

1.0	CEL OGÓLNY 1	Rozwój lokalnej gospodarki LGD „Lider w EGO” w oparciu o zasoby obszaru do 2023r.
1.1	CELE	Rozwój przedsiębiorczości
1.2	SZCZEGÓŁOWE	Rozwój przetwórstwa i wsparcie produktu lokalnego

		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan pocz. 2014r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru		
w1.0	Wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 90 tys. ludności		sztuka	749	755	Statystyki publiczne, www.stat.gov.pl / jednorazowo ²⁷		
w1.0	Wzrost liczby nowo zarejestrowanych firm w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców		sztuka	72	100	Statystyki publiczne, www.stat.gov.pl / jednorazowo ²⁸		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan pocz. 2015r.	Plan 2023 r.	Źródło danych/sposób pomiaru		
w1.1	Liczba utworzonych miejsc pracy		sztuka	0	49	Deklaracja ZUS DRA/wpis CEDG/ raz na 3 lata		
w1.2	Liczba podmiotów korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych		Osoba	0	7	Deklaracja/dokumenty księgowe /jednorazowo		
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						początkowa 2015r.	końcowa 2023r.	
1.1.1	Podejmowanie działalności gospodarczej na obszarze EGO	Potencjalni przedsiębiorcy z terenu LSR	konkurs	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	0	43	Wpis do CEDiG/raz na rok
1.1.2	Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze EGO	Przedsiębiorcy posiadający siedzibę na terenie LSR	konkurs	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	0	6	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR/ Wpis do CEDiG/ raz na rok
1.2.1	Rozwój przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego	Mieszkańcy LSR w tym osoby z grup defaworyzowanych, organizacje pozarządowe posiadające siedzibę na terenie LSR, przedsiębiorcy posiadający siedzibę na terenie LSR	konkurs	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	sztuka	0	1	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR/ raz na 2 lata

2.0	CEL OGÓLNY 2	Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r.				
2.1		Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej				
2.2	CELE SZCZEGÓŁOWE	Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lokalnego LGD				
2.3		Wsparcie innowacji na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan pocz. 2014r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru

²⁷ Wskaźnik liczony na podstawie sumy podmiotów gospodarki narodowej ogółem z terenu LGD, liczby mieszkańców terenu LGD w odniesieniu do 10 tys. mieszkańców

²⁸ Wskaźnik liczony na podstawie sumy nowo zarejestrowanych firm w sektorze prywatnym z terenu LGD, liczby mieszkańców terenu LGD w odniesieniu do 10 tys. mieszkańców

w2.0	Wzrost liczby osób korzystających z ogólnodostępnej infrastruktury na terenie LGD		osoba	77585	81465	Statystyki własne LGD w oparciu o dane z gmin/ jednorazowo ²⁹		
w2.0	Wzrost liczby ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w ogóle mieszkańców		osoba	58047	60960	Statystyka publiczna/ Jednorazowo		
Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych			Jednostka miary	Stan pocz. 2014r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru		
w2.1	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej objętej wsparciem		osoba	44850	Wzrost o 5%	Statystyka publiczna/rejestry wnioskodawców/raz na3 lata		
w2.2	Wzrost liczby osób korzystających z obiektów infrastruktury kulturalnej objętej wsparciem		osoba	9738	Wzrost o 5%	Statystyka publiczna/rejestry wnioskodawców/ raz na3 lata		
w2.2	Wzrost liczby osób odwiedzających zabytki i obiekty objęte wsparciem		osoba	22997	Wzrost o 5%	Statystyka publiczna/rejestry wnioskodawców raz na3 lata		
w2.3	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze, kulturowe, turystyczne		projekt	0	2	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie, wniosek/ raz na 2 lata		
w2.3	Liczba projektów skierowanych do nast. grup docelowych: przedsiębiorcy, młodzież, turyści, grupy defaworyzowane		projekt	0	1	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie, wniosek/raz na rok		
w2.3	Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem		Osoba przeszkolona /os.defaworyzowana	0/0	160/16	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/raz na rok		
w2.3	Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań		osoba	0	140	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie, wniosek, wyniki ewaluacji/ raz na rok		
Przedsięwzięcia			Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu			
					Nazwa	Jednostka miary	Wartość	
			początkowa 2015r.	końcowa 2023r.				
			2.1.1	Ogólnodostępna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	Jednostki JST, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, przedsiębiorcy	konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	szt.
2.2.1	Dbłość o obiekty kultury i zabytki na terenie LGD	Jednostki JST, organizacje pozarządowe, związki	konkurs	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów	szt.	0	1	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR

²⁹ Wskaźnik liczony jako suma osób korzystających z obiektów ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej; osób korzystających z obiektów infrastruktury kulturalnej oraz osób odwiedzających zabytki i obiekty objęte wsparciem

	„Lider w EGO”	wyznaniowe , przedsiębiorcy		infrastruktury kulturalnej				, sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/co 2 lata
		Jednostki JST, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe , przedsiębiorcy	konkurs	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	szt.	0	1	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR , sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/ jednorazowo
		Jednostki JST, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe , przedsiębiorcy	konkurs	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działających w sferze kultury	szt.	0	2	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR , sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/ jednorazowo
		Jednostki JST, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe , przedsiębiorcy	konkurs	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	szt.	0	3	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR , sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/ jednorazowo
2.3.1	Innowacyjne inicjatywy partnerskie na rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zmianom klimatycznym – projekt współpracy	Mieszkańcy terenu LSR	p. współpracy	Liczba przygotowanych projektów współpracy	szt.	0	2	Dokumentacja projektu/wniosek /jednorazowo
		Partnerskie LGD	p. współpracy	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	szt.	0	7	Umowa projektu, Porozumienie partnerskie/jedno razowo
		Mieszkańcy terenu LSR	p. współpracy	Liczba operacji innowacyjnych	szt.	0	2	Umowa projektu/jednoraz owo
2.3.2	Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych	Mieszkańcy terenu LSR	konkurs	Liczba szkoleń	Szt.	0	13	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR , sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/raz na rok
		Mieszkańcy terenu LSR	konkurs	Liczba operacji promujących ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wskaźnik własny)	szt.	0	2	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR , sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/ raz na rok
		Mieszkańcy terenu LSR	własny	Liczba operacji innowacyjnych	szt.	0	2	Sprawozdanie; wniosek/ jednorazowo

3.0	CEL OGÓLNY 3	Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców LGD „Lider w EGO” do 2023r.						
3.1	CELE	Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR						
3.2	SZCZEGÓŁOWE	Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD						
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	Stan pocz. 2014r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru		
w3.0		Wzrost liczby podmiotów zaliczanych do III sektora na obszarze LGD	Szt.	284	341	Statystyki własne LGD w oparciu o dane z gmin/ jednorazowo		
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	Stan pocz. 2015r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru		
w3.1		Liczba osób uczestniczących w inicjatywach lokalnych i promocyjnych (<i>własny</i>)	Osoba	0	1000	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/raz w roku		
w3.2		Liczba osób przeszkolonych, w tym liczba osób z grup defaworyzowanych objętych wsparciem	Osoba przeszkolona/ osoba defaworyzowana	0	100/22	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie wnioskodawcy, wniosek/raz w roku		
w3.2		Liczba osób oceniających szkolenia jako adekwatne do oczekiwań	Osoba	0	80	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie, wniosek, wyniki ewaluacji/raz w roku		
		Wskaźniki produktu						
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Nazwa	Jednostka miary	Wartość początkowa 2015r.	końcowa 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru
3.1.1	Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego i dziedzictwa lokalnego	Mieszkańcy terenu LSR	konkurs	Liczba podmiotów, które zrealizowały inicjatywę lokalną i promocyjną 2. Liczba operacji sprzyjających integracji społeczności lokalnej (operacja własna) -1	sztuka	0	18	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie, wniosek, wyniki ewaluacji/raz w roku
3.2.1	Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej	Mieszkańcy terenu LSR w tym osoby z grupy defaworyzowanej	konkurs	Liczba szkoleń	sztuka	0	9	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, sprawozdanie, wniosek, wyniki ewaluacji/raz w roku
4.0	CEL OGÓLNY 4	LGD „Lider w EGO” obszarem aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w 2023r.						
4.1	CELE	Efektywne wdrażanie LSR do 2023r.						

4.2		SZCZEGÓŁOWE		Animacja i promocja obszaru LGD				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego		Jednostka miary	Stan pocz. 2015r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru	
w4.0	Wzrost liczby projektów zrealizowanych z partnerami krajowymi i zagranicznymi			Szt.	135	217	Statystyki własne LGD; Jednorazowo (stan pierwotny: zostały zliczone operacje zrealizowane w ramach LRS w perspektywie 2007-2013)	
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych		Jednostka miary	Stan pocz. 2015r.	Plan 2023r.	Źródło danych/sposób pomiaru	
w4.1	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD			osoba	0	82	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, ewidencja doradztwa;/ raz w roku	
w4.2	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno – konsultacyjnych			osoba	0	375	l. obecności w LGD EGO/ raz w roku	
w4.2	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD			osoba	0	290	wyniki ewaluacji/ankieta satysfakcji/raz w roku	
w4.3	Liczba osób objętych własnymi działaniami promocyjnymi LGD (własny)			osoba	0	80	l. obecności, deklaracje/sprawozdania z wydarzeń/raz w roku	
w4.3	Liczba projektów wykorzystujących lokalne zasoby: przyrodnicze /kulturowe /historyczne turystyczne / produkty lokalne			sztuka	0	1	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, ewidencja doradztwa; Wniosek/jednorazowo	
w4.3	Liczba projektów skierowanych do następujących grup docelowych: przedsiębiorcy/ grupy defaworyzowane/ młodzież/ turyści/ inne			sztuka	0	1	Ewidencja umów na wsparcie operacji z UMWWM/ARMiR, ewidencja doradztwa; Wniosek/jednorazowo	
Przedsięwzięcia		Grupy docelowe	Sposób realizacji	Wskaźniki produktu				Źródło danych/sposób pomiaru
				Nazwa	Jednostka miary	Wartość		
					początkowa 2015r.	końcowa 2023r.		
4.1.1	Sprawne funkcjonowanie Biura i organów LGD „Lider w EGO”	Pracownicy biura LGD	Aktywizacja/ k. bieżące	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	osobodni	0	120	l. obecności osób na szkoleniu/raz w roku
		Organy LGD (zarząd, rada, komisja rewizyjna)	Aktywizacja/ k. bieżące	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	osobodni	0	113	l. obecności osób na szkoleniu/raz w roku
		Mieszkańcy terenu LSR	Aktywizacja/ k. bieżące	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Szt.	0	160	Ewidencja doradztwa/raz w roku
		Mieszkańcy terenu LSR	Aktywizacja/ k. bieżące	Realizacja działań bieżących LGD	m-c	0	82	Raz w roku
4.2.1	Aktywizacja i animacja społeczności lokalnej przez LGD „Lider w	Mieszkańcy terenu LRS	Aktywizacja/ k. bieżące	Liczba spotkań informacyjno - konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	Szt.	0	25	l. obecności/raz w roku

	EGO”							
4.2.2	Własne działania promocyjne LGD „Lider w EGO”	Mieszkańcy terenu LRS	Aktywizacja/k. bieżące	Liczba własnych działań promocyjnych (własny)	Szt.	0	3	Sprawozdania/raz na 2 lata
		Mieszkańcy terenu LRS	Aktywizacja/k. bieżące	Realizacja pozostałych wskaźników	m-c	0	82	Raz w roku
4.2.3	Realizacja projektu współpracy, w tym współpracy międzynarodowej w zakresie promocji obszaru LGD „Lider w EGO”	Mieszkańcy terenu LRS	p. współpracy	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	Szt.	0	1	Umowa projektu/jednorazowo
		LGD partnerskie	p. współpracy	Liczba LGD uczestnicz. w projektach współpracy	Szt.	0	4	Umowa projektu, umowa partnerska/jednorazowo

Rozdział VI. Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

Organem decyzyjnym odpowiedzialnym za wybór projektów w Stowarzyszeniu Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO” jest 13-sto osobowa Rada, w której ani reprezentanci władz publicznych, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie ma więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji. Regulamin Rady oraz dane jej członków są załącznikami do Wniosku o wybór LSR, a skrócony opis jej podstawowych zasad działania znajduje się w Rozdziale I LSR.

LGD „Lider w EGO” w dokumentach, będących załącznikami do Wniosku o wybór LSR: **Procedury wyboru i oceny operacji w ramach wdrażania LSR 2014-2020 Lokalnej Grupy Działania „Lider w EGO”** wraz z **Procedurą ustalania lub zmiany kryteriów oceny operacji i Kryteriami wyboru operacji**, opisuje szczegółowo zasady przeprowadzania naboru wniosków w terminach przewidzianych w aktualizowanym na bieżąco i uzgodnionym z Samorządem Województwa „Harmonogramie naboru wniosków”; zasady przeprowadzania naboru wniosków, uwzględniające w procedurach obsługę wycofania wniosku; zasady przeprowadzania oceny operacji, uwzględniające następujące elementy: wstępna ocena wniosku; ocena zgodności operacji z Programem i LSR oraz wybór operacji w oparciu o lokalne kryteria wyboru; zasady rozpatrywania protestu, z zachowaniem właściwości organów/podmiotów, zgodnie z art. 22 ust. 5 ustawy RLKS; zasady przekazywania do Samorządu Województwa dokumentacji dotyczącej przeprowadzonego wyboru wniosków.

Procedury wyboru i oceny operacji oraz kryteria wyboru operacji powstały w oparciu o odpowiednie zapisy **Ustawy o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności** z dn. 20 lutego 2015 r., a także o **Wytyczne nr 1/1/2015 w zakresie jednolitego i prawidłowego wykonywania przez lokalne grupy działania zadań związanych z realizacją strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność w ramach działania „Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020** z 4 grudnia 2015 r.

Podczas wyboru operacji zachowane zostaną m.in. następujące zasady: zachowanie procedury zapewniającej bezstronność członków Rady; zapewnienie składu Rady zgodnie z wymogami określonymi w art. 32 ust. 2 lit. B rozporządzenia nr 1303/2013; zapewnienie parytetu na wszystkich posiedzeniach; ustalenie kwoty wsparcia.

Procedury wyboru i oceny operacji, a szczególnie kryteria wyboru operacji, były konstruowane przez Zespół roboczy ds. opracowywania strategii, z zastosowaniem następujących metod partycypacji, opisanych szczegółowo w Rozdziale II LSR: 1/ Publiczna debata na temat oceny zasad wyboru operacji i kryteriów za lata 2007-2013 i rekomendacji do nowej LSR; 2/ Warsztat problemowy dla Członków Organu Decyzyjnego; 3/ Spotkania informacyjno-konsultacyjne (okres przygotowawczy) – wrzesień 2015 w zakresie konsultacji kryteriów wyboru; 4/ Konsultacje indywidualne w Punkcie Informacyjnym LGD (wrzesień-grudzień 2015); 5/ Konsultacje zasad wyboru i kryteriów społeczną metodą notyfikacji.

Procedury wyboru i oceny operacji w ramach wdrażania LSR 2014-2020 Lokalnej Grupy Działania „Lider w EGO” udostępnione są na stronie internetowej Stowarzyszenia i w przypadku każdej wprowadzonej zmiany będą udostępniane na stronie internetowej w aktualnej wersji. W części II tego dokumentu: **Procedura ustalania lub zmian kryteriów oceny operacji** opisany jest szczegółowo przebieg procesu wprowadzania zmian w kryteriach wyboru operacji, a także przebieg procesu konsultacji społecznych w przypadku takich zmian.

W procedurach tych uwzględniono także powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami LGD „Lider w EGO”. W dokumencie określono także zasady konsultacji społecznych zmiany kryterium, zapisując, iż musi się to odbyć co najmniej za pośrednictwem strony internetowej LGD, przez okres minimum dwóch tygodni.

W kryteriach wyboru operacji przedstawiono definicję innowacyjności, jako: **Zastosowanie lub wprowadzenie nowych lub ulepszonych produktów, procesów (technologii), metod organizacji lub marketingu poprzez praktyczne wykorzystanie lokalnych zasobów, unikalnych i charakterystycznych na obszarze LSR (przyrodniczych, historycznych, kulturowych, czy społecznych). Innowacyjne może być ich nietypowe, niestandardowe wykorzystanie czy promocja.** Zastosowano ją m.in. w przedsięwzięciach: **1.2.1.** Rozwój przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego; **1.2.2.** Wspieranie współpracy przedsiębiorstw lokalnych; **2.3.2.** Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych; **3.1.1.** Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego.

W wyniku konsultacji społecznych, w tym z przedsiębiorcami oraz przeprowadzonej przez LGD „Lider w EGO” analizy dotychczasowych kosztów uruchomienia i wsparcia wybranych przedsiębiorstw na terenie Partnerstwa w latach 2007-2013, **przewidywana kwota wsparcia w ramach premii wynosić będzie 100 tys. zł.** W perspektywie finansowej 2007-2013 do LGD „Lider w EGO” w ramach ogłaszanych konkursów z działania „Tworzenie i rozwój

mikroprzedsiębiorstw” wpłynęło ponad 19 wniosków, na łączną kwotę: 6 600 980,92 zł. Spośród 19 wniosków o dofinansowania w kwocie 200-300 tys. wnioskowało 7 beneficjentów, zaś 12 beneficjentów o kwotę równą bądź nieco niższą niż 100 tys. zł. Zestawienie tych danych pokazuje, że przeważająca liczba beneficjentów wnioskowała o maksymalne kwoty na dofinansowanie działalności gospodarczej. Dodatkowym argumentem prezentowanym podczas spotkań konsultacyjnych było przekonanie, że tym większa jest szansa na utrzymanie Firmy i jej rozwój, im bardziej solidna podstawa przy rozpoczynaniu działalności. Oprócz tego – zdaniem uczestników spotkań konsultacyjnych – ciekawe, innowacyjne pomysły, są bardziej kapitałochłonne, niż standardowe działalności.

Wysokość wsparcia na realizację operacji w ramach LSR, tj. określenie intensywności pomocy w zależności od kategorii beneficjenta lub rodzaju operacji nie będzie przekraczać wartości określonych w Rozporządzeniu MRiRW w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach Poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014-2020. Ewentualne zmniejszenie intensywności tej pomocy w przypadku jakiegokolwiek beneficjenta lub rodzaju operacji zostanie określone w ogłoszeniu o konkursie. Nie dotyczy to jednostek samorządu terytorialnego i jego instytucji, w zakresie wkładu krajowego wynoszącego do 36,36 %.

Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO” nie przewiduje realizacji projektów grantowych. Przewidziana jest natomiast realizacja projektów własnych, m.in. w ramach Przedsięwzięcia 2.3.2. Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych, gdzie wkład własny będzie o 10% większy od wymaganego.

Rozdział VII. Plan działania

Plan działania, przedstawiony w załączeniu do LSR LIDER w EGO został powiązany z logiką realizacji LSR opisaną w rozdziale V, w którym zaprezentowano cele ogólne, szczegółowe, przedsięwzięcia i wskaźniki planowane do realizacji w okresie do 2023r. na obszarze Partnerstwa.

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PLANU DZIAŁANIA W ZAKRESIE CELÓW PRZEKROJOWYCH PROW

Cele LSR i przedsięwzięcia LSR są zgodne trzema celami przekrojowymi PROW 2014-2020, tj. ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność poprzez realizację celu szczegółowego 2.3, a w nim dwóch przedsięwzięć: **2.3.1. Innowacyjne inicjatywy partnerskie na rzecz ochrony środowiska o zapobieganiu zmianom klimatycznym (projekt współpracy) oraz 2.3.2 Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych.**

Zaplanowane kryteria wyboru, opisane w załączeniu do Wniosku o wybór LSR, oraz w rozdziale VI niniejszej LSR zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników określonych dla tego Celu.

PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA PLANU DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZASTOSOWANYCH WSKAŹNIKÓW

Zgodnie z wynikami konsultacji oraz prac Zespołu ds. opracowywania LSR Plan działania spełnia kryteria:

1. zastosowaniu listy wskaźników PROW do jak najbardziej szczegółowego i adekwatnego opisu planowanych efektów wdrażania LSR. W związku z tym, każdemu z zaplanowanych przedsięwzięć z listy wskaźników Programu przyporządkowano wszystkie wskaźniki adekwatnie do celów i przedsięwzięć.
2. uzupełnienie adekwatnych wskaźników programowych o wskaźniki własne, w przypadku przedsięwzięć wymagających doprecyzowania do ich specyfiki.
3. wszystkie wskaźniki przyjęte w Planie działania są mierzalne, przejrzyste, do każdego z nich podano źródło danych i okresy pomiaru, wartości bazowe oraz termin osiągnięcia wartości docelowej.
4. ze względu na finansowanie LSR wyłącznie w ramach programu PROW (w tym wkładu krajowego) oraz wkładu własnego wskaźniki będą w pełni osiągnięte przy zaangażowaniu tych środków, co zostało określone w Planie.
5. **Ze względu na finansowanie LSR wyłącznie w ramach PROW, w Planie działania określono wskaźniki produktu dla każdego z przedsięwzięć, natomiast w tabeli wskaźnikowej, w rozdziale V, również wskaźniki rezultatu do każdego z celów szczegółowych.**
6. LGD wskazała w Planie działania w stosunku do każdego ze wskaźników z jakich środków w ramach programu będą one realizowane.
7. **LGD określiła bieżący sposób monitorowania realizacji wskaźników zawartych w Planie działania poprzez określenie każdorazowo, w stosunku do każdego ze wskaźników Źródła danych i sposobu pomiaru.** Jednocześnie Plan działania uwzględnia podział realizacji wskaźników w okresach dwuletnich. Celem bieżącej weryfikacji stopnia osiągania poszczególnych wskaźników, LGD przewiduje prowadzenie monitoringu rocznego stopnia osiągania wskaźników produktu i rezultatu, w podziale na poszczególne przedsięwzięcia i cele, przy założeniu określania i weryfikowania oraz zapobiegania ryzykom nie zrealizowania zakładanych na kamieniach milowych poziomów wskaźników.
8. **Do realizacji celów określonych w LSR LGD LIDER w EGO przyjęła na poziomie celów ogólnych realizację wskaźników określających wpływ LSR na realizację Strategii rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, mające źródła w statystyce publicznej (GUS, BDL).**

Ogólne zasady finansowania LSR LIDER w EGO

Wsparcie w LSR przedsięwzięć z PROW, zakłada, iż kwoty określone, jako „Planowane wsparcie” obok pomocy udzielanej beneficjentom obejmują także krajowy wkład środków publicznych (36,37%), pochodzący ze środków własnych beneficjentów, będących podmiotami sektora finansów publicznych w wysokości zapewniającej współfinansowanie wkładu EFRROW, w przypadku realizacji tych przedsięwzięć przez podmioty sektora finansów publicznych.

Powiązanie Planu działania z celami LSR i budżetem

- Powiązanie zapisów Planu działania, celów określonych w LSR LIDER w EGO oraz budżetu przedstawione zostało poniżej. Poszczególne cele, w sposób zintegrowany łączy zasoby, środki, sektory służąc kompleksowości wsparcia. **Jednocześnie LGD przyjęła założenie, iż w ramach**

finansowania przedsięwzięć w ramach PROW co najmniej 50% środków przeznaczone będzie na tworzenie nowych miejsc pracy. I tak cel szczegółowy **1.1 Rozwój przedsiębiorczości** integruje operacje różnych sektorów działalności gospodarczej, zarówno w przedsięwzięciu dotyczącym rozwijania działalności gospodarczej, jak i w przedsięwzięciu dot. powstawania nowych podmiotów gospodarczych. Działania te uzupełniają przedsięwzięcia celu szczegółowego **1.2 Rozwój przetwórstwa i wsparcie produktu lokalnego**, gdzie w ramach przedsięwzięć dot. rozwoju przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego zostaną wsparte operacje w sposób szczególny wykorzystujące potencjał obszaru w zakresie produktu lokalnego. Wartość wsparcia dla zintegrowanych w ten sposób działań wynosi 42,14 % budżetu LSR. Natomiast zadania celu 2 Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r., realizowane poprzez cel szczegółowy **2.1 Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, 2.2 Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lokalnego LGD oraz 2.3 Wsparcie innowacji na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego** oparte są przede wszystkim na zasobach przyrodniczych i kulturowych tego obszaru i mają za zadanie kompleksowo i komplementarnie zachować, a często przywrócić do stanu pierwotnego, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. W ramach celu szczegółowego 2.3 będą też realizowane innowacyjne projekty współpracy na rzecz tworzenia lokalnych miejsc ekspozycji i upowszechniania rozwiązań w zakresie OZE - punktów ekspozycji energii odnawialnej w wybranych obiektach infrastruktury. Wartość wsparcia dla zintegrowanych w ten sposób działań wynosi 32,90 % budżetu LSR. Cele szczegółowe: **3.1 Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR oraz 3.2 Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD** grupują przedsięwzięcia, które w sposób jak najbardziej spójny i zintegrowany mają odpowiedzieć na potrzeby zidentyfikowanych w ramach procesu budowania partycypacyjnej diagnozy problemy grup szczególnie istotnych z punktu widzenia LSR, tj. młodzieży, osób starszych oraz mieszkańców popegeerowskich wsi i osiedli. Wartość wsparcia dla zintegrowanych w ten sposób działań wynosi 7,61 % budżetu LSR. Zadania celu 4, realizowane przez cel szczegółowy **4.1 Efektywne wdrażanie LSR do 2023r. oraz 4.2 Animacja i promocja obszaru LGD** grupują przedsięwzięcia, które przede wszystkim integrują różne podmioty wraz z działaniami własnymi LGD „Lider w EGO” na rzecz sprawnego i efektywnego wdrażania LSR oraz promocji obszaru EGO. W ramach celu 4.2 będzie też realizowany projekt współpracy międzynarodowej na rzecz wykorzystania i wspólnej promocji dziedzictwa pogranicza polsko-rosyjsko-litewsko-białoruskiego w rozwoju turystyki kwalifikowanej, w tym turystyki transgranicznej. Wartość wsparcia dla zintegrowanych w ten sposób działań wynosi 18,25 % budżetu LSR.

Założenia Harmonogramu Planu działania

Mając na uwadze zasady realizacji LSR, przyjęte w *Warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność* w określonych zapisach dotyczących harmonogramu osiągnięcia wskaźników określonych w Planie Działania LGD EGO przyjęła następujące założenia podstawowe: **do roku 2018:** LSR EGO osiągnie co najmniej 20% poziomu każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w latach 2016 – 2018.

Natomiast do roku 2021 LGD realizując LSR osiągnie co najmniej 85% poziomu każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w LSR. Jednocześnie LGD Lider w EGO planuje do roku 2018 przeznaczyć co najmniej 20 % środków na operacje w LSR związane z utworzeniem miejsc pracy. Natomiast do roku 2021 minimum 50% środków finansowych na realizację LSR na utworzenie miejsc pracy.

Rozdział VIII. Budżet LSR

LGD LIDER w EGO planując wydatkowanie środków z dostępnego funduszu EFRROW EFSI, zaprezentowała tabele finansowe, stanowiące Załącznik do LSR. Planowany budżet, w łącznej kwocie **13 822 500,00 zł** podzielony został na poszczególne zakresy wsparcia tj. realizację LSR, współpracę, koszty bieżące i aktywizację. Wysokość planowanego wsparcia określona została w PLN i nie przekracza kwoty wynikającej z załącznika nr 6 do regulaminu konkursu na wybór LSR. LSR LGD LIDER w EGO zakłada wykorzystanie wyłącznie środków z EFRROW.

W związku z tym wsparcie na koszty bieżące i aktywizację finansowane będą ze środków EFRR, opisane w tabeli budżetowej jako „Fundusz wiodący”.

LGD przystępując do realizacji LSR przyjęła w kryteriach wyboru operacji następujące zasady premiowania projektów, w których wkład własny przekracza intensywność pomocy określoną w PROW, poprzez przyznanie premii punktowej adekwatnie do poszczególnych kart określonych do poszczególnych typów przedsięwzięć.

LGD przewiduje realizację projektu własnego w ramach przedsięwzięcia 2.3.2, dotyczącego Podnoszenia wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych. W ramach projektu własnego LGD EGO przewiduje większy udział środków własnych niż wynikający z przepisów dotyczących PROW, tj. wniesienia wkładu własnego na poziomie min.10% kosztów kwalifikowanych operacji.

Rozdział IX. Plan komunikacji

Głównym celem Planu Komunikacji jest EFEKTYWNE WDROŻENIE LSR DO 2020(23) poprzez aktywizację społeczności lokalnej wraz z aktorami życia publicznego, społecznego, gospodarczego oraz grupami defaworyzowanymi określonymi w LSR. W załączniku do LSR zaprezentowano szczegółową charakterystykę zaprojektowanego przez LGD Planu Komunikacji ze wskazaniem i uzasadnieniem jego celu.

Szczegółowy Plan Komunikacji, który zaprezentowany został w załączniku nr 5 do LSR, przygotowany został przez Lokalną Grupę Działania „Lider w EGO” w procesie konsultacji ze społecznością lokalną. Zgodnie z założeniami zawiera: prezentację głównych celów i przesłanek leżących u podstaw jego opracowania; opis działań komunikacyjnych i grup docelowych oraz środków przekazu, w tym działań podejmowanych w przypadku problemów z realizacją LSR, niskim poparciem społecznym dla działań realizowanych przez LGD; opis zakładanych wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz efektów działań komunikacyjnych; analizę efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu (w tym tryb korygowania planu komunikacji); opis sposobu wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych; oraz budżet przewidziany na działania komunikacyjne.

Odpowiadają mu wskaźniki produktu oraz efekty (rezultaty) przyporządkowane zgodnie z metodologią wskaźników PROW 2014-2020. Ponadto stosownie do specyfiki zaproponowanego obszaru wsparcia i działań komunikacyjnych zaprojektowano dodatkowe wskaźniki. Każde z zaplanowanych działań komunikacyjnych odpowiada potrzebom grup docelowych, w tym odpowiednio grup defaworyzowanych.

Rozdział X. Zintegrowanie

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Lider EGO” jest dokumentem zintegrowanym i spójnym wewnątrz. Cele główne, szczegółowe, przedsięwzięcia i operacje w ramach przedsięwzięć wynikają z diagnozy obszaru, znajdują odzwierciedlenie w analizie SWOT, na bazie której utworzone zostało drzewo problemów, a następnie drzewo celów LSR.

W ramach poszczególnych celów szczegółowych (realizujących trzy cele główne Strategii) zaplanowano przedsięwzięcia, odpowiadające z jednej strony typom przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach PROW 2014-2020 i realizujących cele tego programu postawione dla Działania LEADER, z drugiej zaś integrujące w ramach poszczególnych celów szczegółowych różne sektory, partnerów, zasoby i co najmniej 3 branże działalności gospodarczej w celu kompleksowej realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

I tak cel szczegółowy **1.1 Rozwój przedsiębiorczości** integruje operacje różnych sektorów działalności gospodarczej, zarówno w przedsięwzięciu dotyczącym rozwijania działalności gospodarczej, jak i w przedsięwzięciu dot. powstawania nowych podmiotów gospodarczych. Działania te uzupełniają przedsięwzięcia celu szczegółowego **1.2 Rozwój przetwórstwa i wsparcie produktu lokalnego**, gdzie w ramach przedsięwzięć dot. rozwoju przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego oraz wspierania współpracy przedsiębiorstw zostaną wsparte operacje w sposób szczególnie wykorzystujące potencjał obszaru w zakresie produktu lokalnego i turystyki.

Natomiast zadania celu 2 Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r., realizowane poprzez cel szczegółowy **2.1 Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, 2.2 Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lokalnego LGD oraz 2.3 Wsparcie innowacji na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego** oparte są przede wszystkim na zasobach przyrodniczych i kulturowych tego obszaru i mają za zadanie kompleksowo i

komplementarnie zachować, a często przywrócić do stanu pierwotnego, dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. W celach tych operacje inwestycyjne są komplementarne z operacjami „miękkimi” dotyczącymi edukacji przyrodniczej, szkoleniami, warsztatami. W ramach celu szczegółowego 2.3 będzie też realizowany innowacyjny projekt współpracy na rzecz tworzenia lokalnych miejsc ekspozycji i upowszechniania rozwiązań w zakresie OZE - punktów ekspozycji energii odnawialnej w wybranych obiektach infrastruktury.

Cele szczegółowe: **3.1 Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR** oraz **3.2 Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD** grupują przedsięwzięcia, które w sposób jak najbardziej spójny i zintegrowany mają odpowiedzieć na potrzeby zidentyfikowanych w ramach procesu budowania partycypacyjnej diagnozy problemu grup szczególnie istotnych z punktu widzenia LSR, tj. młodzieży, osób starszych oraz mieszkańców popegeerowskich wsi i osiedli.

Zadania celu 4, realizowane przez cel szczegółowy **4.1 Efektywne wdrażanie LSR do 2023r.** oraz **4.2 Animacja i promocja obszaru LGD** grupują przedsięwzięcia, które przede wszystkim integrują różne podmioty wraz z działaniami własnymi LGD „Lider w EGO” na rzecz sprawnego i efektywnego wdrażania LSR oraz promocji obszaru EGO. W ramach celu 4.2 będą też realizowany projekt współpracy międzynarodowej na rzecz wykorzystania i wspólnej promocji dziedzictwa pogranicza polsko-rosyjsko-litewsko-białoruskiego w rozwoju turystyki kwalifikowanej, w tym turystyki transgranicznej.

Założenia LSR Lider w EGO są także zgodne i komplementarne z innymi dokumentami planistycznymi opracowanymi dla obszaru LGD. W tabeli poniżej dokonano porównania celów i założeń tych dokumentów z celami LSR.

Tabela 26. Porównanie celów i założeń dokumentów strategicznych z celami LSR

Cel strategii:	Zgodność z dokumentami strategicznymi:
1. Rozwój lokalnej gospodarki LGD „Lider w EGO” w oparciu o zasoby obszaru do 2023r.	
1.1. Rozwój przedsiębiorczości	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celami strategicznymi „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025”, tj. celem strategicznym 1. Wzrost konkurencyjności gospodarki i celami operacyjnymi: wzrost innowacyjności firm; wzrost liczby miejsc pracy. • Zgodność z osiami priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, w tym z osią 1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur. <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównym „Planu rozwoju lokalnego Powiatu Ełckiego do 2016 r.” „Rozwój gospodarczy zapewniający miejsca pracy” i celem szczegółowym „Wykorzystanie potencjału gospodarki powiatu” w zakresie m.in.: rozwoju przemysłu rolno-spożywczego ze szczególnym uwzględnieniem rynku wschodniego; stworzenia warunków do rozwoju i utrzymania przemysłu istniejącego; rozwoju przemysłu drzewnego, przetwórstwa drewna i runa leśnego; rozwoju usług turystycznych, rękodzieła i rzemiosła oraz agroturystyki. • Zgodność z celem 3 „Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych do 2015 r.” (powiatu ełckiego): Przeciwdziałanie długotrwałemu i strukturalnemu bezrobociu w zakresie: wspierania i inicjowania form rodzinnej przedsiębiorczości; aktywizacji społeczności popegeerowskich w kierunku rozwijania różnych form samozatrudnienia i przedsiębiorczości. • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: celem 2.5. Wsparcie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa i przedsięwzięciem: Program wsparcia mikro przedsiębiorczości i małej przedsiębiorczości. • Zgodność obszarami działań „Strategii Rozwoju Powiatu Gołdapskiego” w zakresie rozwoju w strukturze gospodarczej obszaru poprzez wsparcie oraz współpracę z przedsiębiorcami oraz potencjalnymi inwestorami.
1.2. Rozwój przetwórstwa i wsparcie	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z priorytetem rozwojowym „Strategii rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego” – rozwój regionalnych produktów turystycznych, w tym jako rdzeń produktu

<p>produktu lokalnego</p>	<p>turystyka zdrowotna: Gołdap jako miejscowość o statusie uzdrowiska.</p> <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: celem 5.1 Promocja wewnętrzna i zewnętrzna EOF i przedsięwzięciem: Rozwój nowych produktów turystycznych (w tym sieciowych). • Zgodność z obszarami działań „Strategii Rozwoju Powiatu Gołdapskiego” w zakresie rozwoju w strukturze gospodarczej obszaru poprzez wsparcie oraz współpracę z producentami rolnymi. • Zgodność z celem głównym: Rozwój gospodarczy zapewniający miejsca pracy „Strategii zrównoważonego rozwoju Powiatu Ełckiego do roku 2016” w zakresie m.in. wykorzystania potencjału gospodarki powiatu i tworzenia grup producentów rolników i tworzenie na ich bazie lokalnych zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego.
<p>2. Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r.</p>	
<p>2.1. Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p>	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem operacyjnym 2 „Strategii rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego”: Rozwój infrastruktury (w zakresie m.in.: budowy nowych tras i ścieżek rowerowych, ścieżek dydaktycznych, oznakowania szlaków, budowy stanic wodnych, marin, miejsc postojowych, zwiększenia liczby miejsc noclegowych). <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównym „Planu rozwoju lokalnego Powiatu Ełckiego do 2016 r.” „Zachowanie i odnowienie zasobów środowiska naturalnego” i celem szczegółowym „Racjonalne gospodarcze wykorzystanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych” w zakresie m.in.: porządkowania szlaków turystycznych i sprzątanie lasów; tworzenia gminnych plaż; rozwoju infrastruktury turystycznej oraz celem głównym „Uzyskanie nowoczesnej infrastruktury przestrzennej i pełnej infrastruktury technicznej” i szczegółowym „Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu” poprzez m.in.: wytyczenie dróg rowerowych; budowę szlaków wodnych; budowę kanałów i śluz łączących Pojezierze Ełckie z Wielkimi Jeziorami Mazurskimi; dążenie do budowy lotniska i lądowiska. • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: celem 3.5 Rozwój infrastruktury turystycznej skierowany na wykorzystanie i poszanowanie walorów i zasobów środowiska w tym z przedsięwzięciami: Poprawa zagospodarowania turystycznego i efektywne wykorzystanie zasobów EOF. • Zgodność z celami działań „Strategii Rozwoju Powiatu Gołdapskiego” w zakresie rozwoju w strukturze gospodarczej obszaru poprzez rozwój turystyki (baza noclegowa, zagospodarowanie obiektów istotnych kulturowo i turystycznie).
<p>2.2. Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lokalnego LGD</p>	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z osiami priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, w tym z osią 6 - KULTURA I DZIEDZICTWO. <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównym „Planu rozwoju lokalnego Powiatu Ełckiego do 2016 r.” „Uzyskanie nowoczesnej infrastruktury przestrzennej i pełnej infrastruktury technicznej” i szczegółowym „Poprawa estetyki powiatu”. • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: Celem 1.4 Wzrost jakości i poszerzenie oferty usług administracji, placówek edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno-sportowych w tym z przedsięwzięciami: Poprawa oferty kulturalnej; Rewitalizacja obiektów zabytkowych na terenie EOF.
<p>2.3. Wsparcie innowacji na rzecz ochrony</p>	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celami, priorytetami i kierunkami działań „Programu Ochrony Środowiska Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2011-2014 z uwzględnieniem perspektywy

<p>przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego</p>	<p>na lata 2015-2018”, zwłaszcza z: Priorytetem I, kierunkiem I.9. Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa; Priorytetem II, kierunkiem II.1. Ochrona przyrody i krajobrazu, oraz kierunkiem II. 6. Ochrona klimatu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celami strategicznymi „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025”, tj. celem strategicznym 4. NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA ROZWOJU i celem operacyjnym: poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego. • Zgodność z osiami priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, w tym z osią 5 - ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE I RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW. <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównym i szczegółowymi „Planu rozwoju lokalnego Powiatu Ełckiego do 2016 r.”, w tym z: celem głównym „Zachowanie i odnowienie zasobów środowiska naturalnego” i celem szczegółowym „Edukacja ekologiczna społeczeństwa” w zakresie opracowania i realizacji programu edukacji ekologicznej oraz promocji OZE. • Zgodność z celem strategicznym „Powiatowego Programu Ochrony Środowiska na lata 2012- 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019” (powiat ełcki), tj. „Ochrona zasobów, poprawa jakości środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców”. • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: celem 2.3. Zachowanie i ochrona bogactw przyrodniczych i krajobrazowych tym z przedsięwzięciem: Program edukacji ekologicznej mieszkańców i turystów. • Zgodność z założeniami „Programu ochrony środowiska dla powiatu oleckiego na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020” i działaniami minimalizującymi negatywne oddziaływanie na środowisko. • Zgodność obszarami działań „Strategii Rozwoju Powiatu Gołdapskiego” w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez termomodernizację obiektów i wsparcie nowych technologii oraz rozwiązań mających na celu poprawę stanu środowiska.
<p>3. Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców LGD „Lider w EGO” do 2023r.</p>	
<p>3.1. Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR</p>	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównym: Wzmocnienie kapitału społecznego w województwie warmińsko-mazurskim „Programu Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na lata 2016-2021” i celami szczegółowymi: 1. Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w kształtowaniu polityk publicznych; 2. Wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w realizacji zadań publicznych samorządu województwa. • Zgodność z celami i działaniami „Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020”, zwłaszcza z: Celem 1.1. Sprawny system wsparcia ekonomii społecznej. • Zgodność z celami strategicznymi „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego woj. warmińsko-mazurskiego do roku 2025”, tj. celem strategicznym 2. WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ i celem operacyjnym: Rozwój kapitału społecznego. • Zgodność z IV celem szczegółowym „Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2013-2017”: Poprawa infrastruktury oraz wzrost liczby kadry specjalistycznej podmiotów wspierających rodzinę, funkcjonujących i nowotworzonych na poziomie lokalnym i działaniem 4: Inicjowanie tworzenia placówek wsparcia dziennego w następujących formach: opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych; specjalistycznej; pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę. • Zgodność z osiami priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, w tym z osią 11 - WŁĄCZENIE SPOŁECZNE. <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z Celem IV. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (osoby uzależnione,

	<p>współzależnione, starsze, niepełnosprawne, ofiary przemocy domowej) „Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych 2014-2020” (powiat gołdapski).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównym „Planu rozwoju lokalnego Powiatu Ełckiego do 2016 r.” „Podniesienie jakości życia mieszkańców” i celem szczegółowym „Podniesienie poziomu wykształcenia i świadomości społeczeństwa” poprzez wspieranie działań organizacji pozarządowych; kontraktowanie usług w organizacjach pozarządowych; kształtowanie świadomości społecznej poprzez wspieranie działań kulturalnych; wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży. • Zgodność z „Wieloletnim programem współpracy Powiatu Oleckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2015-2019” i jego celami szczegółowymi w zakresie: podniesienia jakości i efektywności prowadzenia dialogu obywatelskiego w sprawach istotnych dla lokalnej społeczności, zwiększenia udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów oraz wspierania procesu integracji sektora pozarządowego, tworzenia warunków do społecznej aktywności. • Zgodność obszarami działań „Strategii Rozwoju Powiatu Gołdapskiego” w zakresie rozwoju kultury, turystyki i sportu poprzez wsparcie oraz organizację imprez kulturalnych, turystycznych i mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów.
<p>3.2. Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD</p>	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celami i działaniami „Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020”, zwłaszcza z: Celem 2.1. Wzrost poziomu wiedzy i doświadczenia w sektorze ekonomii społecznej wśród różnych grup społecznych województwa. • Zgodność z osiami priorytetowymi Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020, w tym z osią 2 - Kadry dla gospodarki oraz 10 Regionalny rynek pracy. <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celami i kierunkami działań „Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych 2014-2020” (powiat gołdapski), w szczególności z Celem II. Wspieranie aktywności zawodowej (w zakresie szkolenia bezrobotnych i dostosowanie kierunków kształcenia; przygotowania zawodowego dorosłych) oraz z Celem III. Aktywizacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: celem 1.4 Wzrost jakości i poszerzenie oferty usług administracji, placówek edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjno-sportowych.
<p>4. LGD „Lider w EGO” obszarem aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w 2023r.</p>	
<p>4.1. Efektywne wdrażanie LSR do 2023r.</p>	<p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność m.in. z kierunkami działań „Powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych na lata 2003 – 2015” (powiat olecki) jak zorganizowanie punktu informacyjnego dotyczącego praw i uprawnień osób niepełnosprawnych, bezrobotnych oraz innych osób potrzebujących pomocy państwa.
<p>4.2 Animacja i promocja obszaru LGD</p>	<p><u>NA SZCZEBLU WOJEWÓDZKIM:</u></p> <p>Zgodność z priorytetem rozwojowym: Skuteczna promocja produktów turystycznych „Strategii rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego” i celem strategicznym 1. Poprawa promocji regionu i produktów turystycznych.</p> <p><u>NA SZCZEBLU POWIATOWYM:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zgodność z celem głównymi „Planu rozwoju lokalnego Powiatu Ełckiego do 2016 r.” „Rozwój gospodarczy zapewniający miejsca pracy” i celem szczegółowym „Wspieranie i inicjowanie rozwoju powiatu” w zakresie m.in.: promocji powiatu. • Zgodność z celami strategicznymi i operacyjnymi „Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025” oraz „Prognozą oddziaływania na środowisko Zintegrowanej Strategii Rozwoju Ełckiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2025”: celem 5.1 Promocja wewnętrzna i zewnętrzna EOF i przedsięwzięciem: Rozwój nowych produktów

	turystycznych (w tym sieciowych).
--	-----------------------------------

Rozdział XI. Monitoring i ewaluacja

Ocena jakości i skuteczności osiągania założonych celów jest jednym z podstawowych narzędzi strategicznych. Doświadczenia z realizacji działań ewaluacyjnych³⁰ w okresie 2007-2013 oraz wdrożone rekomendacje wskazują na potrzebę oceny procesu zachodzących zewnętrznie zmian oraz jak najlepsze dostosowanie zapisów LSR do realiów długiego okresu programowania.

Procedura monitoringu i ewaluacji została szczegółowo opisana w załączniku do LSR. Poniżej prezentowane zostają wyłącznie wybrane elementy stanowiące o istocie problematyki.

Zgodnie z przyjętą procedurą monitoringu i ewaluacji LGD LIDER w EGO realizować będzie działania monitoringowe (na bieżąco) oraz ewaluację ex-ante, ex-post (2023) oraz ewaluację on-going (na kamieniach milowych w 2018 i 2023r.).

Ocena jakości realizowanych zadań wykonywana będzie na dwóch płaszczyznach: ocenie on-going i ex post w zakresie dotychczas wykonanych zadań oraz nowych zadań, które mają dopiero zostać wprowadzone do realizacji (ex ante). Ewaluacja dokonywana będzie przy zastosowaniu stosownych do rodzaju i aspektów oceny kryteriów ewaluacyjnych, zgodnie z praktyką ewaluacji³¹. Wśród nich m.in. w kontekście ewaluacji funkcjonowania LGD i wdrażania LSR, każdorazowo, w zależności od zakresu ewaluacji uwzględnione zostaną:

- **Trafność (relevance)** - kryterium to pozwala ocenić, w jakim stopniu przyjęte cele LSR odpowiadają zidentyfikowanym problemom na obszarze LGD i/lub realnym potrzebom beneficjentów;
- **Efektywność (efficiency)** - kryterium to pozwala ocenić poziom „ekonomiczności” wdrażania LSR, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów. Nakłady rozumiane są jako zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas;
- **Skuteczność (effectiveness)** - kryterium to pozwala ocenić, do jakiego stopnia cele LSR zdefiniowane na etapie przygotowywania zostały osiągnięte;
- **Użyteczność** – na ile potrzeby beneficjentów zostały zaspokojone;
- **Trwałość efektów (sustainability)** – kryterium to pozwala ocenić czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju;

Zarząd LGD przystępując do badania ewaluacyjnego, każdorazowo wspólnie z podmiotem dokonującym ewaluacji (pracownicy biura/komisja rewizyjna/podmiot zewnętrzny) będzie przygotowywał wytyczne do ewaluacji (on-going/ex-post), w których postawione zostaną pytania ewaluacyjne, uwzględniające odpowiednio dopasowane i opisane kryteria ewaluacyjne³².

2018/2023: Ewaluacja on-going w zakresie wdrażania LSR będzie przeprowadzana wewnętrznie – na podstawie metodologii sporządzonej przez pracowników biura w zakresie Wdrażania LSR. Raport z ewaluacji poddany zostanie ocenie Komisji Rewizyjnej, która dokona oceny i wyda rekomendacje po przeanalizowaniu wszystkich zrealizowanych działań i operacji, pod kątem określenia efektów tych przedsięwzięć, a także wpływu, jaki miała ich realizacja na osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

2018/2023: Ewaluacja on-going funkcjonowania LGD będzie prowadzona przez Komisję Rewizyjną LGD „Lider w EGO”, która we współpracy z podmiotem zewnętrznym dokona oceny pracy biura LGD, pracy Zarządu LGD, efektywności stosowanych procedur. Przedstawi wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, które zapewnią wyższą efektywność działania LGD i lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

2023: Ewaluacja ex-post zarówno w zakresie funkcjonowania, jak również wdrażania LGD dokonana zostanie w 2023r. przez podmiot zewnętrzny, celem nadania jej obiektywności oceny procesów.

2016-2023: Monitoring wdrażania LSR i funkcjonowania LGD, realizowany będzie wewnętrznie przez Biuro LGD, stosownie do opisu obowiązków pracowniczych (Załącznik do Wniosku). Sprawozdanie roczne monitoringowe przedkładane będzie do UMWWM oraz Komisji Rewizyjnej LGD, ponadto będzie zaprezentowane na Walnym Zgromadzeniu członków LGD. Obowiązkowymi elementami monitoringu będą: statystyki związane z

³⁰ Raport z badania ewaluacyjnego Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Lider w EGO”, BIOSTAT, Olecko 2012.

³¹ <http://www.pte.org.pl/index.php/o-ewaluacji/czym-jest-ewaluacja>

³² J.w.

wykorzystaniem środków w ramach poszczególnych działań oraz prezentacja wskaźników poszczególnych działań w odniesieniu do zakładanych wartości. Treść sprawozdania monitoringowego będzie zamieszczony na stronie internetowej LGD.

Ad hoc: ewaluacja ex ante dokonywana będzie w zależności od potrzeb przez Zarząd LGD na wniosek społeczności/organów LGD/innych (procedura zgłaszania wniosków opisana w załączniku do LSR – Aktualizacja LSR) i dotyczyć będzie typów przedsięwzięć/celów, które są znajdą się w fazie planowania i podejmowania decyzji o ich realizacji. Organem właściwym do wykonania ewaluacji ex ante jest Zarząd LGD. Ocena polega na obowiązku sporządzenia analizy w stosunku do każdego planowanego przedsięwzięcia, która obejmie: cel jego realizacji, zakres osiągania celów określonych w LSR poprzez planowane przedsięwzięcie, grupę docelową, w tym defaworyzowaną, adekwatność projektu, przygotowanie projektu i jego planu w kontekście wewnętrznej spójności i logiki planowania, opis przedsięwzięcia, źródła finansowania przedsięwzięcia wraz ze wskazaniem środków na ewentualne prefinansowanie (jeśli dotyczy), uzasadnienie wyboru działań pod kątem celowości i efektywności.

Rozdział XII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”, opracowując Lokalną Strategię Rozwoju LGD „Lider w EGO” na lata 2014-2023 na podstawie art. 54 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, przedstawiła projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko opiniowaniu przez właściwe organy, o których mowa w art. 57 i 58, tj.:

1. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie
2. Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie

Organ zapewnił również możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, zgodnie z przepisami działu III rozdział 1 i 3 ww. ustawy. Na podstawie art. 39 ust. 1. ustawy Organ opracowujący projekt dokumentu poddał do publicznej wiadomości informację o:

- 1) przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie;
- 2) możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu;
- 3) możliwości składania uwag i wniosków;
- 4) sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania;
- 5) organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków.

Informacja została poddana do publicznej informacji w dniu 20.11.2015r. poprzez ogłoszenie na tablicy ogłoszeń LGD „Lider w EGO”, ul. Plac Wolności 2 w Olecku oraz zamieszczona na stronie internetowej LGD WWW.liderwego.pl

Uwagi i wnioski można było składać w ciągu 21 dni od daty ogłoszenia, tj. do dnia 14.12.2015r. W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

Lokalna Grupa Działania „Lider w EGO”, opracowując Lokalną Strategię Rozwoju LGD „Lider w EGO” na lata 2014-2023 (dalej Strategia), przystąpiła do przeprowadzenia postępowania strategicznej oceny oddziaływania. Została opracowana prognoza oddziaływania na środowisko. W jej ramach, wykonano analizę wariantów, a następnie przeprowadzono ocenę wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska w odniesieniu do:

- oddziaływania na środowisko,
- wpływu na standardy jakościowe,
- ochronę zasobów.

W prognozie odniesiono się do:

- wariant „0” – wariant zakładający pozostawienie obecnego stanu i zaniechanie realizacji celów i działań opisanych w Strategii,
- wariant I – zgodnie z przyjętymi założeniami, ze względu, że proponowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach Strategii mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko, wariant ten jest tożsamy z wariantem najbardziej korzystnym dla środowiska, tj. uwzględniający cele ochrony środowiska w poszczególnych dziedzinach.

W wyniku przeprowadzonej strategicznej oceny oddziaływania, Strategia została zweryfikowana pod kątem:

1. zapisów opracowanej prognozy oddziaływania
Organ przyjął do realizacji zaproponowane rekomendacje w celu osiągnięcia wariantu najbardziej korzystnego dla środowiska, zgodnie z zapisami prognozy oddziaływania na środowisko.
2. opinii właściwych organów, o których mowa w art. 57 i 58, tj.:
*Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Olsztynie
Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Olsztynie*
3. zgłoszonych uwag i wniosków w ramach zapewnionego udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko
W trakcie konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

Organ opracowujący Strategię rozważył również propozycje dotyczące metod i częstotliwości przeprowadzania monitoringu skutków realizacji postanowień dokumentu, przedstawione w opracowanej prognozie. Zdefiniowane w prognozie wskaźniki, mogą stanowić źródło monitorowania i oceny osiągnięcia poszczególnych celów Strategii. Organ prowadząc realizację założonych w Strategii działań i zadań, będzie prowadził ich monitoring, zgodnie z zaproponowanymi w prognozie wskaźnikami.

Wykaz wykorzystanej literatury

1. Raport z badania potencjału osobowego obszaru działania Stowarzyszenia LGD „Lider w EGO”, Jarosław Rżany, Suwałki 2014.
2. Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Lider w EGO” na lata 2009-2015.
3. Raport z badania diagnozy potrzeb mieszkańców obszaru działania LGD „Lider w EGO” pod kątem oszacowania potencjału rozwojowego obszaru, celem wypracowania Pakietów Turystycznych (porozumień tematycznych w dziedzinie turystyki) w ramach projektu współpracy pn. „Północ - Południe EKO-TOUR”, Andrea Consulting, Suwałki 2014;
4. Raport z badania na potrzeby diagnozy funkcjonowania strony internetowej www.mapa.liderwego.pl utworzonej w ramach projektu współpracy pn. „Północ - Południe EKO-TOUR”, Andrea Consulting, Suwałki 2014.
5. Raport infrastruktura EGO. Badanie własne na podstawie danych z gmin EGO i statystyki publicznej. LGD LIDER w EGO. E. Jaśkiewicz, lipiec 2015.
6. STRATEGIA ROZWOJU OBSZARU EKO SZLAK - ŁĄŻNA STRUGA, praca zbiorowa: Zbigniew Brodziński, Agnieszka Iwanicka-Skowerenda, Urszula Rozalia Hendzel, Janusz Hendzel, Jerzy Koźbiel, Paweł Wilk, Marek Wojcieszek; Olecko, 2013.
7. Raport z badania ewaluacyjnego Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania „Lider w EGO”, BIOSTAT, Olecko 2012.
8. Sprawozdanie z realizacji Programu współpracy JST woj. warmińsko-mazurskiego z NGO.
9. Wnioski Planu Komunikacji z konsultacji metodą dyskusji otwartych, konsultacji indywidualnych, eksperckich z instytucjami rynku pracy w zakresie działań skierowanych do grup defaworyzowanych oraz Punktu. Opracowanie Własne. Olecko. XI.2015.
10. STRATEGIA rozwoju produktów lokalnych EGO (2014-2020), SIRT, Olecko 2014.
11. Dane Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Warszawie
12. Dane ROPS w Olsztynie

Strony internetowe:

www.stat.gov.pl

<http://media.ngo.pl/x/250757>

<http://ukraincy.wm.pl>

<http://olsztyn.stat.gov.pl/statystyczne-vademecum-samorzadowca>

<http://wybory2010.pkw.gov.pl>

<http://wybory2011.pkw.gov.pl/att/pl>

www.decdujemyrazem.pl/...ja/baza_dobrych_praktyk.html

<http://www.liderwego.pl/?a-n-k-i-e-t-a-dotyczaca-nowotworzonej-lsr-2014-2020-wejdz-i-wypelnij----->

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!,308

<http://www.pte.org.pl/index.php/o-ewaluacji/czym-jest-ewaluacja>

www.osp.org.pl

http://www.pzd.olecko.pl/?Obszar_dzia%C5%82ania: Po%C5%82o%C5%BCenie_miasta_i_powiatu

Spis map:

Mapa 1. Obszar LGD „Lider w EGO” na tle województwa warmińsko-mazurskiego	3
Mapa 2. Obszar LGD „Lider w EGO”	3

Spis rysunków:

Rysunek 1. Drzewo celów LSR LGD „Lider w EGO”	37
---	----

Spis tabel:

Tabela 1. Powierzchnia, typ gmin oraz liczba ludności w 2013 r. na obszarze LGD „Lider w EGO”	3
Tabela 2. Reprezentatywność sektorów LGD	5
Tabela 3. Ludność wg miejsca zamieszkania ogółem (stan na 31 XII)	12
Tabela 4. Przyrost naturalny	13
Tabela 5. Wskaźnik obciążenia demograficznego - ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	14
Tabela 6. Liczba i lokalizacja osiedli popegeerowskich na terenie LGD „Lider w EGO”	15
Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem	16
Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w podziale na mikro, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa (wg ilości zatrudnionych osób)	16
Tabela 9. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	17
Tabela 10. Rodzaje gruntów i użytków rolnych w 2010 r. (Powszechny Spis Rolny)	19
Tabela 11. Liczba producentów prowadzących działalność w zakresie ekologicznej uprawy roślin i utrzymania zwierząt na terenie LGD	20
Tabela 12. Pracujący ogółem	22
Tabela 13. Pracujący na 1000 ludności	22
Tabela 14. Bezrobotni zarejestrowani ogółem	23
Tabela 15. Stopa bezrobocia rejestrowanego	23
Tabela 16. Liczba organizacji pozarządowych działających na terenie LGD w 2006 i 2014 r.	24
Tabela 17. Gospodarstwa domowe oraz osoby w gospodarstwach domowych korzystające z pomocy społecznej ..	27
Tabela 18. Korzystający ze świadczeń rodzinnych	28
Tabela 19. Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w latach 2011-2013 ..	28
Tabela 20. Wskaźnik deprivacji lokalnej w wybranych gminach w latach 2009-2013 (liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie na każde 1000 mieszkańców)	29
Tabela 21. Liczba, nazwa/ lokalizacja/ problem osiedli popegeerowskich	29
Tabela 22. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	31
Tabela 23. Wybrane imprezy cykliczne. Stan na 2014 r.	33
Tabela 24. Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników	38
Tabela 25. Cele i wskaźniki w LSR „Lider w EGO”	48
Tabela 26. Porównanie celów i założeń dokumentów strategicznych z celami LSR	60
Tabela 27. Budżet działań komunikacyjnych (koszty bieżące i animacja)	81

Załączniki do LSR

ZAŁĄCZNIK 1. Procedura aktualizacji LSR

Sposób aktualizacji LSR uwzględniający udział społeczności lokalnej:

Zespół opracowujący LSR nie zastrzega sobie prawa do jednoznacznego sposobu określania kierunków podejmowanych działań. Sugestie wnoszone przez społeczność lokalną obszaru EGO oraz prowadzona sukcesywnie ewaluacja może wykazać potrzebę modyfikacji niektórych, przyjętych w LSR zapisów. Z tego względu przyjęto procedury aktualizacji LSR. Ze względu na szeroki zakres konsultacji społecznych, z różnymi środowiskami mieszkańców subregionu, jest ważne wsłuchiwanie się w sugestie i opinie mieszkańców. Zakres i charakter wprowadzanych zmian nie może jednak pozostawać w sprzeczności do wymogów programowych PROW, idei Lidera oraz innych nadrzędnych dokumentów.

Mając powyższe na uwadze, w celu dokonania zmian w LSR, przyjęto następującą ścieżkę postępowania:

1. Za przygotowanie projektów zmian w LSR odpowiada biuro LGD, na wniosek grup formalnych i nieformalnych mieszkańców;
2. Zmiany mogą być rozpatrywane w przypadku:
  - 2.1. wniosku z ewaluacji LSR,
  - 2.2. wniosku Zarządu LGD, w tym w wyniku spotkań konsultacyjnych,
  - 2.3. wniosku co najmniej 50 mieszkańców obszaru działania EGO,
  - 2.4. wniosku organizacji pozarządowej z obszaru działania EGO,
  - 2.5. w związku z koniecznością dostosowania LSR do wymogów instytucji wdrażającej lub zarządzającej.
3. Projekt wraz z uzasadnieniem zostaje przekazany do konsultacji na co najmniej 2 tygodnie przed planowanym terminem przyjęcia zmian, przy czym zostaje wskazany termin zakończenia konsultacji:
  - 3.1. na stronie internetowej LGD,
  - 3.2. członkom LGD na wskazany przez nich adres poczty elektronicznej lub pocztą za zwrotnym potwierdzeniem odbioru,
  - 3.3. w urzędach gmin wywieszana jest informacja o wprowadzanych zmianach wraz ze wskazaniem strony www, gdzie można zapoznać się z ich zakresem,
  - 3.4. do Urzędu Marszałkowskiego.
4. Uwagi do projektu zmian mogą wносить mieszkańcy obszaru działania oraz instytucje i organizacje działające na jego terenie;
5. Okres konsultacji kończy się na 7 dni przed planowanym terminem uchwalenia zmian;
6. Zarząd LGD sporządza listę uwag ze wskazaniem sposobu ich rozpatrzenia;
7. Zmiany do LSR wprowadza Walne Zgromadzenie członków LGD zwykłą większością głosów;
8. W sytuacjach wyjątkowych, za które rozumie się zagrożenie dla prawidłowości realizacji projektu możliwe jest skrócenie okresu konsultacji, jednakże wymaga to pisemnej zgody instytucji wdrażającej. Powyższa procedura zabezpiecza interesy społeczności lokalnych w zakresie partycypacyjnego uczestnictwa w ewentualnej aktualizacji LSR i zabezpiecza możliwości wnoszenia uwag do realizowanej LSR.
9. Powyższa procedura nie jest obowiązkowa w przypadku wystąpienia zmian w przepisach prawa powszechnie obowiązującego oraz w przypadku wezwania przez Samorząd Województwa do wprowadzenia zmian. W takich przypadkach wystarczające jest dokonanie aktualizacji LSR zgodnie z zaistniałymi zmianami w przepisach lub zgodnie z wezwaniem Samorządu Województwa oraz przyjęcie zaktualizowanej LSR przez Zarząd LGD w formie uchwały. Po dokonaniu aktualizacji LSR w takim trybie LGD występuje z wnioskiem o akceptację zmian do Samorządu Województwa. Zmiana obowiązuje od dnia akceptacji przez Samorząd Województwa. Zatwierdzona LSR jest udostępniana w Biurze LGD i na stronie internetowej LGD.

ZAŁĄCZNIK 2: Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Lider w EGO przyjęła następującą procedurę dokonywania ewaluacji i monitoringu:

1. GŁÓWNE ELEMENTY PODLEGAJĄCE EWALUACJI

1.1. FUNKCJONOWANIE LGD I WDRAŻANIE LSR

- 1.1.1. FUNKCJONOWANIE LGD: Ewaluacji podlegać będą te obszary, które potwierdzą sprawność, efektywność funkcjonowania LGD, w tym m.in.: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, sposobu przepływu informacji, ocena pracowników;
- 1.1.2. WDRAŻANIE LSR: Ewaluacji podlegać będą obszary potwierdzające czy realizacja LSR przebiega zgodnie z założeniami, w tym m.in.: zgodność realizacji celów i wskaźników z dokumentami wyższego rzędu, ocena wpływu wybranych operacji na realizację celów, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur.

2. CZAS I OKRES POMIARU PLANOWANYCH EWALUACJI

Badania ewaluacyjne uruchamiane będą jako:

Ewaluacja bieżąca (on-going) – przeprowadzana w trakcie realizacji, oparta o analizę i ocenę wyników monitoringu, powiązana z kamieniami milowymi wdrażania LSR (tj. uruchomiona w trzecim i szóstym roku realizacji LSR: 2018 i 2021). Obejmie swoim pomiarem okres za lata 2016-2018 oraz 2019-2021. Ewaluacja on-going obejmie swoim zarówno funkcjonowanie LGD jak i wdrażanie LSR.

Ewaluacja ex post – podsumowująca (2023), będzie miała charakter strategiczny, przeprowadzona zostanie na zakończenie wdrażania LSR.

Ewaluacja ex-ante (planowane przedsięwzięcia) dotyczyć będzie zakresów/przedsięwzięć/typów operacji, które będą planowane do ewentualnej realizacji. Termin ustalany będzie na bieżąco - ad hoc - w zależności od potrzeb aktualizacyjnych LSR.

3. SPOSÓB PROWADZENIA EWALUACJI I WYKORZYSTANIE WYNIKÓW EWALUACJI

3.1. W zakresie wdrażania LSR:

Zarząd LGD odpowiedzialny będzie dwukrotnie (**2018/2021**) za przeprowadzenie ewaluacji on-going oraz jednokrotnie za ewaluację ex-post (2023). Ewaluacje uwzględnią stosowne pytania ewaluacyjne; kryteria ewaluacji; metody i narzędzia. Biuro LGD, na zlecenie Zarządu LGD przygotowuje Raport z Ewaluacji, który zostanie przedstawiony do akceptacji Komisji Rewizyjnej LGD oraz zaprezentowany zostanie na forum WZC.

SPOSÓB WYKORZYSTANIA WYNIKÓW ON-GOING/EX-POST: Raporty z ewaluacji on-going posłużą do wprowadzenia ewentualnych korekt do LSR, wynikających z śródkresowej oceny wdrażania LSR i rekomendacji.

Organem właściwym do wykonania ewaluacji ex-ante przedsięwzięć do wdrażania w ramach LSR będzie Zarząd LGD. Powyższa analiza musi być zaopiniowana przez Komisję Rewizyjną, która zobowiązana jest do niezwłocznego jej wydania, nie później jednak niż w przeciągu 7 dni. W przypadku braku uzyskania opinii wymóg jej zaczerpnienia uważa się za spełniony. **SPOSÓB WYKORZYSTANIA WYNIKÓW EX-ANTE:** Efekty ewaluacji na tym poziomie stanowią podstawę do wprowadzenia zmian, o których mowa w procedurze aktualizacji LSR.

3.2. W zakresie funkcjonowania LGD:

Celem uniknięcia braku bezstronności w zakresie ewaluacji funkcjonowania LGD, w tym m.in. oceny jakości świadczonych usług; oceny pracowników, ewaluacja zarówno on-going (2018 i 2021) jak również ex-post (2023) zostanie wykonana przez **Podmiot Zewnętrzny**, który ustali z Zarządem LGD wytyczne ewaluacji, pytania ewaluacyjne; kryteria ewaluacji; metody i narzędzia. Badanie i raport z ewaluacji, wraz z rekomendacjami zostanie przedstawiony do akceptacji Komisji Rewizyjnej LGD oraz zaprezentowany zostanie Zarządowi LGD i na forum WZC. **SPOSÓB WYKORZYSTANIA WYNIKÓW:** Raporty z dwóch ewaluacji on-going funkcjonowania LGD posłużą do wprowadzenia ewentualnych modyfikacji procesu zarządzania LGD, sposobu świadczenia usług (doradztwa), animacji, wynikających z oceny LGD i rekomendacji Podmiotu Zewnętrznego.

4. ELEMENTY PODLEGAJĄCE MONITOROWANIU

4.1. FUNKCJONOWANIE LGD I WDRAŻANIE LSR

Monitoringowi podlegać będzie jakość świadczonych usług animacyjnych przez LGD, w tym m.in. ocena szkoleń/wydarzeń/eventów oraz doradztwa na rzecz beneficjentów świadczonego w biurze LGD. Procedura przewiduje włączenie do monitoringu innych aspektów wynikające z bieżących potrzeb LGD. W zakresie Wdrażania LSR rejestrowany będzie stopień wykorzystania budżetu, poziom realizacji poszczególnych wskaźników, poziom zainteresowania ogłaszanymi konkursami, źródłami wiedzy o działalności LGD i konkursach.

5. POZYSKIWANIE DANYCH/ CZAS I OKRES POMIARU MONITORINGOWEGO

Monitoring prowadzony będzie przez upoważnionego pracownika biura, zgodnie z opisem obowiązków - stanowiącym załącznik do Regulaminu Biura LGD. Monitoring dotyczyć będzie zarówno kwestii finansowych jak i rzeczowych realizowanych działań w zakresie LSR i funkcjonowania LGD. W zakresie zbierania danych (m.in. ankiety beneficjentów; % wykorzystania budżetu, ilość podpisanych umów, monitoring jakości prowadzonych działań animacyjnych (zgodnie z procedurą oceny, w tym np. szkoleń, efektywności doradztwa) działania będą prowadzone na bieżąco przez upoważnionych pracowników LGD. Na tej podstawie sporządzane będzie sprawozdanie roczne, na udostępnionych przez UMWWM formularzach.

SPOSÓB WYKORZYSTANIA WYNIKÓW ANALIZ MONITORINGOWYCH: Sprawozdania roczne zostaną wykorzystane jako materiał wyjściowy do ewaluacji on-going oraz na ich podstawie planowane mogą być nowe przedsięwzięcia w LSR, oceniane w ewaluacji ex-ante.

6. ZAKŁADANE KRYTERIA EWALUACJI

Zarząd LGD przystępując do badania ewaluacyjnego, każdorazowo będzie przygotowywał wytyczne do ewaluacji (on-going/ex-post), w których postawione zostaną pytania ewaluacyjne, uwzględniające odpowiednio dopasowane i opisane kryteria ewaluacyjne³³. Wśród nich m.in. w kontekście ewaluacji funkcjonowania LGD i wdrażania LSR, każdorazowo, w zależności od zakresu ewaluacji uwzględnione zostaną, opisane w rozdziale 11 LSR:

- Trafność (relevance)
- Efektywność (efficiency)
- Skuteczność (effectiveness)
- Użyteczność
- Trwałość efektów (sustainability)

---

³³ J.w.

ZAŁĄCZNIK 3. Plan Działania

CEL OGÓLNY nr 1. Rozwój lokalnej gospodarki LGD „Lider w EGO” w oparciu o zasoby obszaru do 2023r.	Lata		2016-2018 realizacja			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program PROW / RPO	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika (PRODUKTU)	Wartość z Jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastają.	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z Jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowan. wsparcie (zł)	Wartość z jednostka miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowan. wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)			
Cel szczegółowy 1.1. Rozwój przedsiębiorczości														PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1.1. Podejmowanie działalności gospodarczej na obszarze EGO	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	24 szt.	55,81 %	2 400 000	19 szt.	100 %	1 900 000	0	0	0	43	4 300 000	PROW	Realizacja LSR	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1.2. Rozwijanie działalności gospodarczej na obszarze EGO	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	3 szt.	52,68 %	540 004	3 szt.	100%	485 130	0	0	0	6	1 025 134		Realizacja LSR	
Razem cel szczegółowy 1.1				2 940 004			2 385 130			0		5 325 134			
Cel szczegółowy 1.2. Rozwój przetwórstwa i wsparcie produktu lokalnego														PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.2.1: Rozwój przedsiębiorczości w obszarze produktu i przetwórstwa lokalnego	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	0	0	0	1szt.	100%	500 000	0	0	0	1	500 000	PROW	Realizacja LSR	
Razem cel szczegółowy 1.2				0			500 000			0		500 000			
Razem cel ogólny 1				2 940 004			2 883 593			0		5 825 134			
CEL OGÓLNY nr 2. Poprawa stanu ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury na terenie LGD „Lider w EGO” do 2023r.	Lata		2016-2018 realizacja			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program (PROW / RPO)	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z Jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z Jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z Jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)			
Cel szczegółowy 2.1. Wsparcie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej														PROW	

PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1.1. Ogólnodostępna infrastruktura turystyczna i rekreacyjna	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	21 sztuk	87,50 %	2 061 598,93	3 sztuki	100%	733 389,59	0	0	0	24	2 794 988,52	PROW	Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.1				2 061 598,93			733 389,59			0		2 794 988,52		
Cel szczegółowy 2.2. Udostępnianie infrastruktury lokalnej, kulturalnej wraz z zachowaniem obiektów dziedzictwa lokalnego LGD													PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.2.1. Dbłość o obiekty kultury i zabytki na terenie LGD „Lider w EGO”	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej	1 sztuka	100 %	163 950	0	0	0	0	0	0	1	163 950	PROW	Realizacja LSR
	Liczba zabytków poddanych pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	1 sztuka	100%	202 704	0	0	0	0	0	0	1	202 704		Realizacja LSR
	Liczba operacji obejmujących wyposażenie podmiotów działając. w sferze kultury	2 sztuki	100%	110 656,77	0	0	0	0	0	0	2	110 656,77		Realizacja LSR
	Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	3 sztuki	100%	143 909,74	0	0	0	0	0	0	3	143 909,74		Realizacja LSR
Razem cel szczegółowy 2.2				621 220,51			0			0		621 220,51		
Cel szczegółowy 2.3. Wsparcie innowacji na rzecz ochrony przyrody i zachowania dziedzictwa przyrodniczego													PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.3.1 Innowacyjne Inicjatywy partnerskie na	Liczba przygotowanych projektów współpracy	1 sztuka	50%	117 400,64	1 sztuka	100 %	871.053,35	0	0	0	2	988 453,99	PROW	Projekt współpracy

rzecz ochrony środowiska i zapobiegania zmianom klimatycznym – projekt współpracy	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	4	100%	-	3	-	-	-	-	-	7			Projekt współpracy
	Liczba operacji innowacyjnych	1	100%	-	1	-	-	-	-	-	2			
PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.3.2.Podnoszenie wiedzy na rzecz ochrony środowiska i zmian klimatycznych	Liczba Szkoleń	13 szkoleń	100%	51 234	0	0	0				13 szkoleń	51 234	PROW	Realizacja LSR
	Liczba operacji promujących ochronę dziedzictwa przyrodniczego (wskaźnik własny)	-	-	-	2	100 %	100 000				2	100 000	PROW	Realizacja LSR
	Liczba operacji innowacyjnych	2	100%								2			
Razem cel szczegółowy 2.3				168 634,64			971 053,35			0,00		1 139 687,99		
Razem cel ogólny 2				2 851 454,08			1 704 442,94			0		4 555 897,02		
CEL OGÓLNY nr 3 Wzmocnienie kapitału społecznego i aktywności mieszkańców LGD „Lider w EGO” do 2023r.	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program (PROW / RPO)	Poddziałanie/zakres Programu
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostk. miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostk. miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)		
Cel szczegółowy 3.1. Wsparcie inicjatyw na rzecz partnerskiej współpracy społeczności lokalnej w realizacji LSR													PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.1.1.Inicjatywy lokalne na rzecz kapitału społecznego i dziedzictwa lokalnego	Liczba podmiotów, które zrealizowały inicjatywę lokalną i promocyjną (wskaźnik własny)	7 x 50 000	42,1%	355 245,97	11 x 50 000	100%	550 000	-	-	-	18	905 245,97	PROW	Realizacja LSR
	Liczba operacji sprzyjających integracji społeczności lokalnej	-	-	-	1 operacja własna	100 %	50 000,00	-	-	-	1	50 000,00	PROW	Realizacja LSR

Razem cel szczegółowy 3.1													355 245,97	600 000	0,00	955 245,97		
Cel szczegółowy 3.2 Rozwój kompetencji zawodowych i społecznych mieszkańców LGD																	PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.2.1. Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej	Liczba szkoleń	9	100 %	102 177	0	0	0	0	0	0	9	102 177	PROW	Realizacja LSR				
Razem cel szczegółowy 3.2													102 177	0	0,00	102 177,00		
Razem cel ogólny 3													457 422,97	600 000	0,00	1 057 422,97		
CEL OGÓLNY nr 4 LGD „Lider w EGO” obszarem aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców w 2023r.	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		Program (PROW /RPO)	Poddziałanie/zakres Programu				
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)						
Cel szczegółowy 4.1. Efektywne wdrażanie LSR do 2023r.																	PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 4.1.1. Sprawne funkcjonowanie Biura i organów LGD „Lider w EGO”	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	60x os/dzień x 100	50%	6 000	40x os/dzień x 50	83,34%	2000	20x os/dzień x 50	100%	1000	120	2 118 500,00	PROW	Funkcjonowanie				
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	77x os/dzień x 100	66,67%	7 700	36x os/dzień x 50	100 %	1800	0	0	0	113			Funkcjonowanie				
	Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	80 x osoba x -20	50%	1600	80 x osoba x 30	100%	1600	0	0	0	160			Funkcjonowanie				
	Realizacja działań bieżących LGD	31x m-c x 25570,73	37,80%	792 692,63	36x m-c x 25570,73	81,70%	920546,27	15 x m-c x 25570,74	100%	383561,10	82			Funkcjonowanie				
Razem cel szczegółowy 4.1													807 992,63	925 946,27	384 561,10	2 118 500,00		
Cel szczegółowy 4.2 Animacja i promocja obszaru LGD																	PROW	

PRZEDSIĘWZIĘCIE 4.2.1. Aktywizacja i animacja społeczności lokalnej przez LGD „Lider w EGO”	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami	15 x spotkanie x -150	60%	2 250	5X spotkania X-150	80%	750	5X spotkania X150	100%	750	25	209 000,00	PROW	Animacja
PRZEDSIĘWZIĘCIE 4.2.2. Własne działania promocyjne LGD „Lider w EGO”	Liczba własnych działań promocyjnych (własny)	1x działaniex5 000	33,34%	5 000	1x działanie x4000	66,67%	4000	1x działanie x4000	100%	4000	3		PROW	Animacja
	Realizacja pozostałych wskaźników	31x miesiąc X 3000	37,80%	93 000	36x miesiąc x 2000	81,70%	75 600	15x miesiąc X 1576,66	100%	23 650	82			Animacja
PRZEDSIĘWZIĘCIE 4.2.3. Realizacja projektu współpracy międzynarodowej w zakresie promocji obszaru LGD „Lider w EGO”	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym projektów współpracy międzynarodowej	1 x szt.	100 %	56 546,01	0	0	0	0	0	0	1	56 546,01	PROW	Projekt współpracy
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	4	100%	-	-	-	-	-	-	-	4			Projekt współpracy
Razem cel szczegółowy 4.2					156 796,01		80 350,00			28 400,00		265 546,01		
Razem cel ogólny 4					964 788,64		1 006 296,27			412 961,10		2 384 046,01		
Razem LSR												13 822 500		
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach poddziałania Realizacja LSR PROW													% budżetu poddziałania Realizacja LSR	
												5 323 597	50,94	

ZAŁĄCZNIK 4. Budżet LSR

Zakres wsparcia	WSPARCIE FINANSOWE (PLN)					
	PROW	RPO		PORYBY	FUNDUSZ WIODĄCY	RAZEM EFSI
		EFS	EFRR			
Realizacja LSR (art. 35 ust.1 lit. B rozporządzenia nr 1303/2013)	10 450 000,00					10 450 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	1 045 000,00					1 045 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	2 118 500,00				PROW	2 118 500,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	209 000,00				PROW	209 000,00
RAZEM	13 822 500,00				PROW	13 822 500,00

FORMULARZ: PLAN FINANSOWY W ZAKRESIE PODDZIAŁANIA 19.2 PROW 2014-2020

	WKŁAD EFRROW	BUDŻET PAŃSTWA	WKŁAD BĘDĄCY WKŁADEM KRAJOWYCH ŚRODKÓW PUBLICZNYCH	RAZEM
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	4 470 643,80	2 555 356,20		7 026 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	2 178 691,20		1 245 308,80	3 424 000,00
RAZEM	6 649 335,00	2 555 356,20	1 245 308,80	10 450 000,00

ZAŁĄCZNIK 5. Plan komunikacji

Główny cel i przesłanki powstania Planu Komunikacji:

EFEKTYWNE WDROŻENIE LSR DO 2020(23) poprzez aktywizację społeczności lokalnej wraz z aktorami życia publicznego, społecznego, gospodarczego oraz grupami defaworyzowanymi określonymi w LSR.

U przesłanek opracowania Planu Komunikacji i tak brzmiącego Celu, leżą argumenty zebrane przez LGD „Lider w EGO”, podczas licznych konsultacji społecznych oraz doświadczenie pracy ze społecznością lokalną obszaru. Podczas konsultacji planu komunikacyjnego, w wyniku otwartych dyskusji, konsultacji indywidualnych, konsultacji eksperckich, konsultacji w Punkcie Informacyjnym LGD³⁴ uczestnicy wskazali przede wszystkim główny cel działań komunikacyjnych. Powinien być on elementem pomocniczym w stosunku do efektywnego wykonania strategii do roku 2023. Uczestnicy konsultacji ponadto odnieśli się do własnych doświadczeń w zakresie preferowanych przez społeczność form komunikacji. **Sposób dotarcia do grup:** W Planie zawarto najskuteczniejsze metody, zwłaszcza w docieraniu do grup docelowych, w tym defaworyzowanych uwzględnione w zapisach Planu. Wstępna wersja Planu, uwzględniająca uwagi zebrane w procesie partycypacji, została przygotowana przez Biuro LGD oraz udostępniona wszystkim zainteresowanym do wnoszenia uwag i rekomendowania rozwiązań. Plan Komunikacji podlegał konsultacjom otwartym od XI-XII.2015 r. m.in. w Punkcie Konsultacyjnym. Założono, iż w przypadku **niskiego poparcia społecznego dla działań LGD/ Problemów z realizacją LSR:** przewiduje się powołanie zespołu doradczego, składającego się z członków LGD, celem ustalenia szybkich kroków niwelujących zagrożenie niewykonania Planu Komunikacji czy LSR.

Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działania komunikacyjnego (grupy docelowe, w tym defaworyzowane)	Środki przekazu (sposób dotarcia do grupy)	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Opis wskaźników realizacji działań (PROW+własne)	Efekty działań komunikacyjnych
			X	X	X	X	X	X	X	X		
Otwierająca i zamykająca Kampania informacyjna nt. głównych założeń LSR na lata 2014-2020 Uzasadnienie w stosunku do potrzeb grup docelowych: Niewystarczająca wiedza wnioskodawców i otoczenia zewnętrznego o założeniach LSR 2020; potrzeba budowania pozytywnego wizerunku w otoczeniu, w tym poprzez media;	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy; społeczność lokalna LGD, media;	- konferencja otwierająca i zamykająca realizację LSR - ogłoszenia na stronie www -ogłoszenia w siedzibach instytucji publicznych -spotkania informacyjne w gminach LGD -prowadzenie portalu www	X	X	X	X	X	X	X	X	Liczba konferencji-2 Liczba ogłoszeń -na stronie WWW -20 Liczba ogłoszeń w siedzibach instytucji publicznych-11/nabór Liczba spotkań informacyjnych w gminach LGD-11 Liczba aktualizacji strony www – 1 min. miesięcznie Liczba wejść na stronę www	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych - 150 Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD- 140 % osób oceniających stronę www jako przydatną w uzyskiwaniu informacji o założeniach LSR – 60%

³⁴ Wnioski Planu Komunikacji z konsultacji metodą dyskusji otwartych, konsultacji indywidualnych, eksperckich z instytucjami rynku pracy w zakresie działań skierowanych do grup defaworyzowanych oraz Punktu. Opracowanie Własne dostępne w Biurze LGD. Olecko. XI.2015.

											rocznie-1000	
Kampania edukacyjna beneficjentów w zakresie przedsięwzięć planowanych do konkursów w LSR w danym roku Uzasadnienie w stosunku do potrzeb grup docelowych: Niewystarczająca wiedza wśród potencjalnych wnioskodawców w zakresie konkursów	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy; w tym w szczególności uprawnieni do wnioskowania w konkursie	-spotkania informacyjne w gminach LGD -spotkania informacyjne w LGD z potencjalnymi wnioskodawcami	X	X	X	X	X	X	X	X	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami-14	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych – 200 Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD-150
Profesjonalne wsparcie wnioskodawców oraz beneficjentów LSR	Wszyscy potencjalni wnioskodawcy; w tym w szczególności uprawnieni do wnioskowania w konkursie	- spotkania indywidualne /doradztwo udzielane w biurze LGD	X	X	X	X	X	X	X		Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa-160	Liczba osób, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD-82
Działania animacyjne w zakresie aktywizowania grupy defaworyzowanej (osiedla popegeerowskie) na rzecz wspólnej realizacji projektów w LSR Uzasadnienie w stosunku do potrzeb grup docelowych: Apatia, brak zainteresowania, potrzeba animacji środowiska i osób w tych środowiskach na rzecz przystąpienia do inicjatyw projektowych	Grupy defaworyzowane: mieszkańcy osiedli popegeerowskich, otoczenie – organizacje, instytucje rynku pracy, GOK, OWES, OPSy; przedsiębiorcy;	-Warsztaty projektowe - Spotkania konsultacyjne - Prezentacje dobrych praktyk start-up -Spotkania nawiązujące partnerstwa projektowe -konsultacje pomysłów -warsztaty projektowe		X	X	X	X	X	X		Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami- w tym z przedstawicielami grupy defaworyzowanej – min. 1 rocznie	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych-75 Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD-65
Działalność Bieżąca LGD służąca podnoszeniu jakości świadczonych usług przez	Członkowie LGD Organy LGD Pracownicy LGD	-szkolenia/spotkania -warsztaty tematyczne -wyjazdy	X	X	X	X	X	X	X	X	Ilość wydarzeń zrealizowanych w ramach działalności	Liczba osób zadowolonych z usług świadczonych przez LGD-250

<p>LGD oraz integracji członków stowarzyszenia</p> <p>Uzasadnienie w stosunku do potrzeb grup docelowych:</p> <p>Potrzeba doskonalenia i profesjonalizacji działalności LGD Lider w EGO oraz utrzymania wysokiego standardu obsługi efektywnego wdrażania LSR przy jednoczesnym wzroście integracji wewnętrznej LGD</p>	<p>UMWWM ARiMR KSOW</p>	<p>-konferencje -newsletter -profil facebook -udział w konferencjach -realizacja badań i analiz -ewaluacja i monitoring -projekty współpracy -utrzymywanie kontaktów z instytucjami odpowiedzialnymi za wdrażanie PROW -prowadzenie i utrzymanie biura LGD</p>										<p>bieżącej LGD – 2 rocznie Ilość wydarzeń zewnętrznych, na których reprezentowana była LGD – 2 rocznie Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD/organów LGD- 233 Liczba wydarzeń integracyjno- edukacyjnych dla członków i organów LGD – 10</p>	<p>Liczba członków LGD uważających działania LGD za ważne dla integracji stowarzyszenia - 40</p>
--	---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--

Analiza efektywności działań komunikacyjnych i zastosowanych środków przekazu odbywać się będzie poprzez okresowe (nie rzadziej niż raz w roku) monitorowanie osiągnięcia wskaźników realizacji działań komunikacyjnych oraz ewaluację efektów realizacji (jako ewaluacja on-going i ex-post). Monitoring oparty będzie o zbierane na bieżąco statystyki wejść na stronę; listy obecności; liczby złożonych projektów, ilości godzin udzielonego doradztwa itd., stosownie do charakteru danego wskaźnika. Ewaluacja dotyczyć będzie oceny trafności dobranych działań komunikacyjnych i środków przekazu w stosunku do grup docelowych oraz założonych efektów (rezultatów) Planu Komunikacji.

Korygowanie i aktualizacja Planu Komunikacji w oparciu o wnioski Otoczenia LGD: Na stronie LGD oraz w biurze uruchomiona zostanie skrzynka opinii umożliwiająca zbieranie wniosków dotyczących realizacji LSR oraz oceny działań komunikacyjnych. Raport z tych wniosków wraz z monitoringiem i ewaluacją poddawany będzie publicznemu oglądowi – poprzez opublikowanie go na stronie LGD. Wnioski i opinie spływające z otoczenia zewnętrznego LGD, dotyczące korygowania Planu będą analizowane przez Zarząd i w przypadku zasadności i racjonalności proponowanych ulepszeń, popartych wynikami ewaluacji i monitoringu, niezwłocznie będą wprowadzane do Planu Komunikacji.

Tabela 27. Budżet działań komunikacyjnych (koszty bieżące i animacja)

ROK	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
KWOTA	209 346	338 523	338 523	338 523	338 523	338 523	338 523	87 016